

Monitor Aanpak jeugd- werkloosheid

Achtergronddocument eerste monitor

APRIL 2022

Amsterdam

Auteurs

Henri Bussink & Menno Pomp

In opdracht van

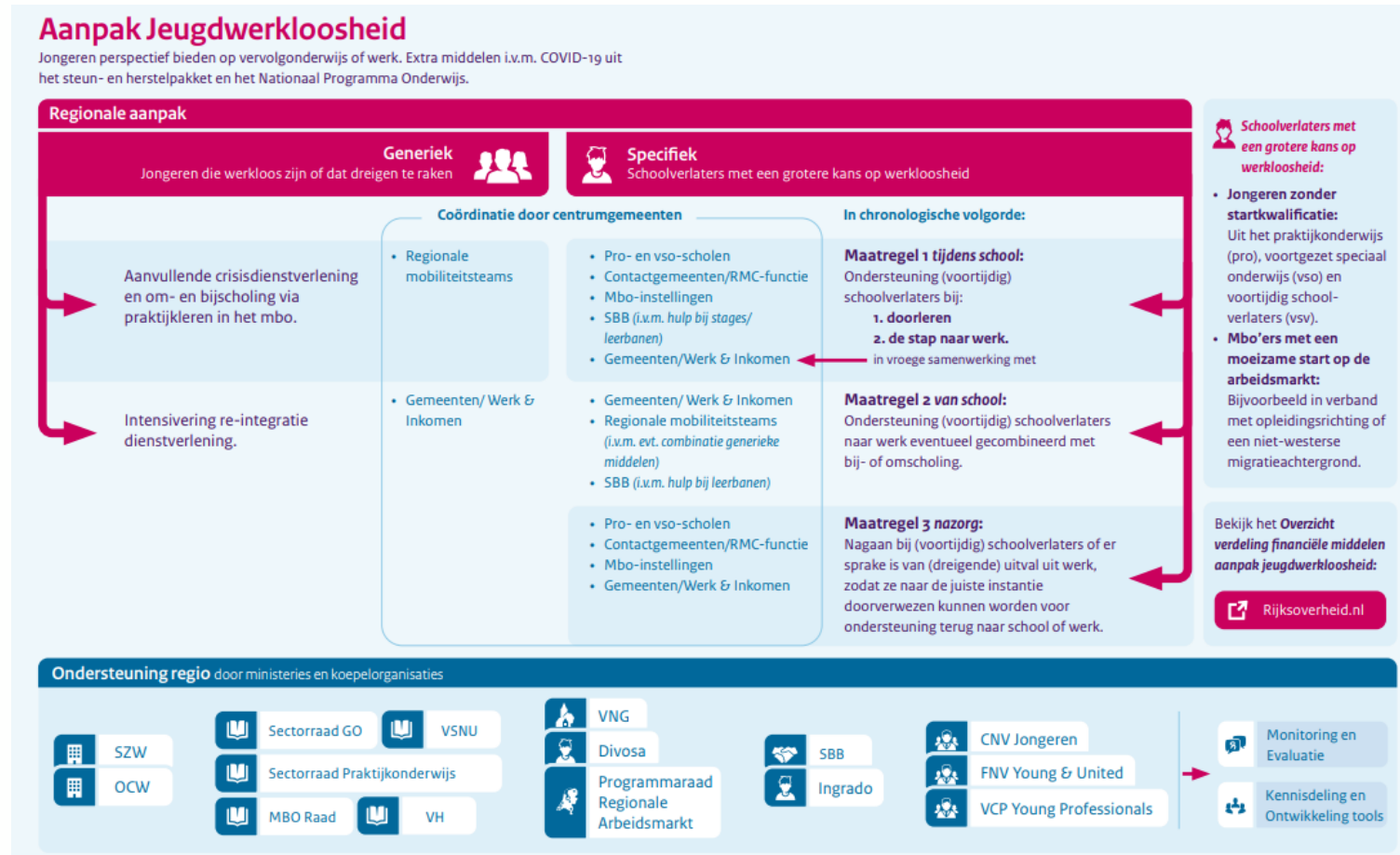
Ministerie van SZW/OCW

INHOUDSOPGAVE

- 1 Aanleiding
- 2 Onderzoeksaanpak
- 3 Ontwikkeling arbeidsmarktpositie jongeren
- 4 Ontwikkeling arbeidsmarktpositie specifieke groepen jongeren
- 5 Kritische invloedsfactoren
- 6 Beleidsimplicaties

1. AANLEIDING

De aanleiding van dit onderzoek is het aanvullend steunpakket voor scholen, gemeenten en RMC-regio's om jeugdwerkloosheid aan te pakken.

- Het verschil in arbeidsmarktkansen van jongeren vraag om blijvende aandacht vanuit de overheid;
- Het aanvullend steunpakket voor scholen, gemeenten en RMC-regio's om jeugdwerkloosheid aan te pakken is verlengd t/m 2023;
- Het ministerie van SZW en OCW wil een periodiek beeld van de ontwikkeling in de arbeidsmarktpositie van jongeren om gericht beleid te voeren.

Bron: Infographic Aanpak jeugdwerkloosheid | Publicatie | Rijksoverheid.nl

INHOUDSOPGAVE

- 1 Aanleiding
- 2 Onderzoeksaanpak
- 3 Ontwikkeling arbeidsmarktpositie jongeren
- 4 Ontwikkeling arbeidsmarktpositie specifieke groepen jongeren
- 5 Kritische invloedsfactoren
- 6 Beleidsimplicaties

2. ONDERZOEKSAANPAK

In dit onderzoek staat de ontwikkeling in de arbeidsmarktpositie van (specifieke groepen) jongeren centraal.

- Onderzoeksvragen:
  1. Hoe ontwikkelt de arbeidsmarkt zich voor alle jongeren?
    - Het gaat hierbij niet alleen om jongeren met een uitkering, maar ook om jongeren die zonder uitkering niet of niet volledig aan het werk zijn.
  2. Hoe ontwikkelt de arbeidsmarkt zich voor specifieke groepen jongeren?
    - a) Jongeren afkomstig van het voortgezet speciaal onderwijs (vso);
    - b) Jongeren afkomstig uit het praktijkonderwijs (pro);
    - c) Jongeren afkomstig uit het middelbaar beroepsonderwijs (mbo):
      - Niveau 1, niveau 2, niveau 3 en niveau 4;
      - Beroepsopleidende leerweg (bol) en beroepsbegeleidende leerweg (bbl).
    - d) Voortijdig schoolverlaters (vsv);
    - e) Jongeren met een migratieachtergrond;
    - f) Jongeren met een beperking of (chronische) ziekte.

2. ONDERZOEKSAANPAK

Dit onderzoek is gebaseerd op recente onderzoeksresultaten met betrekking tot de ontwikkeling in de arbeidsmarktpositie van (specifieke groepen) jongeren.

- Onderzoeksmethode:
  - Analyse van recente onderzoeksresultaten met betrekking tot de ontwikkeling in de arbeidsmarktpositie van (specifieke groepen) jongeren;
  - Aanvullende analyses op basis van CBS Statline;
  - Synthese en rapportage van recente onderzoeksresultaten en aanvullende analyses.

- Planning van het onderzoek:
  - Eerste monitor: maart 2022
  - Tweede monitor: september 2022
  - Derde monitor: maart 2023

INHOUDSOPGAVE

- 1 Aanleiding
- 2 Onderzoeksaanpak
- 3 **Ontwikkeling arbeidsmarktpositie jongeren**
- 4 Ontwikkeling arbeidsmarktpositie specifieke groepen jongeren
- 5 Kritische invloedsfactoren
- 6 Beleidsimplicaties

3. ONTWIKKELING ARBEIDSMARKTPOSITIE JONGEREN

Onderzoeksvraag 1: Hoe ontwikkelt de arbeidsmarkt zich voor alle jongeren?

- **Belangrijkste conclusies (totaal):**
  - Momenteel is de gemiddelde werkloosheid onder jongeren historisch laag, maar het verschil in werkloosheid tussen lager (7%), middelbaar (4%) en hoger opgeleiden (2%) blijft groot;
  - Tijdens de coronapandemie is de al bestaande ongelijkheid in baankansen tussen lager, middelbaar en hoger opgeleiden verder toegenomen;
  - Over de afgelopen 10 jaar is de ontwikkeling van de gemiddelde arbeidsdeelname van jongeren stabiel, met blijvende verschillen in arbeidsdeelname tussen lager (62%), middelbaar (81%) en hoger opgeleiden (91%);
  - Werkzame jongeren die niet economisch zelfstandig zijn (<70% WML verdienen) hebben vaker geen startkwalificatie, een mbo2/3-diploma, een deeltijdbaan en/of een tijdelijke arbeidsrelatie.

3. ONTWIKKELING ARBEIDSMARKTPOSITIE JONGEREN

Onderzoeksvraag 1: Hoe ontwikkelt de arbeidsmarkt zich voor alle jongeren?

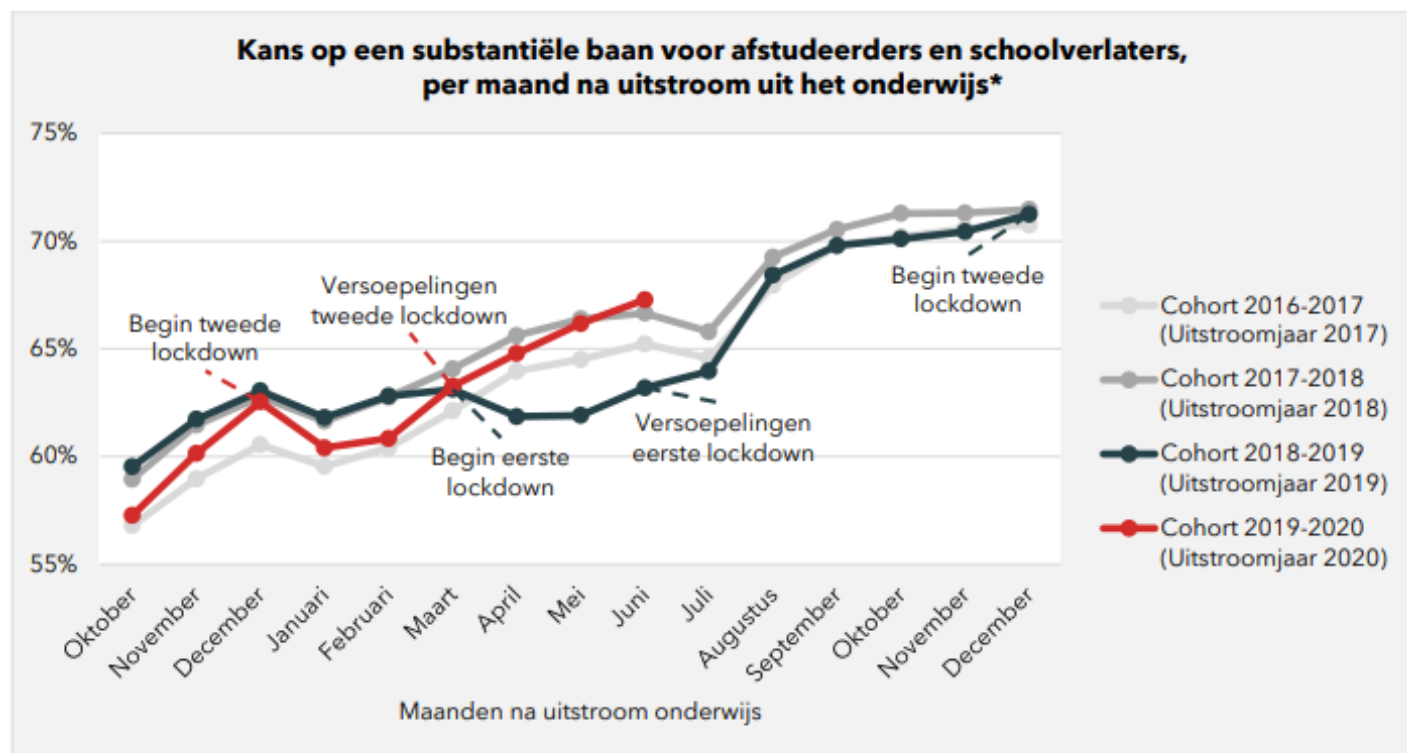
De impact van de coronapandemie op de overgang-onderwijs arbeidsmarkt ([SEO, 2021a](#))

- Databron: CBS Microdata
- Uitkomstmaten:
  - Kans op een substantiële baan (minimaal 3 dagen per week)
    - 1 t/m 15 maanden na uitstroom onderwijs (cohort 2016/'17, 2017/'18, 2018/'19 en 2019/'20)
- Groepen jongeren:
  - Totaal uitstromers onderwijs
  - Zie vanaf slide 82 voor uitsplitsingen naar opleidingsniveau en -richting

3. ONTWIKKELING ARBEIDSMARKTPOSITIE JONGEREN

De baankansen van jongeren die vlak voor en tijdens de coronapandemie de arbeidsmarkt opkwamen zijn na een dip tijdens de eerste en tweede lockdown hersteld tot op of zelfs boven het niveau van voor de pandemie.

Bron: CBS Microdata, bewerking SEO Economisch Onderzoek (2021)

* De baankansen zijn gecorrigeerd voor samenstellingsverschillen tussen cohorten. Jongeren die in eerste instantie zijn uitgestroomd uit het onderwijs en een jaar later terugkeren in het onderwijs zijn vanaf augustus een jaar na uitstroom niet meer opgenomen in de berekening van de baankans.

- Tegelijkertijd is de ongelijkheid in baankansen tussen opleidingsniveaus toegenomen tijdens de pandemie (zie slide 84);
- Zo worden jongeren met al relatief lage baankansen harder geraakt tijdens een lockdown, waarvan zij maar deels herstellen;
- Mbo'ers (bol) en vso'ers, pro'ers uitstromers vo/mbo zonder startkwalificatie lijken het meest geraakt te zijn door de pandemie.

Bron: [De impact van de coronapandemie op de overgang onderwijs-arbeidsmarkt](#) - SEO Economisch Onderzoek

3. ONTWIKKELING ARBEIDSMARKTPOSITIE JONGEREN

Onderzoeksvraag 1: Hoe ontwikkelt de arbeidsmarkt zich voor alle jongeren?

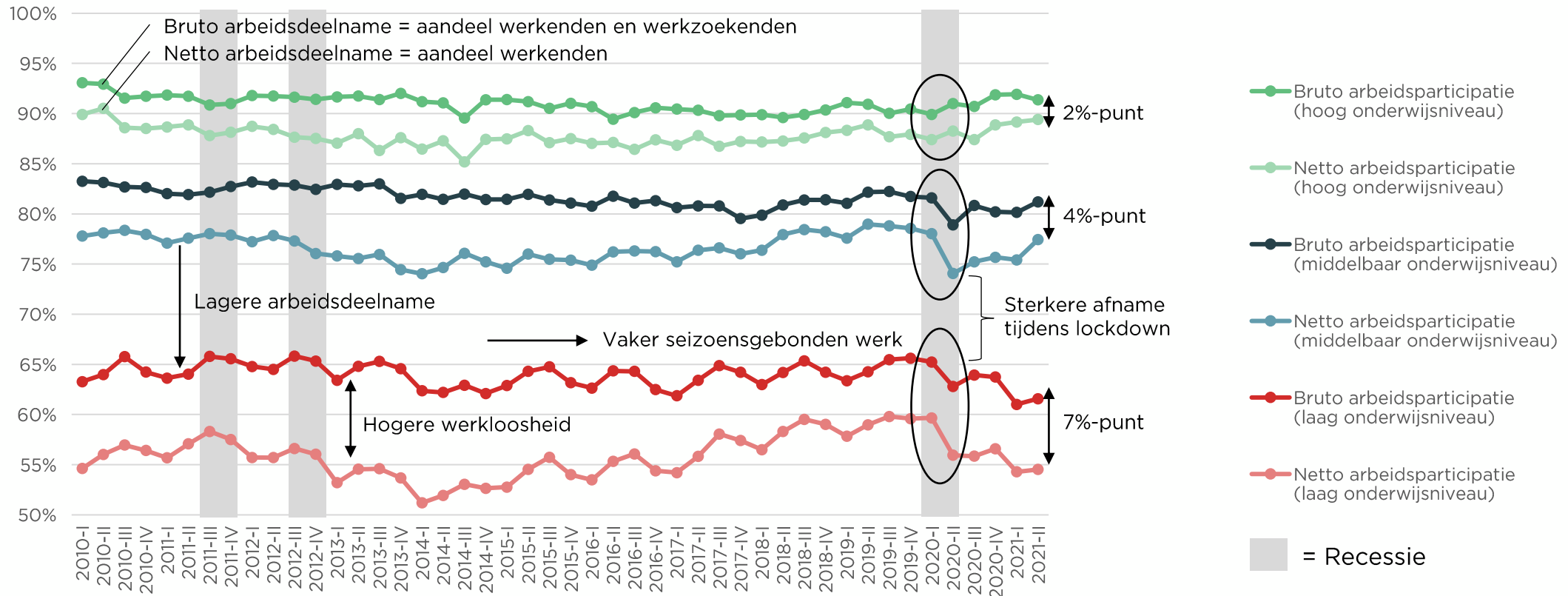
Arbeidsdeelname naar onderwijsniveau ([CBS](#))

- Databron: [StatLine - Arbeidsdeelname; onderwijsniveau \(cbs.nl\)](#)

- Uitkomstmaten:
  - Bruto arbeidsdeelname (aandeel werkenden en werkzoekenden)
  - Netto arbeidsdeelname (aandeel werkenden)
    - 1^e kwartaal 2010 t/m 2^e kwartaal 2021

- Groepen jongeren (15-35 jarigen):
  - Hoog onderwijsniveau
  - Middelbaar onderwijsniveau
  - Laag onderwijsniveau

3. ONTWIKKELING ARBEIDSMARKTPOSITIE JONGEREN

De arbeidsdeelname van lager opgeleiden (62%) blijft ver achter bij die van middelbaar (81%) en hoger opgeleiden (91%). Ook de werkloosheid (verschil bruto en netto arbeidsdeelname) is voor lager opgeleiden een stuk groter (7% versus 4% en 2%).

Bruto en netto arbeidsdeelname jongeren (15-35 jaar) naar opleidingsniveau

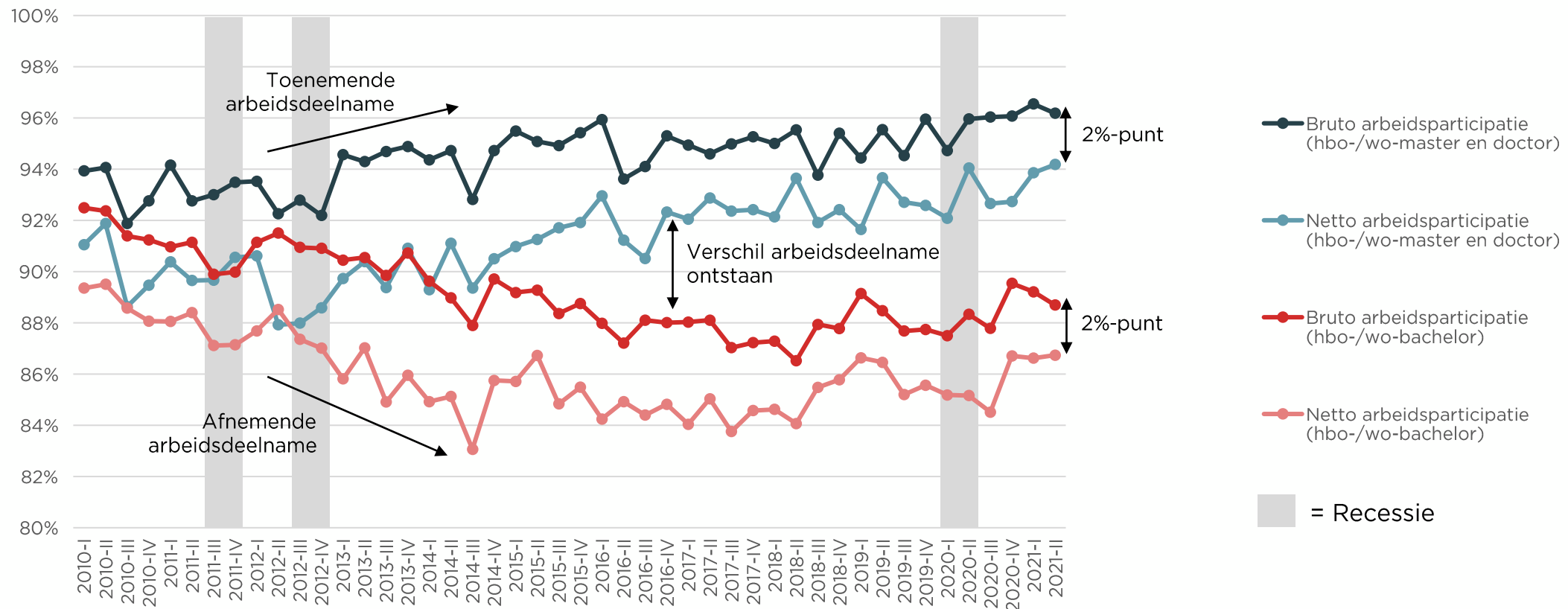

Bron: [StatLine - Arbeidsdeelname; onderwijsniveau \(cbs.nl\)](https://statline.cbs.nl)

3. ONTWIKKELING ARBEIDSMARKTPOSITIE JONGEREN

De arbeidsdeelname van hbo-/wo-masters is iets toegenomen, terwijl de arbeidsdeelname van hbo-/wo-bachelors iets is afgenomen. De werkloosheid (verschil bruto en netto arbeidsdeelname) is voor zowel bachelors als masters historisch klein.

Bruto en netto arbeidsdeelname jongeren (15-35 jaar) met een hoog opleidingsniveau

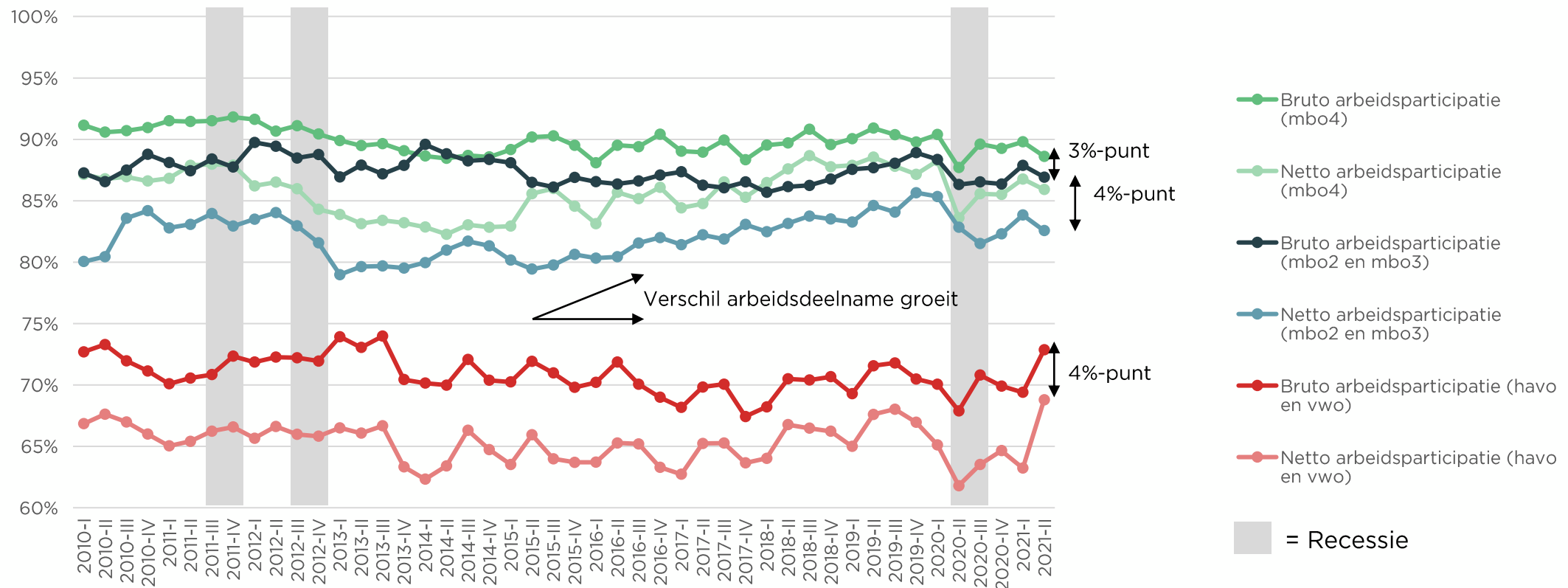

Bron: [StatLine - Arbeidsdeelname; onderwijsniveau \(cbs.nl\)](https://statline.cbs.nl)

3. ONTWIKKELING ARBEIDSMARKTPOSITIE JONGEREN

De werkloosheid (verschil bruto en netto arbeidsdeelname) is voor mbo'ers afgenomen. Het verschil in arbeidsdeelname tussen havo/vwo'ers en mbo'ers is iets gegroeid, omdat mbo'ers vaker werk hebben.

Bruto en netto arbeidsdeelname jongeren (15-35 jaar) met een middelbaar opleidingsniveau

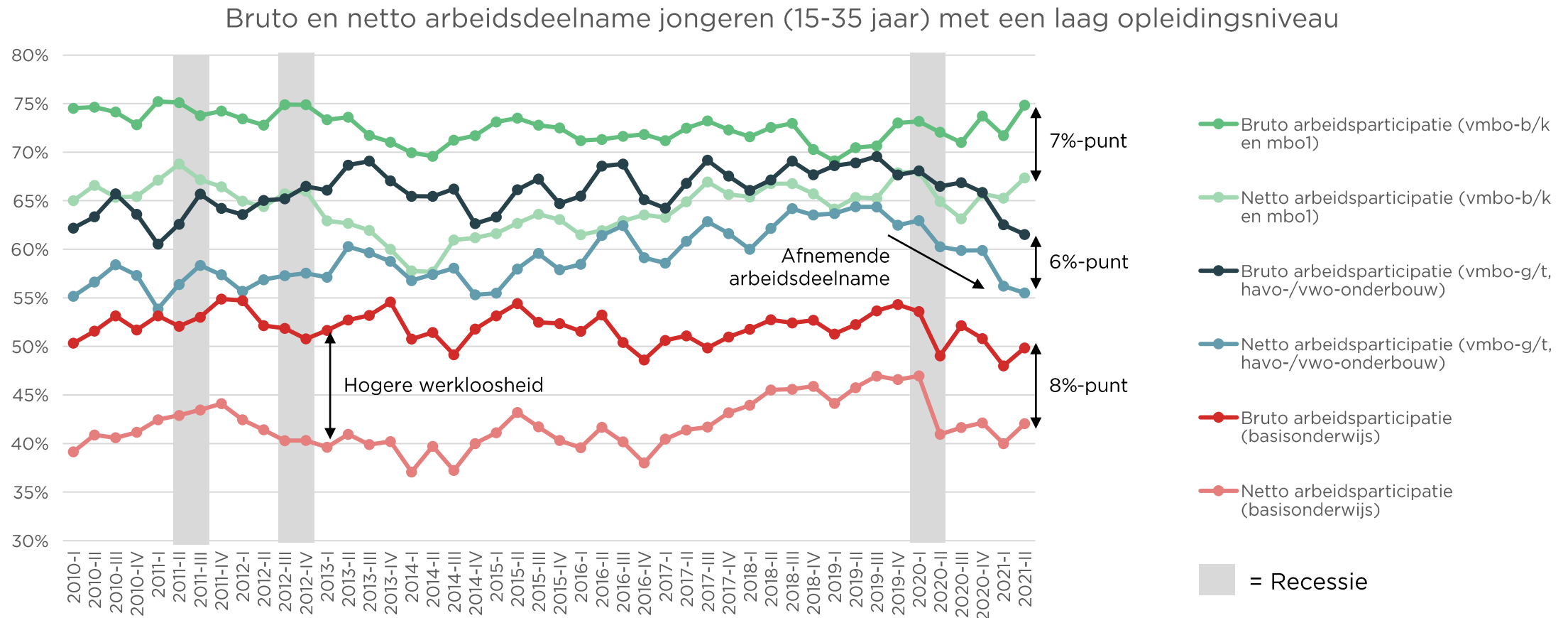

Bron: [StatLine - Arbeidsdeelname; onderwijsniveau \(cbs.nl\)](#)

3. ONTWIKKELING ARBEIDSMARKTPOSITIE JONGEREN

De werkloosheid (verschil bruto en netto arbeidsdeelname) is voor basisonderwijs, vmbo'ers, havo-/vwo-onderbouw, en mbo1'ers afgenomen, maar blijft relatief groot.

Bron: [StatLine - Arbeidsdeelname; onderwijsniveau \(cbs.nl\)](#)

3. ONTWIKKELING ARBEIDSMARKTPOSITIE JONGEREN

Onderzoeksvraag 1: Hoe ontwikkelt de arbeidsmarkt zich voor alle jongeren?

Jongeren met een afstand tot de arbeidsmarkt ([CBS](#))

- Databron: CBS Microdata
- Uitkomstmaten (oktober 2018):
  - Werkzaam:
    - Economische zelfstandigheid (jaarinkomen 70% WML)
    - Arbeidsduur (voltijd-/deeltijdbaan)
    - Arbeidsrelatie (onbepaalde/bepaalde tijd)
  - Niet werkzaam
    - Recente arbeidsverleden
    - Uitkeringsgebruik
  - Institutioneel/arbeidsongeschikt
- Groepen jongeren (15-27 jaar):
  - Niet-onderwijsvolgend (met en zonder startkwalificatie)

3. ONTWIKKELING ARBEIDSMARKTPOSITIE JONGEREN

Het aandeel niet-onderwijsvolgende jongeren zonder startkwalificatie dat werkzaam is (50%), is veel lager dan het aandeel met startkwalificatie (87%). Zij zijn vooral vaker institutioneel/arbeidsongeschikt (22% versus 2%) of niet werkzaam (28% versus 11%). Ook is het aandeel werkzame jongeren zonder startkwalificatie dat economisch zelfstandig is (25%) veel lager dan met startkwalificatie (66%).

Niet-onderwijsvolgende jongeren (15-27 jaar)	Totaal	Zonder startkwalificatie	Met startkwalificatie
Niet-onderwijsvolgend (okt. 2018)	1.044.300	190.600	762.300
Institutioneel/arbeidsongeschikt	6%	22%	2%
Niet werkzaam	18%	28%	11%
Werkzaam, economisch zelfstandig	55%	25%	66%
Werkzaam, niet-economisch zelfstandig	20%	24%	21%
Werkzaam, economische zelfstandigheid onbekend	2%	1%	0%

Bron: [Jongeren met een afstand tot de arbeidsmarkt \(cbs.nl\)](https://www.cbs.nl)

3. ONTWIKKELING ARBEIDSMARKTPOSITIE JONGEREN

Werkzame jongeren die niet economisch zelfstandig zijn, hebben vaker een deeltijdbaan (75%) dan economisch zelfstandige jongeren (34%). Ook hebben zij relatief vaak een tijdelijke arbeidsrelatie (75%). Niet-economisch zelfstandige jongeren met een startkwalificatie hebben wel iets vaker een voltijdbaan en een vaste arbeidsrelatie dan zonder startkwalificatie (19% versus 15%).

Niet-onderwijsvolgende, werkzame, niet-economisch zelfstandige jongeren (15-27 jaar)	Totaal	Zonder startkwalificatie	Met startkwalificatie
Arbeidsduur (okt. 2018)			
Voltijd	18%	15%	19%
Deeltijd	75%	76%	75%
Onbekend	7%	9%	7%
Arbeidsrelatie (okt. 2018)			
Onbepaalde tijd	18%	15%	19%
Bepaalde tijd	75%	76%	75%
Onbekend	7%	9%	7%

Bron: [Jongeren met een afstand tot de arbeidsmarkt \(cbs.nl\)](https://www.cbs.nl)

3. ONTWIKKELING ARBEIDSMARKTPOSITIE JONGEREN

Ruim twee derde van de niet-werkzame jongeren is de afgelopen 4 jaar wel meer dan 2 jaar (25%), 1 tot 2 jaar (18%) of 1 tot 12 maanden (25%) werkzaam geweest. Zowel het aandeel dat werkzaam is geweest (57% versus 75%) als de werkzame periode ligt bij jongeren zonder startkwalificatie een stuk lager dan het bij jongeren met startkwalificatie.

Niet-onderwijsvolgende, niet-werkzame jongeren (15-27 jaar)	Totaal	Zonder startkwalificatie	Met startkwalificatie
Arbeidsverleden in afgelopen 4 jaar (dec. 2018)			
Meer dan 2 jaar werkzaam	25%	14%	32%
1-2 jaar werkzaam	18%	15%	20%
1-12 maanden werkzaam	25%	28%	23%
Voortdurend niet werkzaam	20%	28%	14%
Niet (volledig) bekend	13%	15%	11%

Bron: [Jongeren met een afstand tot de arbeidsmarkt \(cbs.nl\)](https://www.cbs.nl)

3. ONTWIKKELING ARBEIDSMARKTPOSITIE JONGEREN

Ruim een vijfde van de niet-werkzame jongeren ontving een uitkering (21%) en een kleiner deel stond ingeschreven bij het UWV (6%). Bijna driekwart van de niet-werkzame jongeren ontving geen uitkering en stond niet ingeschreven bij het UWV (73%). Jongeren zonder startkwalificatie hebben vaker een uitkering en staan ook vaker ingeschreven bij het UWV dan jongeren met startkwalificatie.

Niet-onderwijsvolgende, niet-werkzame jongeren (15-27 jaar)	Totaal	Zonder startkwalificatie	Met startkwalificatie
Uitkeringsgebruik (okt. 2018)			
Ontvangt uitkering	21%	31%	15%
Geen uitkering, wel ingeschreven bij UWV	6%	8%	5%
Geen uitkering, niet ingeschreven bij UWV	73%	61%	80%

INHOUDSOPGAVE

- 1 Aanleiding
- 2 Onderzoeksaanpak
- 3 Ontwikkeling arbeidsmarktpositie jongeren
- 4 Ontwikkeling arbeidsmarktpositie specifieke groepen jongeren**
- 5 Kritische invloedsfactoren
- 6 Beleidsimplicaties

4. ONTWIKKELING ARBEIDSMARKTPOSITIE SPECIFIEKE GROEPEN JONGEREN

Onderzoeksvraag 2: Hoe ontwikkelt de arbeidsmarkt zich voor specifieke groepen jongeren?

Uitstromers cohort 2018/'19 (direct na uitstroom)	Totaal	Met werk (>12 uur)	Met werk (<12 uur)	Zonder werk, met uitkering	Zonder werk, zonder uitkering
Voortgezet speciaal onderwijs (vso)	5.320	21%	6%	39%	35%
Praktijkonderwijs (pro)	2.880	59%	7%	11%	23%
Middelbaar beroepsonderwijs (mbo)	80.570	84%	5%	2%	7%
Entree (bol/bbl)	1.640 / 1.130	51% / 60%	12% / 7%	13% / 23%	22% / 7%
Niveau 2 (bol/bbl)	7.110 / 6.770	68% / 90%	10% / 2%	4% / 4%	16% / 4%
Niveau 3/4 (bol/bbl)	41.480 / 22.450	82% / 96%	7% / 1%	1% / 1%	9% / 1%
Voortijdig schoolverlaters (vsv)	31.470	50%	13%	7%	30%
Voortgezet onderwijs (vo)	7.080	34%	16%	7%	43%
Middelbaar beroepsonderwijs (mbo)	24.400	55%	12%	7%	26%
Totaal specifieke groepen jongeren	120.240	72%	7%	5%	15%

Bron: [Dashboard schoolverlaters vso en pro \(cbs.nl\)](#), [StatLine - Uitstromers mbo; arbeidsmarktpositie na verlaten onderwijs \(cbs.nl\)](#) & [StatLine - VSV; arbeidsmarktpositie na verlaten onderwijs \(cbs.nl\)](#)

INHOUDSOPGAVE

- 1 Aanleiding
- 2 Onderzoeksaanpak
- 3 Ontwikkeling arbeidsmarktpositie jongeren
- 4 Ontwikkeling arbeidsmarktpositie specifieke groepen jongeren (vso)**
- 5 Kritische invloedsfactoren
- 6 Beleidsimplicaties

4. ONTWIKKELING ARBEIDSMARKTPOSITIE SPECIFIEKE GROEPEN JONGEREN (VSO)

Onderzoeksvraag 2a: Hoe ontwikkelt de arbeidsmarkt zich voor jongeren afkomstig uit het voortgezet speciaal onderwijs (vso)?

- **Belangrijkste conclusies (vso):**
  - Het aandeel vso'ers met een bijstands- of Wajong-uitkering neemt af voor recentere cohorten, maar blijft het grootste aandeel vso'ers vormen;
  - Zowel het aandeel vso'ers met werk als het aandeel vso'ers zonder werk en zonder uitkering neemt toe voor recentere cohorten;
  - Desondanks blijft het aandeel vso'ers met werk relatief laag;
  - Het aandeel vso'ers dat binnen 5 jaar na uitstroom terugkeert in het onderwijs, al dan niet met behoud van uitkering, blijft met een vijfde gelijk.

4. ONTWIKKELING ARBEIDSMARKTPOSITIE SPECIFIEKE GROEPEN JONGEREN (VSO)

Onderzoeksvraag 2a: Hoe ontwikkelt de arbeidsmarkt zich voor jongeren afkomstig uit het voortgezet speciaal onderwijs (vso)?

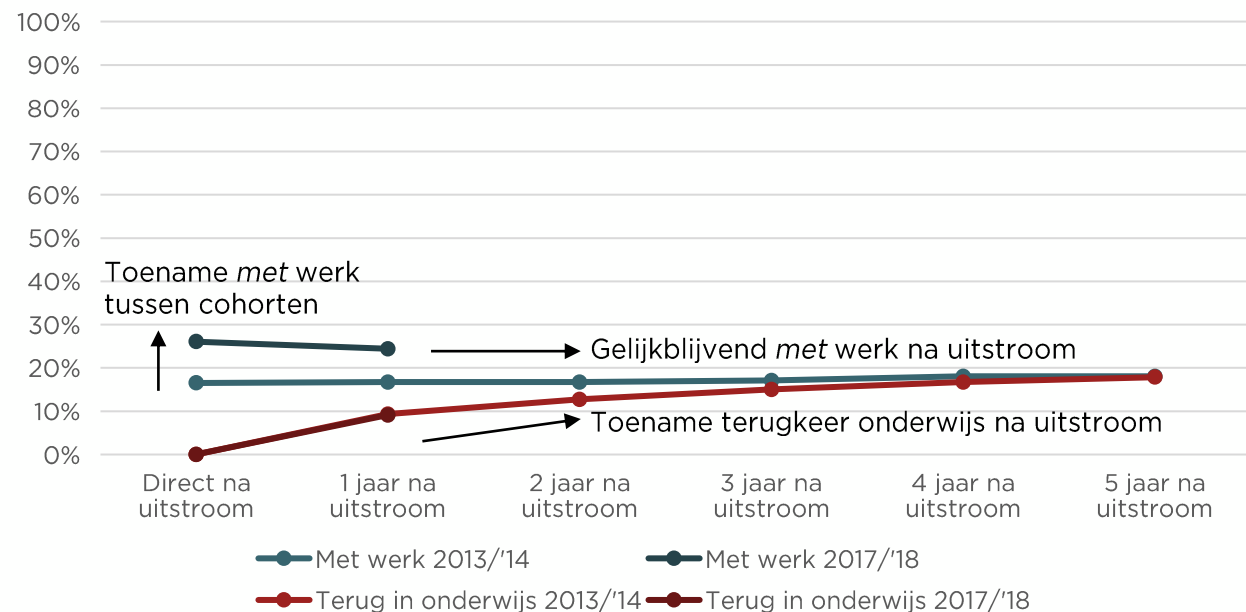
Dashboard schoolverlaters vso en pro ([CBS](#))

- Databron: [Dashboard schoolverlaters vso en pro \(cbs.nl\)](#)
- Uitkomstmaten:
  - Aandeel vso'ers met werk
    - 1 jaar en 5 jaar na uitstroom onderwijs (cohort 2013/'14 en 2017/'18)
  - Aandeel vso'ers dat terugkeert in het onderwijs
    - 1 jaar en 5 jaar na uitstroom onderwijs (cohort 2013/'14 en 2017/'18)
  - Aandeel vso'ers zonder werk, met/zonder uitkering
    - 1 jaar en 5 jaar na uitstroom onderwijs (cohort 2013/'14 en 2017/'18)
- Groepen vso'ers:
  - Met en zonder (niet-Westerse) migratieachtergrond

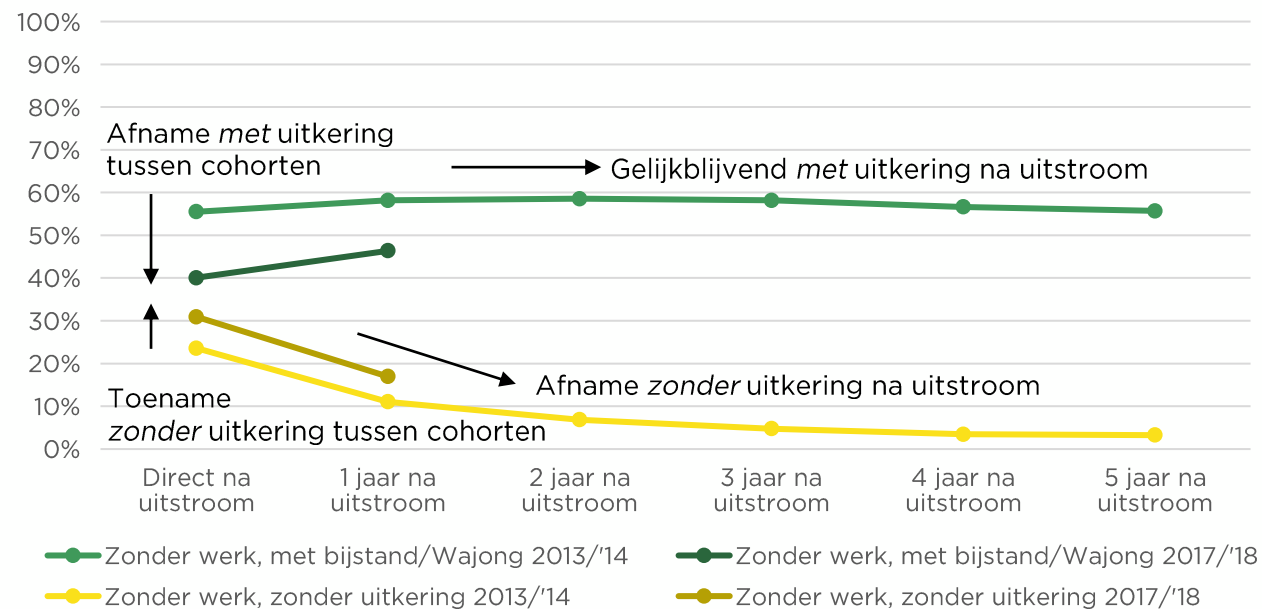
4. ONTWIKKELING ARBEIDSMARKTPOSITIE SPECIFIEKE GROEPEN JONGEREN (VSO)

Het grootste aandeel vso'ers heeft een bijstands- of Wajong-uitkering, wat stabiel blijft in de eerste 5 jaar na uitstroom. Dit aandeel neemt wel relatief sterk af tussen cohorten, omdat zowel het aandeel vso'ers met werk als het aandeel vso'ers zonder werk en zonder uitkering direct na uitstroom toeneemt. Desondanks blijft het aandeel vso'ers met werk relatief laag. Bijna een vijfde van de vso'ers keert binnen 5 jaar na uitstroom terug in het onderwijs, al dan niet met behoud van uitkering.

Uitstromers VSO

Uitstromers VSO

Bron: [Dashboard schoolverlaters vso en pro \(cbs.nl\)](https://dashboard.schoolverlaters.vso.en.pro.cbs.nl)

INHOUDSOPGAVE

- 1 Aanleiding
- 2 Onderzoeksaanpak
- 3 Ontwikkeling arbeidsmarktpositie jongeren
- 4 Ontwikkeling arbeidsmarktpositie specifieke groepen jongeren (pro)**
- 5 Kritische invloedsfactoren
- 6 Beleidsimplicaties

4. ONTWIKKELING ARBEIDSMARKTPOSITIE SPECIFIEKE GROEPEN JONGEREN (PRO)

Onderzoeksvraag 2b: Hoe ontwikkelt de arbeidsmarkt zich voor jongeren afkomstig uit het praktijkonderwijs (pro)?

- **Belangrijkste conclusies (pro):**
  - Het aandeel pro'ers met een bijstands- of Wajong-uitkering neemt relatief sterk af voor recentere cohorten, omdat het aandeel pro'ers met werk relatief sterk toeneemt;
  - Desondanks blijft het aandeel pro'ers zonder werk, al dan niet met uitkering, relatief hoog;
  - Het aandeel pro'ers dat binnen 5 jaar na uitstroom terugkeert in het onderwijs, al dan niet met behoud van uitkering, blijft met een vijfde gelijk.

4. ONTWIKKELING ARBEIDSMARKTPOSITIE SPECIFIEKE GROEPEN JONGEREN (PRO)

Onderzoeksvraag 2b: Hoe ontwikkelt de arbeidsmarkt zich voor jongeren afkomstig uit het praktijkonderwijs (pro)?

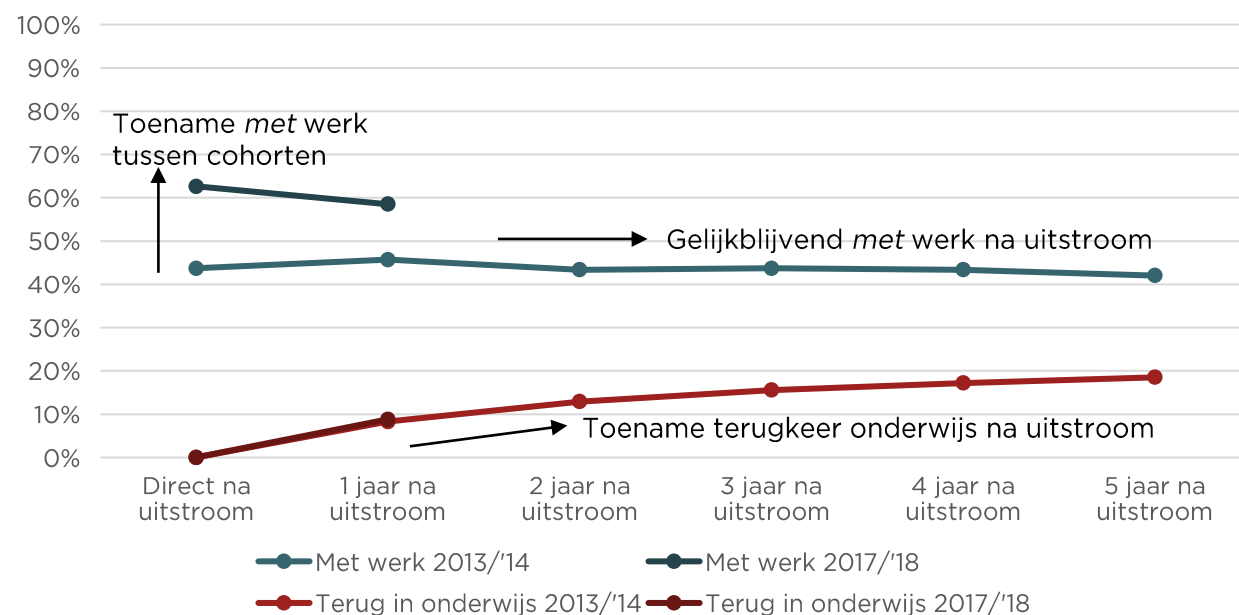
Dashboard schoolverlaters vso en pro ([CBS](#))

- Databron: [Dashboard schoolverlaters vso en pro \(cbs.nl\)](#)
- Uitkomstmaten:
  - Aandeel pro'ers met werk
    - 1 jaar en 5 jaar na uitstroom onderwijs (cohort 2013/'14 en 2017/'18)
  - Aandeel pro'ers dat terugkeert in het onderwijs
    - 1 jaar en 5 jaar na uitstroom onderwijs (cohort 2013/'14 en 2017/'18)
  - Aandeel pro'ers zonder werk, met/zonder uitkering
    - 1 jaar en 5 jaar na uitstroom onderwijs (cohort 2013/'14 en 2017/'18)
- Groepen pro'ers:
  - Met en zonder (niet-Westerse) migratieachtergrond

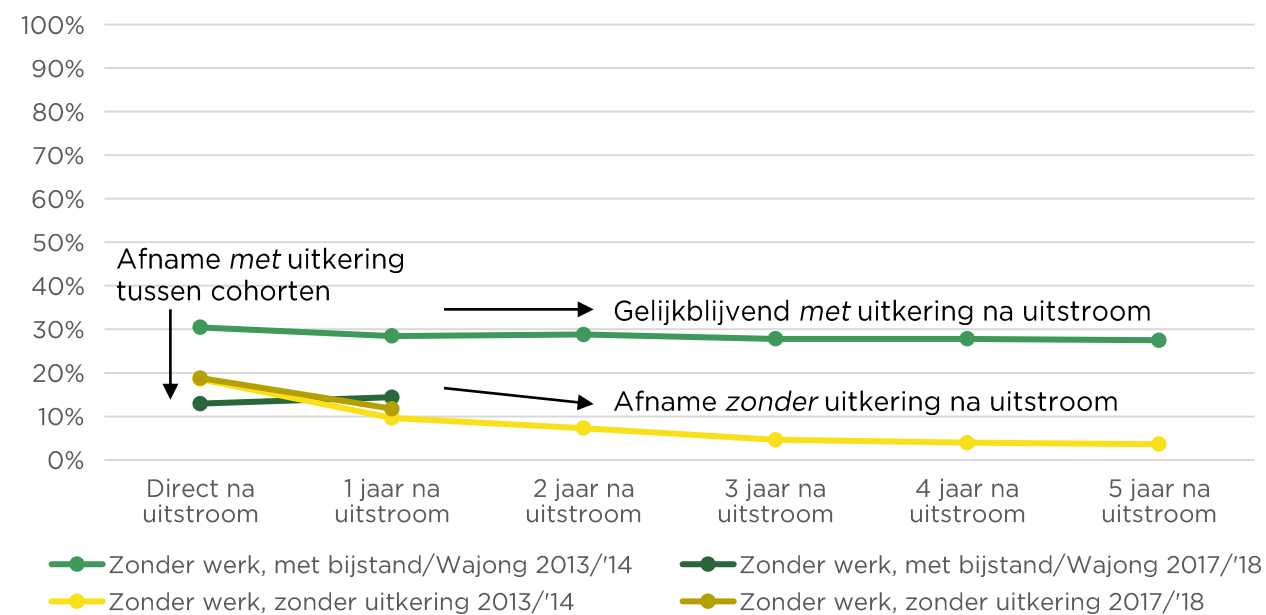
4. ONTWIKKELING ARBEIDSMARKTPOSITIE SPECIFIEKE GROEPEN JONGEREN (PRO)

Het grootste aandeel pro'ers heeft werk, wat stabiel blijft in de eerste 5 jaar na uitstroom. Dit aandeel neemt relatief sterk toe tussen cohorten, omdat het aandeel pro'ers met een bijstands- of Wajong-uitkering direct na uitstroom relatief sterk afneemt. Desondanks blijft het aandeel pro'ers zonder werk relatief hoog. Bijna een vijfde van de pro'ers keert binnen 5 jaar na uitstroom terug in het onderwijs, al dan niet met behoud van uitkering.

Uitstromers PRO

Uitstromers PRO

Bron: [Dashboard schoolverlaters vso en pro \(cbs.nl\)](https://dashboardschoolverlaters.vso-en-pro.cbs.nl)

INHOUDSOPGAVE

- 1 Aanleiding
- 2 Onderzoeksaanpak
- 3 Ontwikkeling arbeidsmarktpositie jongeren
- 4 Ontwikkeling arbeidsmarktpositie specifieke groepen jongeren (mbo)**
- 5 Kritische invloedsfactoren
- 6 Beleidsimplicaties

4. ONTWIKKELING ARBEIDSMARKTPOSITIE SPECIFIEKE GROEPEN JONGEREN (MBO)

Onderzoeksvraag 2c: Hoe ontwikkelt de arbeidsmarkt zich voor jongeren afkomstig uit het middelbaar beroepsonderwijs (mbo)?

- **Belangrijkste conclusies (mbo):**
  - De arbeidsmarktpositie van mbo'ers verbetert sterk naarmate het opleidingsniveau oploopt: entreeopleiding, niveau 2, niveau 3 en niveau 4;
  - De opleidingsrichting en de leerweg is naast het opleidingsniveau sterk medebepalend voor de arbeidsmarktpositie van mbo'ers;
  - Mbo'ers met een bbl-opleiding hebben gemiddeld een betere arbeidsmarktpositie dan mbo'ers met een bol-opleiding, zowel 1 jaar, 5 jaar als 10 jaar na uitstroom uit het onderwijs;
  - Technische en zorgopleidingen hebben de meest kansrijke arbeidsmarktpositie;
  - Schoonheids- en haarverzorging en horeca hebben de minst kansrijke arbeidsmarktpositie.

4. ONTWIKKELING ARBEIDSMARKTPOSITIE SPECIFIEKE GROEPEN JONGEREN (MBO)

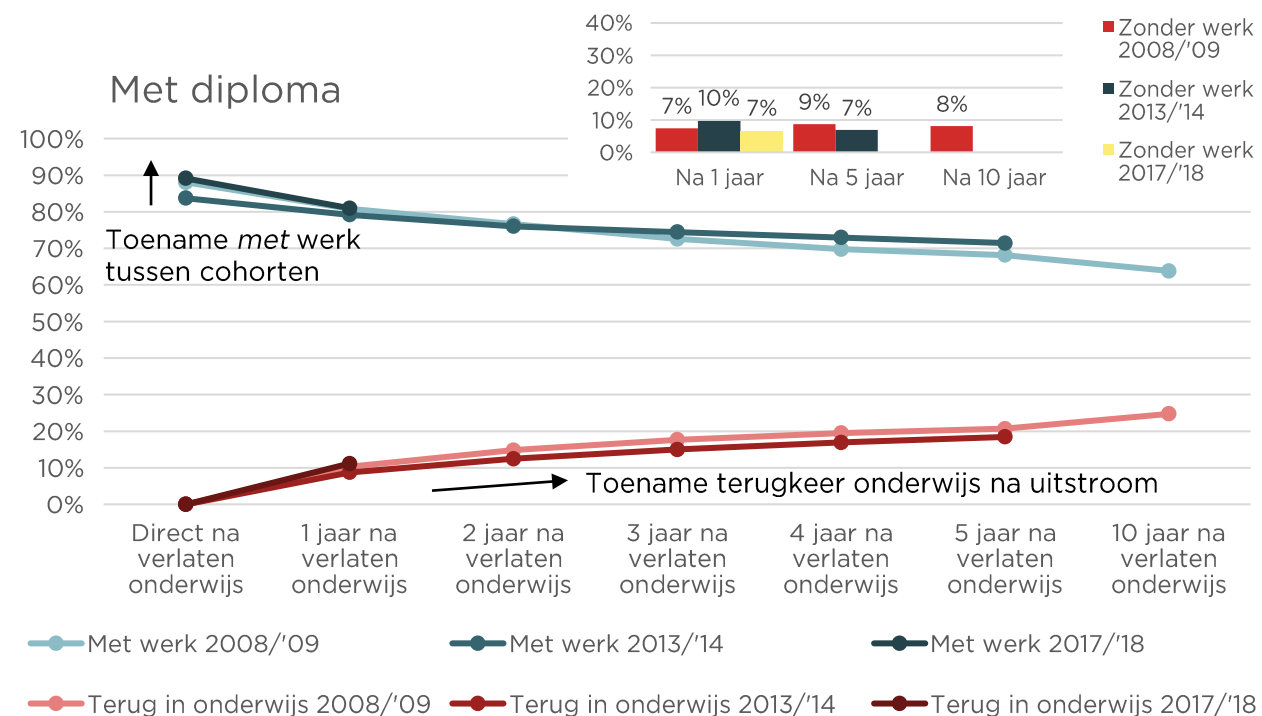
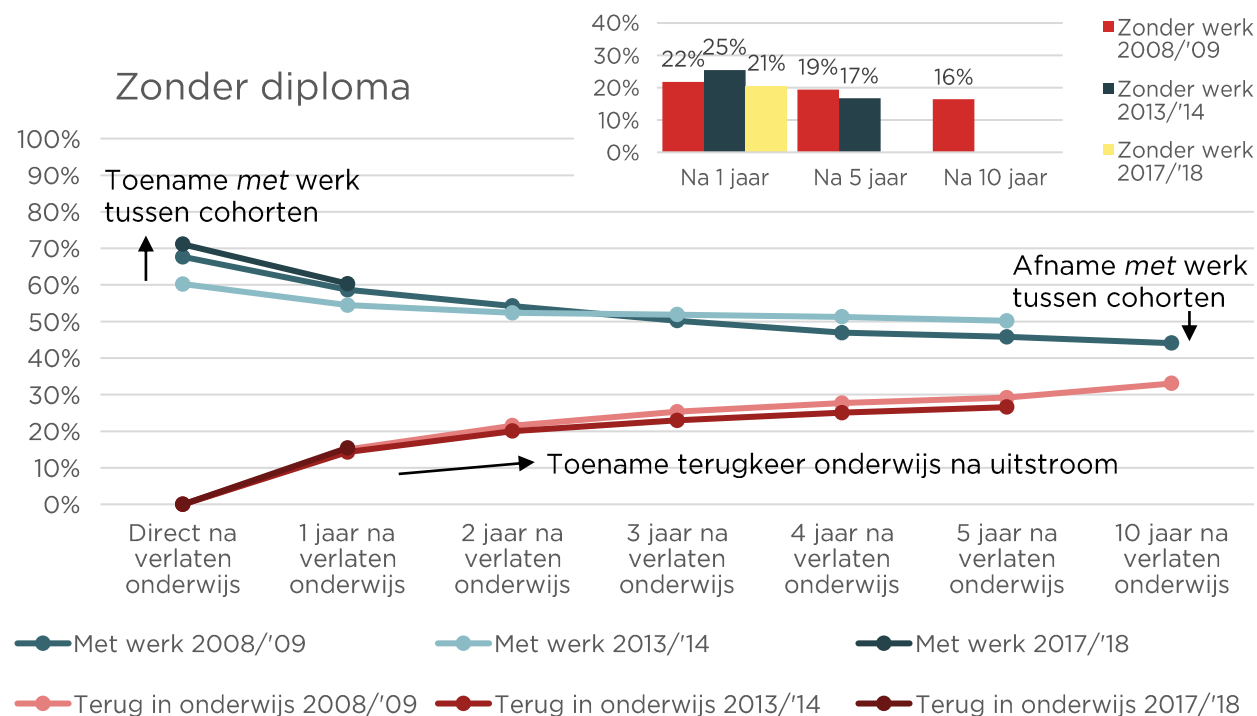
Onderzoeksvraag 2c: Hoe ontwikkelt de arbeidsmarkt zich voor jongeren afkomstig uit het middelbaar beroepsonderwijs (mbo)?

Dashboard Arbeidsmarktpositie mbo-gediplomeerden ([CBS](#))

- Databron: [StatLine - Uitstromers mbo; arbeidsmarktpositie na verlaten onderwijs \(cbs.nl\)](#)
- Uitkomstmaten:
  - Aandeel mbo'ers met werk
    - 1 jaar, 5 jaar en 10 jaar na uitstroom onderwijs (cohort 2008/'09, 2013/'14 en 2017/'18)
  - Aandeel mbo'ers dat terugkeert in het onderwijs
    - 1 jaar, 5 jaar en 10 jaar na uitstroom onderwijs (cohort 2008/'09, 2013/'14 en 2017/'18)
- Groepen mbo'ers:
  - Met en zonder mbo-diploma
  - Entree (bol/bbl), mbo niveau 2 (bol/bbl) en mbo niveau 3/4 (bol/bbl)

4. ONTWIKKELING ARBEIDSMARKTPOSITIE SPECIFIEKE GROEPEN JONGEREN (MBO)

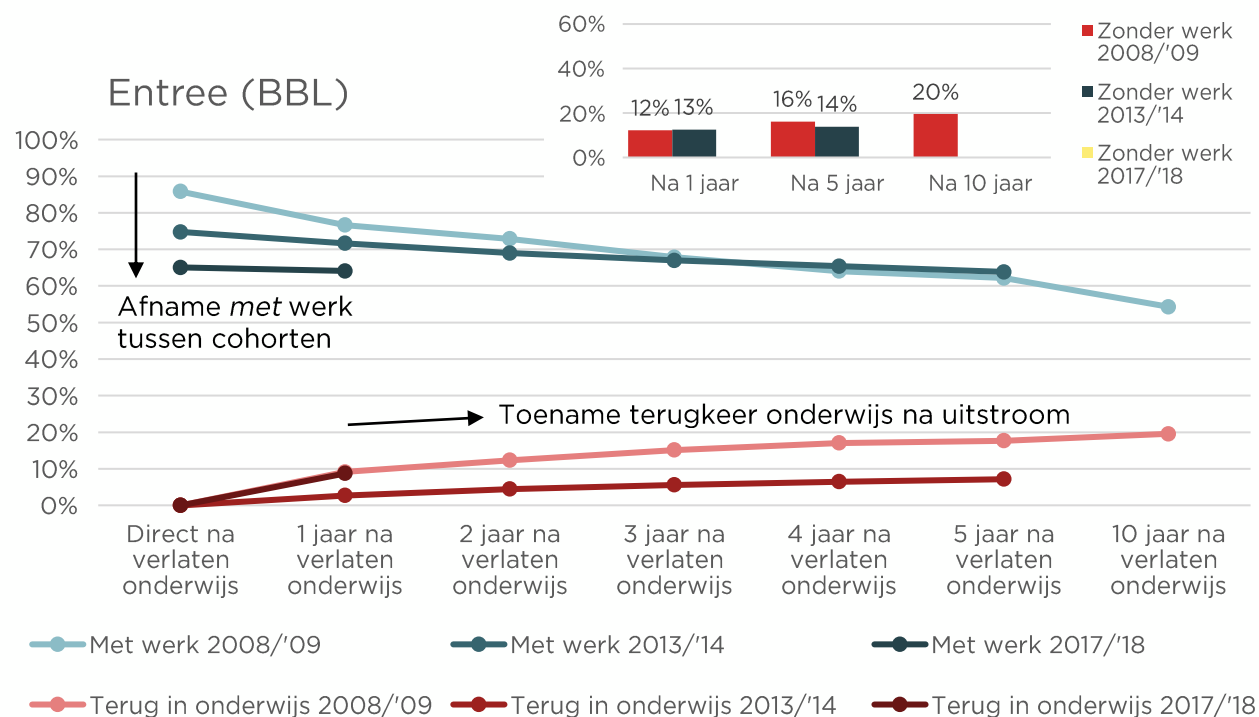
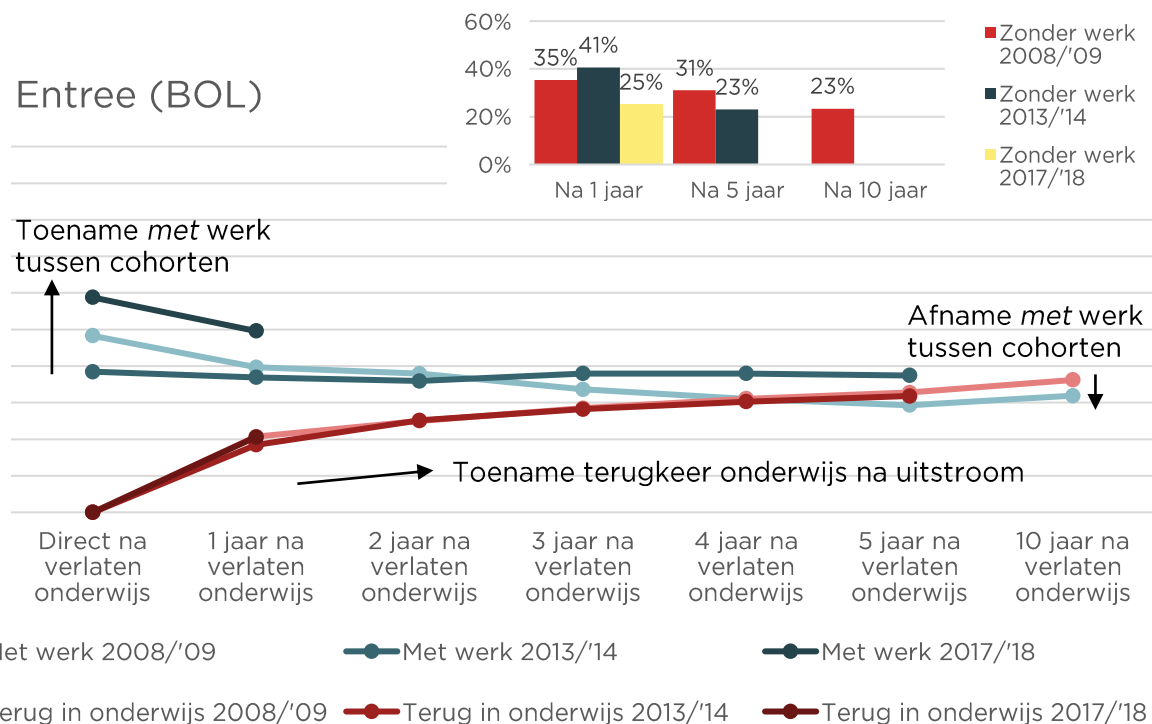
Het aandeel mbo'ers *met* diploma met werk ligt veel hoger dan het aandeel mbo'ers *zonder* diploma met werk. Mbo'ers zonder diploma keren wel vaker terug in het onderwijs. Toch ligt het resterende aandeel zonder werk veel hoger dan bij mbo'ers met diploma. Over de tijd zijn er geen grote veranderingen in deze ontwikkelingen.

Bron: [StatLine - Uitstromers mbo; arbeidsmarktpositie na verlaten onderwijs \(cbs.nl\)](https://www.cbs.nl/StatLine)

4. ONTWIKKELING ARBEIDSMARKTPOSITIE SPECIFIEKE GROEPEN JONGEREN (MBO ENTREE)

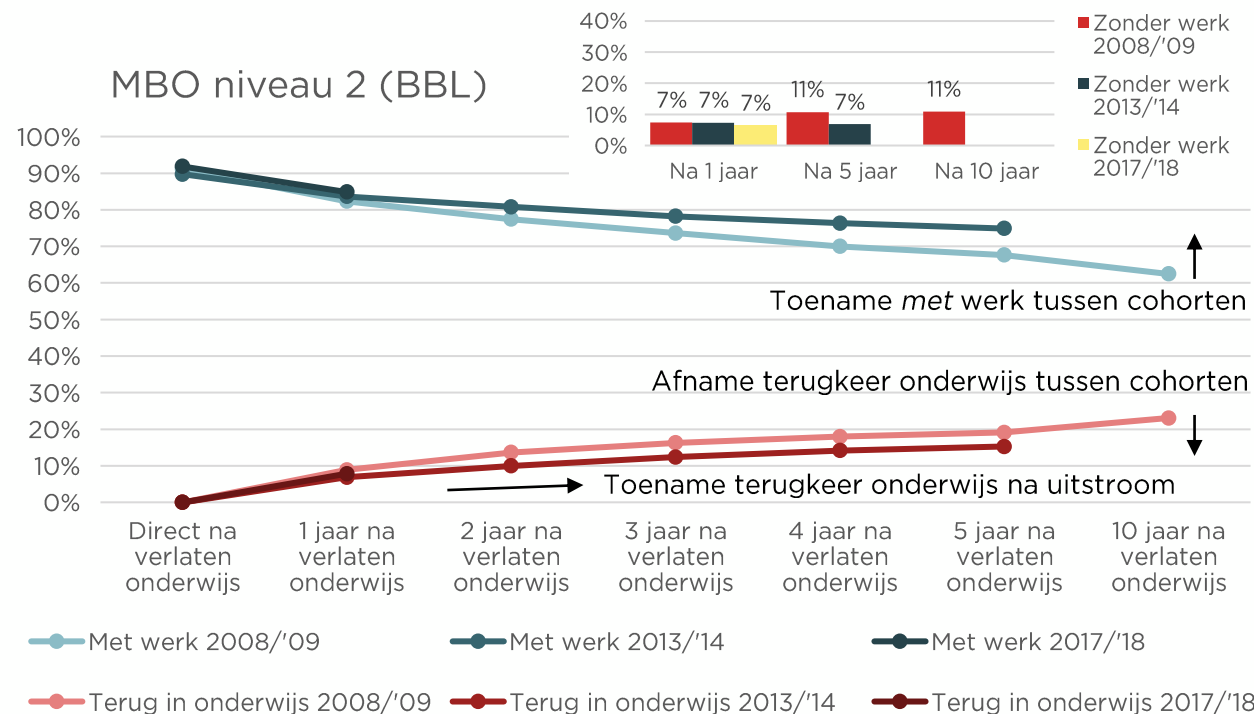
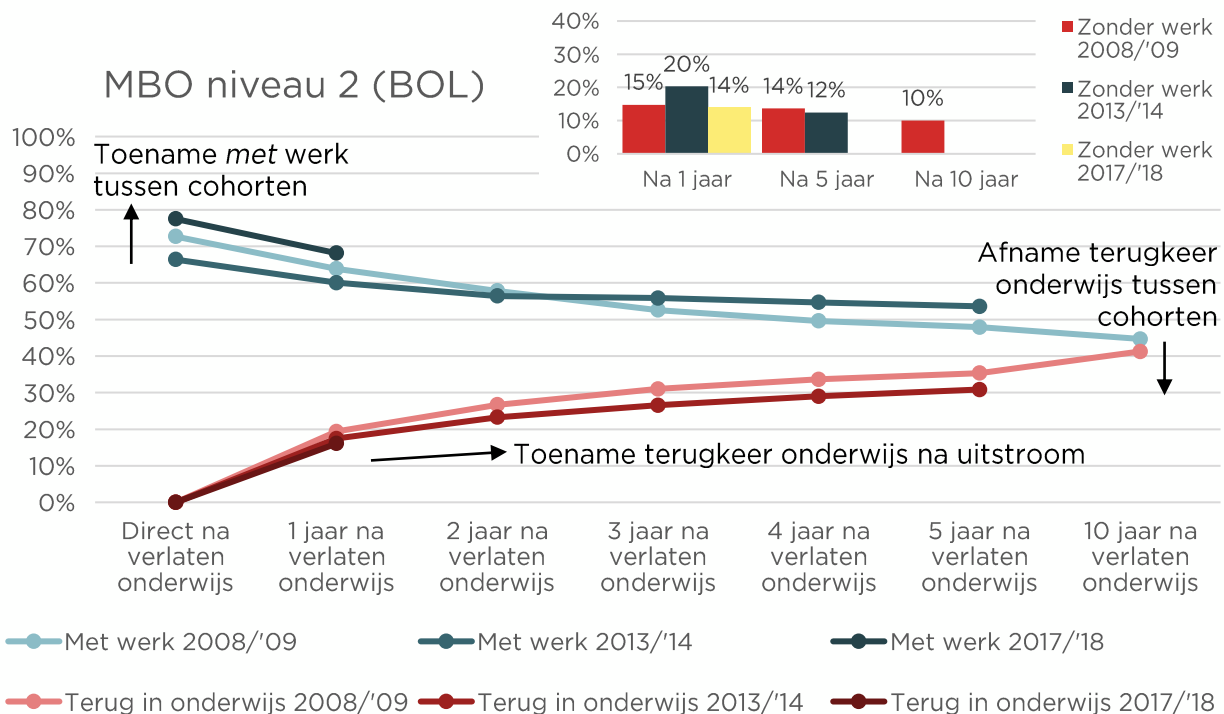
Het aandeel entree'ers (bol) met werk ligt lager dan het aandeel entree'ers (bbl) met werk. Dit verschil neemt wel af, omdat het aandeel bol'ers met werk toeneemt, terwijl het aandeel bbl'ers met werk afneemt. Het aandeel terugkeerders in het onderwijs ligt juist hoger bij bol'ers. Toch ligt het resterende deel zonder werk hoger dan bij bbl'ers.

Bron: [StatLine - Uitstromers mbo; arbeidsmarktpositie na verlaten onderwijs \(cbs.nl\)](#)

4. ONTWIKKELING ARBEIDSMARKTPOSITIE SPECIFIEKE GROEPEN JONGEREN (MBO NIVEAU 2)

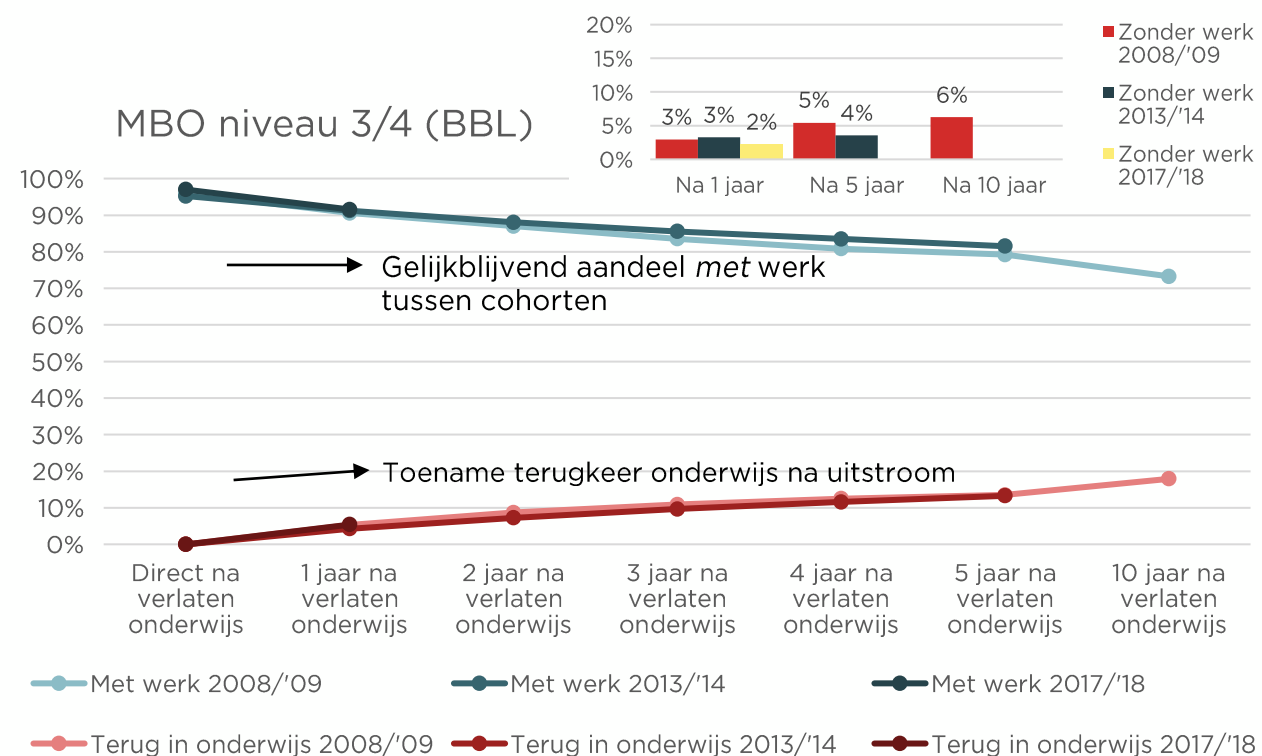
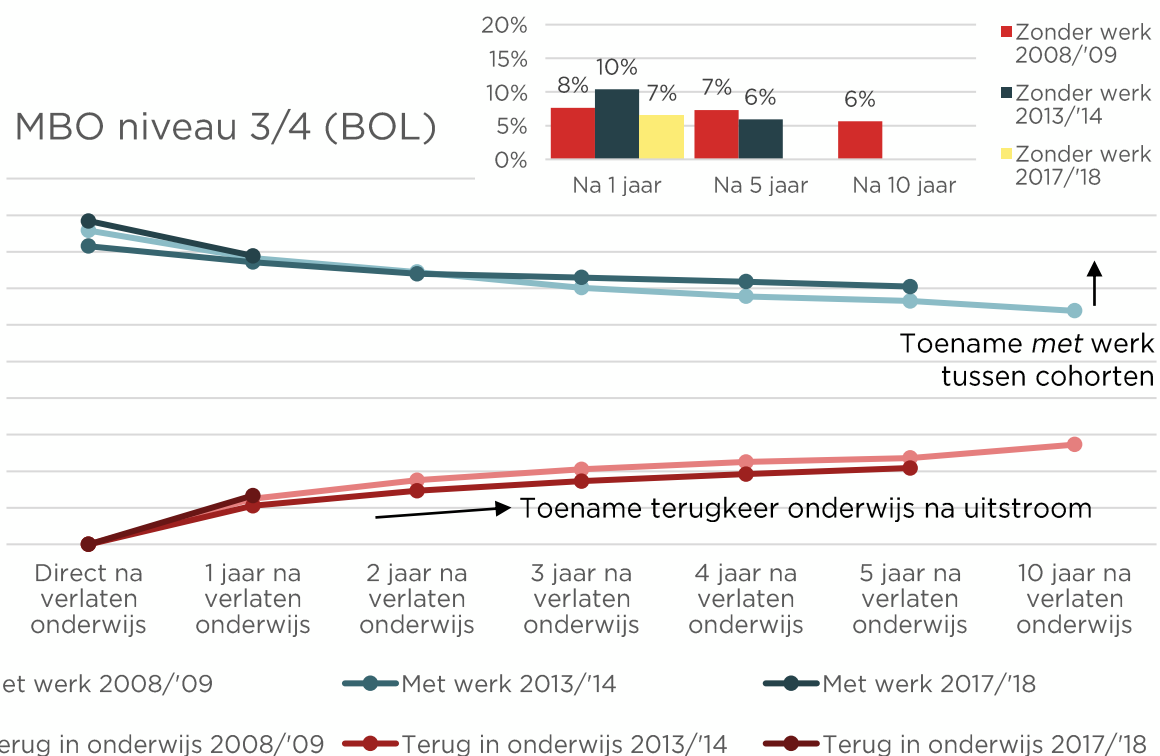
Ook het aandeel mbo2'ers (bol) met werk ligt lager dan het aandeel mbo2'ers (bbl) met werk. Zowel het aandeel bol'ers als bbl'ers met werk neemt toe, terwijl het aandeel terugkeerders in het onderwijs iets afneemt. Ook het resterende aandeel zonder werk neemt iets af, maar blijft hoger liggen voor bol'ers.

Bron: StatLine - Uitstromers mbo; arbeidsmarktpositie na verlaten onderwijs (cbs.nl)

4. ONTWIKKELING ARBEIDSMARKTPOSITIE SPECIFIEKE GROEPEN JONGEREN (MBO NIVEAU 3/4)

Ook het aandeel mbo3/4'ers (bol) met werk ligt lager dan het aandeel mbo3/4'ers (bbl) met werk, maar mbo3/4'ers (bol) lopen wel iets in. Bol'ers keren ook vaker terug in het onderwijs. Toch ligt het resterende aandeel zonder werk hoger dan bij bbl'ers. Over de tijd zijn er geen grote veranderingen in deze ontwikkelingen.

Bron: [StatLine - Uitstromers mbo; arbeidsmarktpositie na verlaten onderwijs \(cbs.nl\)](#)

4. ONTWIKKELING ARBEIDSMARKTPOSITIE SPECIFIEKE GROEPEN JONGEREN (MBO)

Onderzoeksvraag 2c: Hoe ontwikkelt de arbeidsmarkt zich voor jongeren afkomstig uit het middelbaar beroepsonderwijs (mbo)?

De arbeidsmarktpositie van mbo'ers vergeleken ([UWV, 2021a](#), [2021b](#), [2021c](#))

- Databron: CBS Microdata
- Uitkomstmaten:
  - Kans op en duur tot een substantiële baan (minimaal 3 dagen per week)
    - 1 jaar en 10 jaar na uitstroom onderwijs (cohort 2008/'09 en 2018/'19)
  - Aandeel vaste baan, bruto uurloon en jaarinkomen;
    - 1 jaar en 10 jaar na uitstroom onderwijs (cohort 2008/'09 en 2018/'19)
- Groepen mbo'ers:
  - Mbo niveau 2 (bol/bbl)
  - Mbo niveau 3/4 (bol)
  - Mbo niveau 3/4 (bbl)

4. ONTWIKKELING ARBEIDSMARKTPOSITIE SPECIFIEKE GROEPEN JONGEREN (MBO)

Onderzoeksvraag 2c: Hoe ontwikkelt de arbeidsmarkt zich voor jongeren afkomstig uit het middelbaar beroepsonderwijs (mbo)?

- Belangrijkste resultaten:
  - Kans op een substantiële baan (1 jaar na uitstroom):
    - BBL2 (gemiddeld 66%): van 42% (schoonheids- en haarverzorging) tot 79% (procestechniek en textiel)
    - BBL3/4 (gemiddeld 72%): van 24% (schoonheids- en haarverzorging) tot 95% (verpleegkunde)
  - Duur tot een substantiële baan:
    - BOL2 (gemiddeld 12 mnd.): van 3 mnd. (veiligheid) tot 31 mnd. (financieel-administratieve dienstverlening)
    - BOL3/4 (gemiddeld 8 mnd.): van 1 mnd. (verpleegkunde en medische ondersteuning) tot 40 mnd. (mediavormgeving)
  - Aandeel vaste baan (1 jaar na uitstroom):
    - BOL2: (gemiddeld 13%): van 8% (veiligheid) tot 19% (elektro- en installatietechniek)
    - BBL2: (gemiddeld 34%): van 18% (schoonheids- en haarverzorging) tot 53% (elektro- en installatietechniek)
    - BOL3/4 (gemiddeld 27%): van 11% (veiligheid) tot 48% (verzorgende ig)
    - BBL3/4 (gemiddeld 53%): van 24% (horeca) tot 79% (procestechniek en textiel)

4. ONTWIKKELING ARBEIDSMARKTPOSITIE SPECIFIEKE GROEPEN JONGEREN (MBO)

Onderzoeksvraag 2c: Hoe ontwikkelt de arbeidsmarkt zich voor jongeren afkomstig uit het middelbaar beroepsonderwijs (mbo)?

- Belangrijkste resultaten:
  - Bruto jaarinkomen (1 jaar na uitstroom):
    - BOL2 (gemiddeld EUR 20.000): van EUR 13.800 (slagerij, bakkerij en versindustrie) tot EUR 27.700 (procestechniek en textiel)
    - BBL2 (gemiddeld EUR 29.400): van EUR 18.100 (schoonheids- en haarverzorging) tot EUR 44.000 (procestechniek en textiel)
    - BOL3/4 (gemiddeld EUR 25.520): van EUR 17.600 (schoonheids- en haarverzorging) tot EUR 37.300 (werktuigbouwkunde en metaalbewerking)
    - BBL3/4 (gemiddeld EUR 33.400): van EUR 19.400 (schoonheids- en haarverzorging) tot EUR 56.500 (procestechniek en textiel)

4. ONTWIKKELING ARBEIDSMARKTPOSITIE SPECIFIEKE GROEPEN JONGEREN (MBO)

Onderzoeksvraag 2c: Hoe ontwikkelt de arbeidsmarkt zich voor jongeren afkomstig uit het middelbaar beroepsonderwijs (mbo)?

- Belangrijkste resultaten:
  - Bruto uurloon (1 jaar na uitstroom):
    - BOL2 (gemiddeld EUR 10,30): van EUR 9,00 (slagerij, bakkerij en versindustrie) tot EUR 12,60 (procestechniek en textiel)
    - BBL2 (gemiddeld (EUR 11,50): van EUR 9,40 (schoonheids- en haarverzorging) tot EUR 15,70 (procestechniek en textiel)
    - BOL3/4 (gemiddeld EUR 12,30): van EUR 9,80 (schoonheid- en haarverzorging) tot EUR 15,40 (verpleegkunde en medische ondersteuning)
    - BBL3/4 (gemiddeld EUR 13,60): van EUR 9,50 (schoonheid- en haarverzorging) tot EUR 19,40 (bouw en infra)

4. ONTWIKKELING ARBEIDSMARKTPOSITIE SPECIFIEKE GROEPEN JONGEREN (MBO2-BOL)

Technische en zorgopleidingen (bol2) hebben de meest kansrijke arbeidsmarktpositie en mediatechniek en detailhandel en groothandel (bol2) hebben de minst kansrijke arbeidsmarktpositie.

Rang start-positie	Opleidingstype bol 2	Aantal afgestudeerden	Mnd tot subst. baan werknemers	Vaste baan werknemers	Bruto uurloon werknemers (€)	Bruto jaarinkomen (€)	Typering start-positie
1	bol 2 - elektro- en installatietechniek	397	9,0	19%	10,90	23.500	goed
2	bol 2 - bouw en infra	578	5,2	15%	11,10	25.400	goed
3	bol 2 - helpende zorg en welzijn	3.975	13,3	19%	11,60	18.700	goed
4	bol 2 - werktuigbouwkunde en metaalbewerking	780	6,0	14%	10,40	25.600	goed
5	bol 2 - procestechiek en textiel	203	22,2	12%	12,60	27.700	goed
6	bol 2 - veiligheid	1.891	3,1	8%	10,70	25.900	goed
7	bol 2 - tuinbouw en groenvoorziening	124	14,5	14%	10,00	20.900	gemiddeld
8	bol 2 - transport en logistiek	590	16,6	12%	10,30	21.500	gemiddeld
9	bol 2 - horeca	1.135	11,9	15%	9,40	16.900	gemiddeld
10	bol 2 - reiniging, sport en toerisme	2.292	15,0	14%	9,70	17.200	gemiddeld
11	bol 2 - ict-ondersteuning	672	16,3	11%	10,10	19.600	gemiddeld
12	bol 2 - secretariële dienstverlening	956	18,1	15%	9,50	14.700	gemiddeld
13	bol 2 - financieel-administratieve dienstverlening	923	30,8	16%	9,90	18.300	matig
14	bol 2 - landbouw en dierverzorging	810	23,1	15%	9,10	16.900	matig
15	bol 2 - schoonheids- en haarverzorging	575	17,0	14%	9,20	15.000	matig
16	bol 2 - mediatechniek	391	16,2	11%	9,30	16.400	matig
17	bol 2 - detailhandel en groothandel	2.079	21,3	12%	9,60	16.300	matig
18	bol 2 - slagerij, bakkerij, versindustrie	363	21,5	15%	9,00	13.800	matig
	Gemiddeld bol 2	18.734	11,5	13%	10,30	20.000	gemiddeld

Bron: microdata CBS, bewerkt door SEO Economisch Onderzoek/UWV

Bron: Arbeidsmarktpositie mbo bol 3 en 4 (werk.nl)

- Meest kansrijke bol2-opleidingen:
  - Elektro- en installatietechniek
  - Bouw en infra
  - Helpende zorg en welzijn
- Minst kansrijke bol2-opleidingen:
  - Slagerij, bakkerij en versindustrie
  - Detailhandel en groothandel
  - Mediatechniek

4. ONTWIKKELING ARBEIDSMARKTPOSITIE SPECIFIEKE GROEPEN JONGEREN (MBO2-BBL)

Technische opleidingen en veiligheid (bbl2) hebben de meest kansrijke arbeidsmarktpositie en horeca en detailhandel en groothandel (bol2) hebben de minst kansrijke arbeidsmarktpositie.

Rang start-positie	Opleidingstype bbl 2	Aantal afgestudeerden	Subst. baan werknemers	Vaste baan werknemers	Bruto uurloon werknemers (€)	Bruto jaarinkomen (€)	Typering start-positie
1	bbl 2 - procestechniek en textiel	66	79%	48%	15,70	44.000	goed
2	bbl 2 - elektro- en installatietechniek	797	83%	53%	12,60	35.700	goed
3	bbl 2 - veiligheid	152	68%	44%	13,60	34.400	goed
4	bbl 2 - bouw en infra	1.354	77%	34%	12,90	34.200	goed
5	bbl 2 - transport en logistiek	1.133	73%	31%	12,00	38.000	goed
6	bbl 2 - werktuigbouwkunde en metaalbewerking	1.280	73%	40%	11,10	29.800	gemiddeld
7	bbl 2 - slagerij, bakkerij, versnijderij	140	71%	43%	10,90	28.700	gemiddeld
8	bbl 2 - landbouw en diervoorziening	178	73%	37%	10,30	30.000	gemiddeld
9	bbl 2 - reiniging, sport en toerisme	66	53%	43%	11,00	27.300	gemiddeld
10	bbl 2 - tuinbouw en groenvoorziening	189	62%	33%	10,50	26.400	matig
11	bbl 2 - helpende zorg en welzijn	108	44%	38%	12,60	22.200	matig
12	bbl 2 - horeca	853	55%	21%	10,10	22.200	matig
13	bbl 2 - detailhandel en groothandel	977	45%	27%	9,70	20.000	matig
14	bbl 2 - schoonheids- en haarverzorging	215	42%	18%	9,40	18.100	matig
	Gemiddeld bbl 2	7.537	66%	34%	11,50	29.400	gemiddeld

Bron: microdata CBS, bewerkt door SEO Economisch Onderzoek/UWV

- Meest kansrijke bbl2-opleidingen:
  - Procestechniek en textiel
  - Elektro- en installatietechniek
  - Veiligheid
- Minst kansrijke bbl2-opleidingen:
  - Schoonheids- en haarverzorging
  - Detailhandel en groothandel
  - Horeca

Bron: Arbeidsmarktpositie mbo bol 3 en 4 (werk.nl)

4. ONTWIKKELING ARBEIDSMARKTPOSITIE SPECIFIEKE GROEPEN JONGEREN (MBO3/4-BOL)

Technische en zorgopleidingen (bol4) hebben de meest kansrijke arbeidsmarktpositie en schoonheids- en haarverzorging (bol3/4) en mediavormgeving (bol4) hebben de minst kansrijke arbeidsmarktpositie.

Rang start-positie	Opleidingstype bol 3 en 4	Aantal afgestudeerden	Mnd tot subst. baan werknemers	Vaste baan werknemers	Bruto uurloon werknemers (€)	Bruto jaarinkomen (€)	Typering start-positie
1	bol 4 - verpleegkunde en medische ondersteuning	4.949	1,0	47%	15,40	33.600	zeer goed
2	bol 4 - werktuigbouwkunde en metaalbewerking	1.357	2,3	35%	14,20	37.300	zeer goed
3	bol 4 - bouw en infra	1.080	1,9	38%	13,70	36.300	zeer goed
4	bol 3 - verzorgende ig	5.422	1,2	48%	14,00	27.400	zeer goed
5	bol 4 - elektro- en installatietechniek	2.234	1,0	39%	13,00	36.300	zeer goed
6	bol 3 - transport en logistiek	475	4,0	34%	13,40	32.900	zeer goed
7	bol 3 - procestechniek en textiel	500	10,9	25%	13,90	35.500	zeer goed
8	bol 3 - werktuigbouwkunde en metaalbewerking	726	3,0	24%	12,40	33.000	zeer goed
9	bol 4 - pedagogisch werk	7.753	5,0	30%	13,10	26.400	goed
10	bol 4 - procestechniek en textiel	746	23,9	31%	13,50	33.400	goed
34	bol 3 - financieel-administratieve dienstverlening	785	18,0	19%	10,70	21.800	matig
35	bol 3 - reiniging, sport en toerisme	1.775	17,0	17%	11,10	20.800	matig
36	bol 3 - slagerij, bakkerij, versindustrie	371	15,6	16%	10,60	22.200	zeer matig
37	bol 3 - detailhandel en groothandel	2.146	22,3	19%	10,70	20.800	zeer matig
38	bol 3 - landbouw en diervoorzorging	1.079	25,1	22%	10,30	21.300	zeer matig
39	bol 4 - toerisme en recreatie	1.735	23,9	13%	10,70	20.200	zeer matig
40	bol 3 - mediatechniek	662	23,2	16%	10,30	19.300	zeer matig
41	bol 3 - schoonheids- en haarverzorging	1.256	20,8	17%	9,80	16.600	zeer matig
42	bol 4 - mediavormgeving	5.383	39,7	19%	10,90	21.000	zeer matig
43	bol 4 - schoonheids- en haarverzorging	1.009	38,4	21%	10,00	17.600	zeer matig
	Gemiddeld bol 3/4	73.613	8,3	27%	12,30	25.520	gemiddeld

- Meest kansrijke bol3/4-opleidingen:
  - Verpleegkunde en medische ondersteuning (bol4)
  - Werktuigbouwkunde en metaalbewerking (bol4)
  - Bouw en infra (bol4)
- Minst kansrijke bol3/4-opleidingen:
  - Schoonheids- en haarverzorging (bol3)
  - Mediavormgeving (bol4)
  - Schoonheids- en haarverzorging (bol4)

Bron: microdata CBS, bewerkt door SEO Economisch Onderzoek/UWV

Bron: Arbeidsmarktpositie mbo bol 3 en 4 (werk.nl)

4. ONTWIKKELING ARBEIDSMARKTPOSITIE SPECIFIEKE GROEPEN JONGEREN (MBO3/4-BBL)

Technische en zorgopleidingen (bbl3/4) hebben de meest kansrijke arbeidsmarktpositie en detailhandel en groothandel (bbl3) en schoonheids- en haarverzorging (bol3/4) hebben de minst kansrijke arbeidsmarktpositie.

Rang start-positie	Opleidingstype bbl 3 en 4	Aantal afgestudeerden	Subst. baan werknemers	Vaste baan werknemers	Bruto uurloon werknemers (€)	Bruto jaarkomen (€)	Typering start-positie
1	bbl 3 - procestechniek en textiel	135	93%	79%	18,60	56.500	zeer goed
2	bbl 4 - bouw en infra	141	93%	77%	19,40	52.000	zeer goed
3	bbl 4 - verpleegkunde en medische ondersteuning	953	95%	74%	17,60	40.000	zeer goed
4	bbl 4 - elektro- en installatietechniek	409	91%	76%	15,30	47.100	zeer goed
5	bbl 3 - verzorgende ig	1.241	92%	74%	15,60	33.300	zeer goed
6	bbl 3 - bouw en infra	1.047	88%	54%	15,80	43.900	zeer goed
7	bbl 4 - werktuigbouwkunde en metaalbewerking	461	81%	67%	14,60	43.000	goed
8	bbl 3 - elektro- en installatietechniek	1.173	89%	62%	13,50	39.600	goed
9	bbl 4 - pedagogisch werk	535	84%	66%	15,20	33.100	goed
10	bbl 3 - werktuigbouwkunde en metaalbewerking	2.013	81%	57%	12,80	36.700	goed
20	bbl 4 - secretariële en algemene administratieve dienstverlening	292	50%	49%	13,20	34.100	matig
21	bbl 3 - landbouw en diervoorzorg	247	68%	40%	11,50	32.800	matig
22	bbl 4 - management en ondernemerschap	740	40%	46%	12,20	31.400	matig
23	bbl 4 - slaagerij, bakkerij, versindustrie	98	49%	30%	12,30	28.500	matig
24	bbl 3 - secretariële dienstverlening	49	59%	31%	10,70	27.600	zeer matig
25	bbl 3 - horeca	1.276	57%	24%	11,30	27.200	zeer matig
26	bbl 4 - horeca	346	41%	24%	12,20	29.600	zeer matig
27	bbl 3 - detailhandel en groothandel	1.249	40%	38%	10,90	25.700	zeer matig
28	bbl 3 - schoonheids- en haarverzorging	562	51%	31%	9,50	19.400	zeer matig
29	bbl 4 - schoonheids- en haarverzorging	113	24%	38%	10,40	21.000	zeer matig
	Gemiddeld bbl 3/4	15.014	72%	53%	13,60	33.400	gemiddeld

- Meest kansrijke bbl3/4-opleidingen:
  - Procestechniek en textiel (bbl3);
  - Bouw en infra (bbl4);
  - Verpleegkunde en medische ondersteuning (bbl4).
- Minst kansrijke bbl3/4-opleidingen:
  - Schoonheids- en haarverzorging (bbl4);
  - Schoonheids- en haarverzorging (bbl3);
  - Detailhandel en groothandel (bbl3).

Bron: microdata CBS, bewerkt door SEO Economisch Onderzoek/UWV

Bron: Arbeidsmarktpositie mbo bol 3 en 4 (werk.nl)

INHOUDSOPGAVE

- 1 Aanleiding
- 2 Onderzoeksaanpak
- 3 Ontwikkeling arbeidsmarktpositie jongeren
- 4 Ontwikkeling arbeidsmarktpositie specifieke groepen jongeren (vsv)**
- 5 Kritische invloedsfactoren
- 6 Beleidsimplicaties

4. ONTWIKKELING ARBEIDSMARKTPOSITIE SPECIFIEKE GROEPEN JONGEREN (VSV)

Onderzoeksvraag 2d: Hoe ontwikkelt de arbeidsmarkt zich voor voortijdig schoolverlaters (vsv)?

- **Belangrijkste conclusies (vsv):**
  - Het aandeel vsv'ers is gemiddeld 1,9 procent in schooljaar 2020/'21. Dit ligt iets boven het streefpercentage van 1,8 procent;
  - Het aandeel vsv'ers met werk ligt hoger in het mbo dan in het vo;
  - Vsv'ers in het vo keren wel veel vaker binnen 5 jaar na uitstroom terug in het onderwijs;
  - Het resterende aandeel zonder werk neemt voor beide groepen af voor recentere cohorten, maar blijft op een relatief hoog niveau.

4. ONTWIKKELING ARBEIDSMARKTPOSITIE SPECIFIEKE GROEPEN JONGEREN (VSV)

Onderzoeksvraag 2d: Hoe ontwikkelt de arbeidsmarkt zich voor voortijdig schoolverlaters (vsv)?

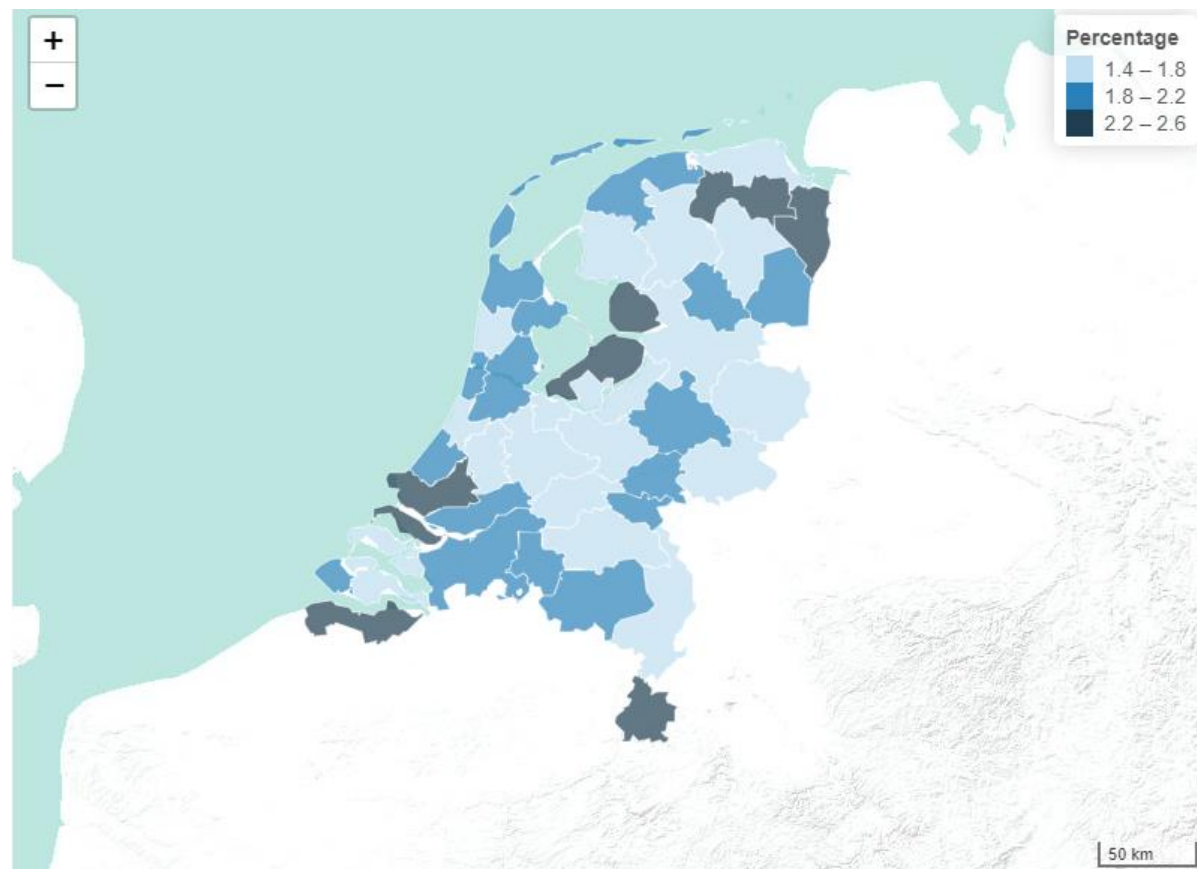
Dashboard Voortijdig schoolverlaten voor RMC's ([DUO](#))

- Databron: [StatLine - VSV; arbeidsmarktpositie na verlaten onderwijs \(cbs.nl\)](#)
- Uitkomstmaten:
  - Aandeel vsv'ers met werk
    - 1 jaar, 5 jaar en 10 jaar na uitstroom onderwijs (cohort 2008/'09, 2013/'14 en 2017/'18)
  - Aandeel vsv'ers dat terugkeert in het onderwijs
    - 1 jaar, 5 jaar en 10 jaar na uitstroom onderwijs (cohort 2008/'09, 2013/'14 en 2017/'18)
- Groepen vsv'ers:
  - Voortgezet onderwijs (vo) en middelbaar beroepsonderwijs (mbo)
  - Beroepsopleidende leerweg (bol) en beroepsbegeleidende leerweg (bbl)
  - Met en zonder een (niet-Westerse) migratieachtergrond

4. ONTWIKKELING ARBEIDSMARKTPOSITIE SPECIFIEKE GROEPEN JONGEREN (VSV)

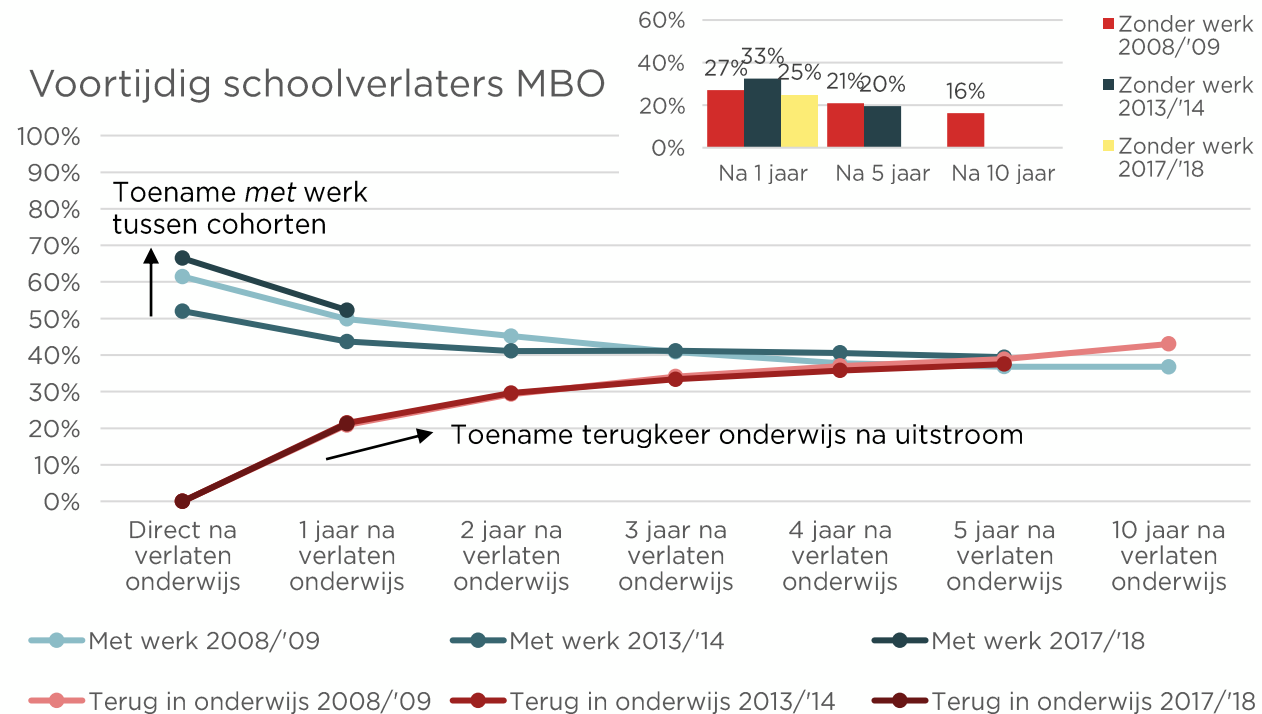
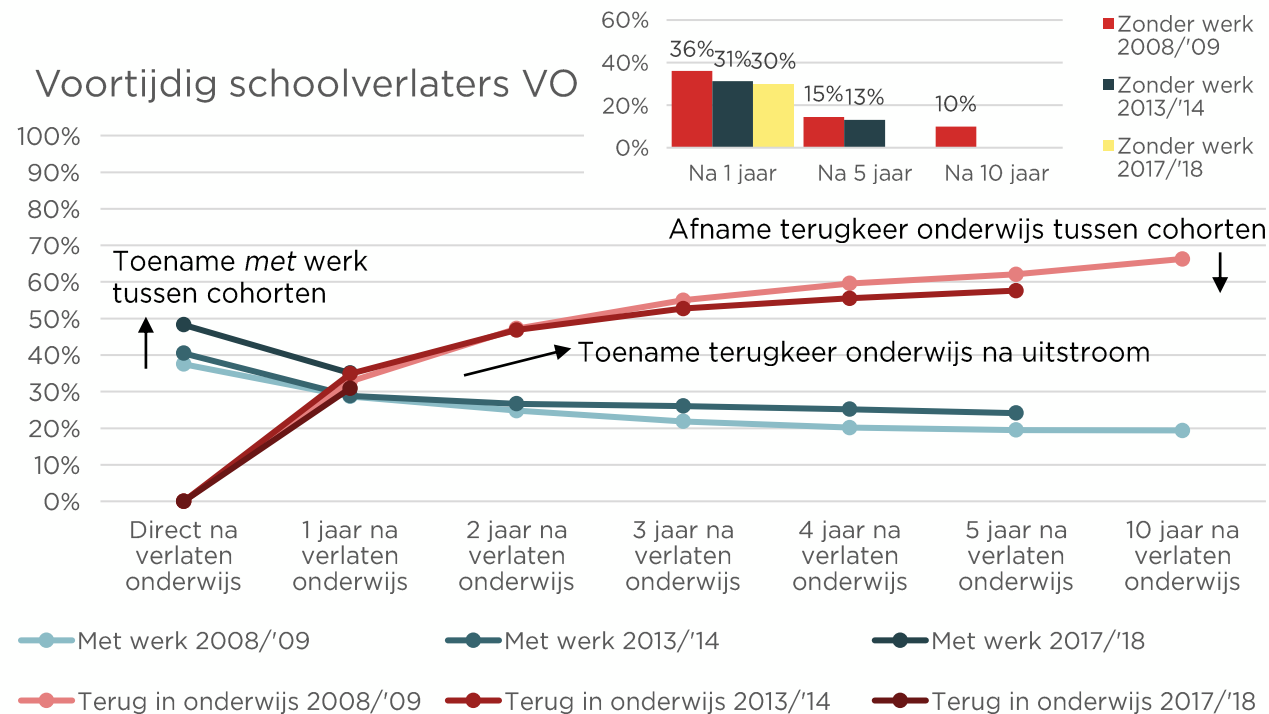
Onderzoeksvraag 2d: Hoe ontwikkelt de arbeidsmarkt zich voor voortijdig schoolverlaters (vsv)?

- Het aandeel vsv'ers is gemiddeld 1,9 procent in schooljaar 2020/'21. Dit ligt iets boven het streefpercentage van 1,8 procent;
- Dit is een lichte stijging ten opzichte van schooljaar 2019/'20 (1,7 procent), maar een daling ten opzichte van schooljaar 2018/'19 (2 procent);
- Het aandeel vsv'ers in de RMC-regio's Rijnmond, Flevoland, Centraal en West Groningen, Oost-Groningen, Zuid-Limburg en Zeeuws-Vlaanderen ligt boven het landelijk gemiddelde.

4. ONTWIKKELING ARBEIDSMARKTPOSITIE SPECIFIEKE GROEPEN JONGEREN (VSV)

Het aandeel vsv'ers met werk in het mbo ligt hoger dan het aandeel vsv'ers met werk in het vo. Vsv'ers in het vo keren wel veel vaker terug in het onderwijs. Dit aandeel neemt wel iets af, omdat het aandeel met werk is toegenomen. Het resterende aandeel zonder werk neemt voor beide groepen af, maar blijft op een relatief hoog niveau.

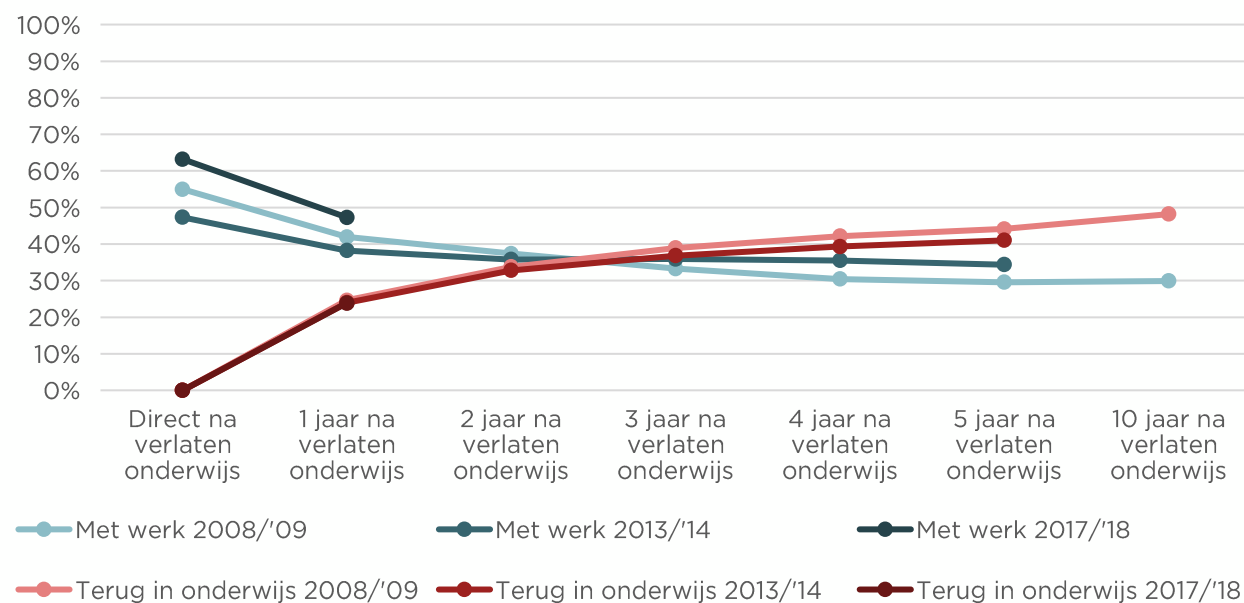

Bron: [StatLine - VSV; arbeidsmarktpositie na verlaten onderwijs \(cbs.nl\)](https://www.cbs.nl)

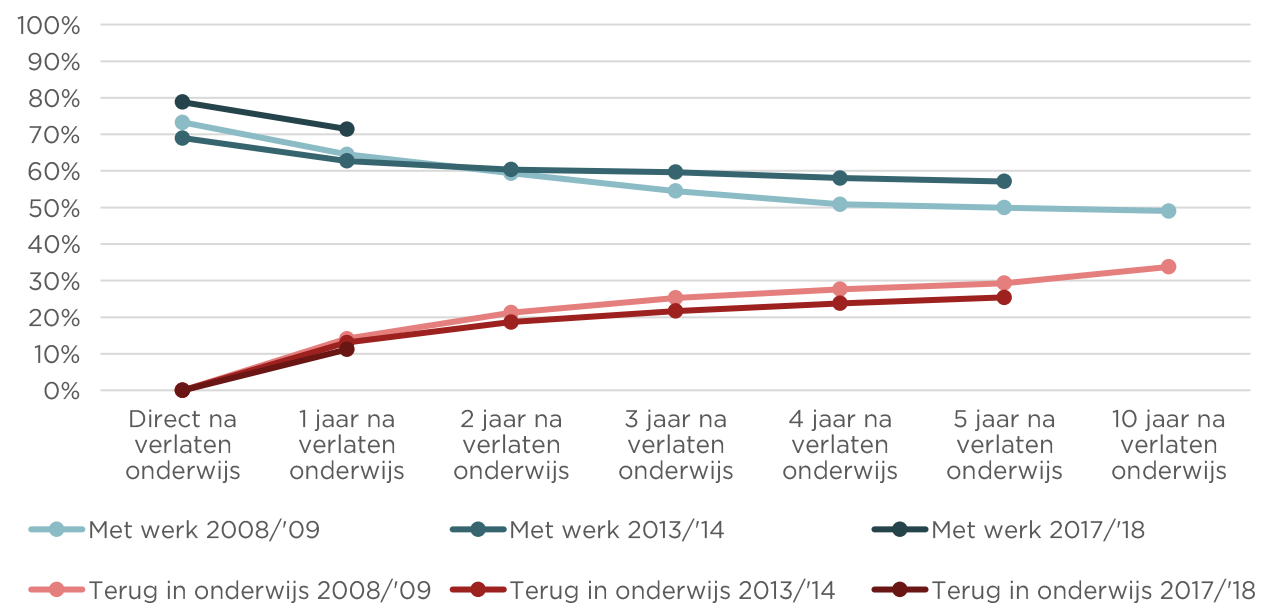
4. ONTWIKKELING ARBEIDSMARKTPOSITIE SPECIFIEKE GROEPEN JONGEREN (VSV)

Het aandeel vsv'ers in het mbo (bbl) met werk ligt hoger dan het aandeel vsv'ers in het mbo (bol) met werk. Zowel het aandeel vsv'ers (bol) als vsv'ers (bbl) met werk neemt toe, terwijl het aandeel terugkeerders in het onderwijs iets afneemt. Ook het resterende aandeel zonder werk neemt af, maar blijft relatief hoog en ligt hoger voor vsv'ers (bol).

Voortijdig schoolverlaters MBO (BOL)

Voortijdig schoolverlaters MBO (BBL)

Bron: [StatLine - VSV; arbeidsmarktpositie na verlaten onderwijs \(cbs.nl\)](#)

4. ONTWIKKELING ARBEIDSMARKTPOSITIE SPECIFIEKE GROEPEN JONGEREN (VSV)

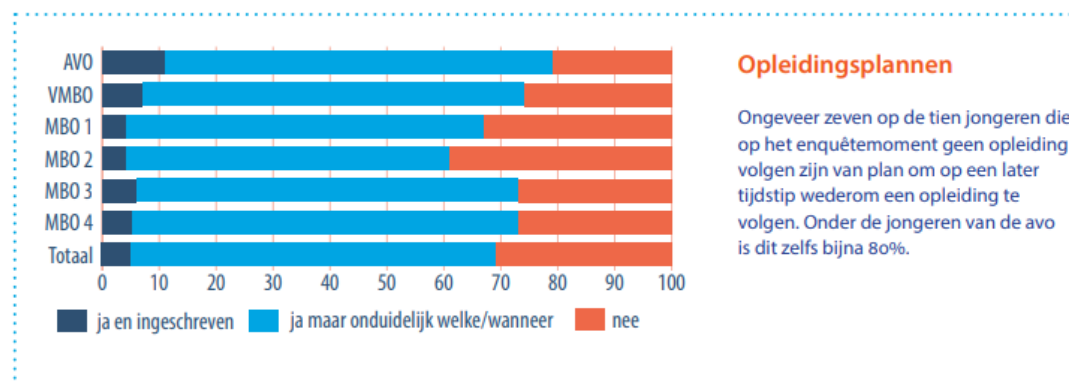
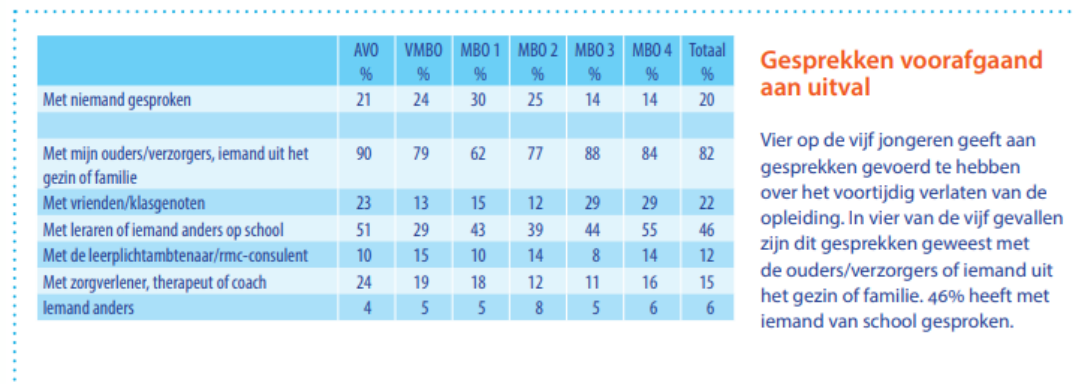
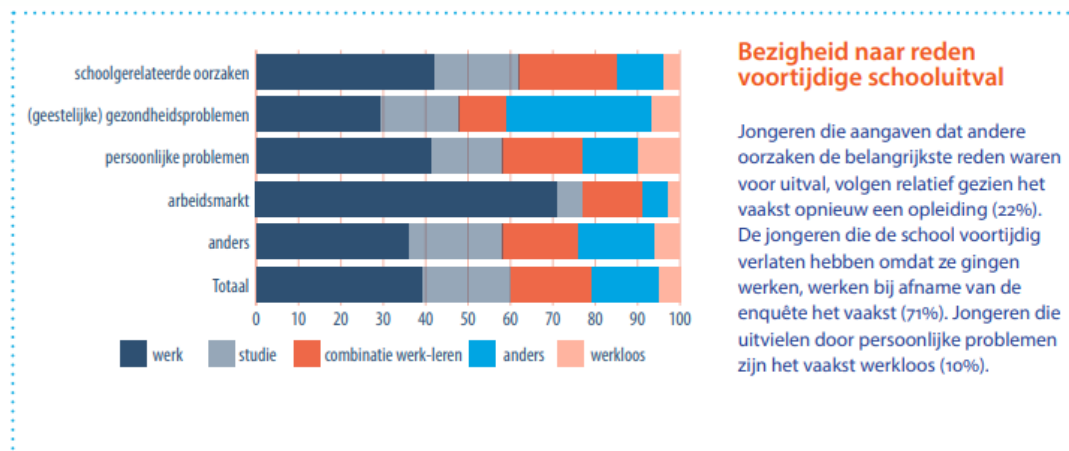
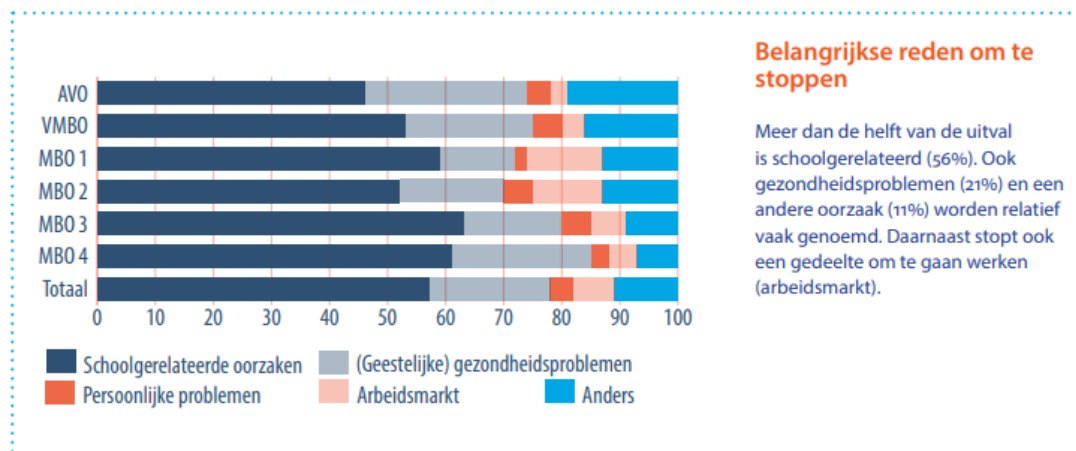
Onderzoeksvraag 2d: Hoe ontwikkelt de arbeidsmarkt zich voor voortijdig schoolverlaters (vsv)?

Uitval zonder diploma ([ROA, 2020](#))

- Databron: Enquête voortijdig schoolverlaters
- Uitkomstmaten:
  - Belangrijkste reden schoolverlating
  - Bezigheid na schoolverlating
  - Toekomstige opleidingsplannen
- Groepen vsv'ers:
  - Totaal vsv'ers

4. ONTWIKKELING ARBEIDSMARKTPOSITIE SPECIFIEKE GROEPEN JONGEREN (VSV)

Onderzoeksvraag 2d: Hoe ontwikkelt de arbeidsmarkt zich voor voortijdig schoolverlaters (vsv)?

Bron: ROA_F_2021_5_factsheet_VSV_2020.pdf (maastrichtuniversity.nl)

4. ONTWIKKELING ARBEIDSMARKTPOSITIE SPECIFIEKE GROEPEN JONGEREN (VSV)

Onderzoeksvraag 2d: Hoe ontwikkelt de arbeidsmarkt zich voor voortijdig schoolverlaters (vsv)?

INHOUDSOPGAVE

- 1 Aanleiding
- 2 Onderzoeksaanpak
- 3 Ontwikkeling arbeidsmarktpositie jongeren
- 4 Ontwikkeling arbeidsmarktpositie specifieke groepen jongeren (migratieachtergrond)**
- 5 Kritische invloedsfactoren
- 6 Beleidsimplicaties

4. ONTWIKKELING ARBEIDSMARKTPOSITIE SPECIFIEKE GROEPEN JONGEREN (MIGRATIEACHTERGROND)

Onderzoeksvraag 2e: Hoe ontwikkelt de arbeidsmarkt zich voor jongeren met een migratieachtergrond?

Arbeidsdeelname naar migratieachtergrond (CBS)

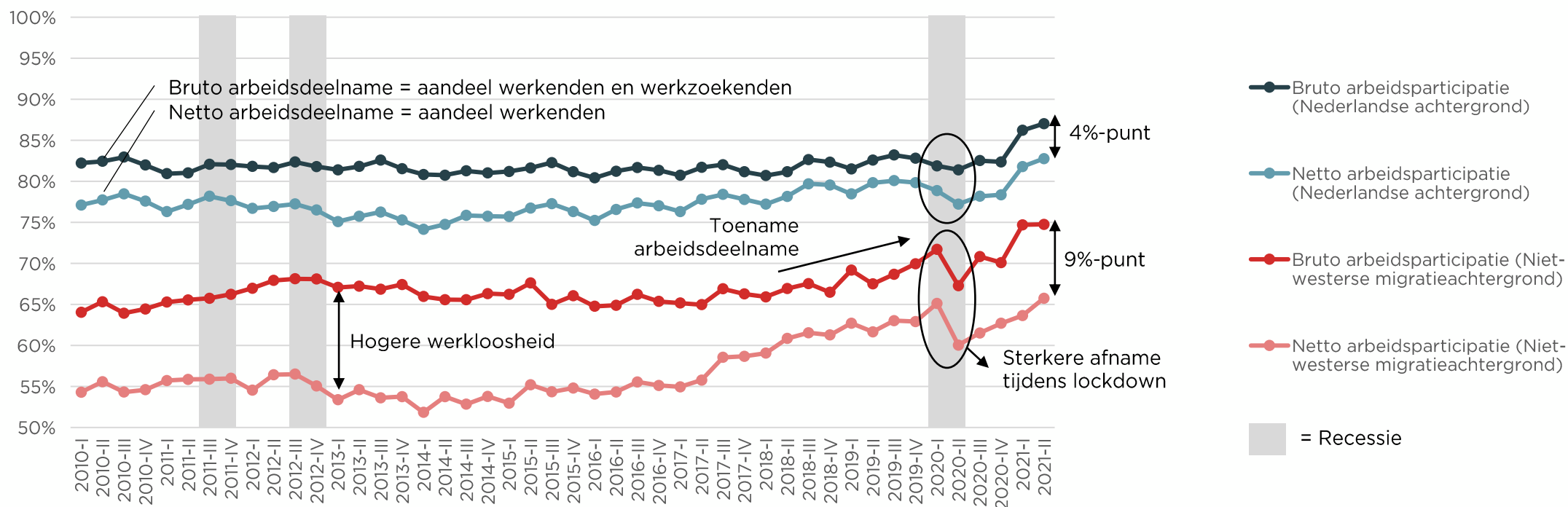
- Databron: [StatLine - Arbeidsdeelname; migratieachtergrond \(cbs.nl\)](https://statline.cbs.nl)
- Uitkomstmaten:
  - Bruto arbeidsdeelname (aandeel werkenden en werkzoekenden)
  - Netto arbeidsdeelname (aandeel werkenden)
    - 1^e kwartaal 2010 t/m 2^e kwartaal 2021
- Groepen jongeren (15-35 jarigen):
  - Nederlandse achtergrond
  - Niet-Westerse migratieachtergrond

4. ONTWIKKELING ARBEIDSMARKTPOSITIE SPECIFIEKE GROEPEN JONGEREN (MIGRATIEACHTERGROND)

De arbeidsdeelname van jongeren met een niet-Westerse migratieachtergrond neemt toe (van 64% naar 75%), maar blijft achter bij die van Nederlandse jongeren (87%). Ook de werkloosheid (verschil bruto en netto arbeidsdeelname) is voor jongeren met een niet-Westerse migratieachtergrond historisch laag, maar blijft een stuk groter (9% versus 4%).

Bruto en netto arbeidsdeelname van jongeren (15-35 jaar) naar migratieachtergrond

Bron: [StatLine - Arbeidsdeelname; migratieachtergrond \(cbs.nl\)](https://statline.cbs.nl)

4. ONTWIKKELING ARBEIDSMARKTPOSITIE SPECIFIEKE GROEPEN JONGEREN (MIGRATIEACHTERGROND VSO)

Onderzoeksvraag 2e: Hoe ontwikkelt de arbeidsmarkt zich voor jongeren met een migratieachtergrond (vso)?

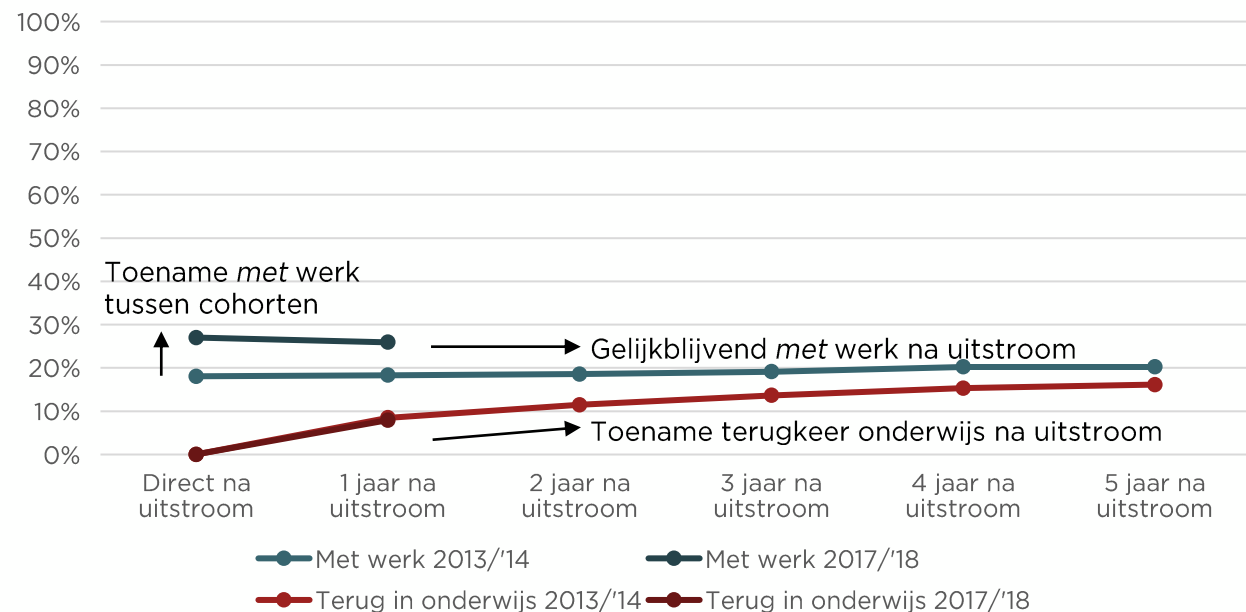
Dashboard schoolverlaters vso en pro ([CBS](#))

- Databron: [Dashboard schoolverlaters vso en pro \(cbs.nl\)](#)
- Uitkomstmaten:
  - Aandeel vso'ers met werk
    - 1 jaar en 5 jaar na uitstroom onderwijs (cohort 2013/'14 en 2017/'18)
  - Aandeel vso'ers dat terugkeert in het onderwijs
    - 1 jaar en 5 jaar na uitstroom onderwijs (cohort 2013/'14 en 2017/'18)
  - Aandeel vso'ers zonder werk, met/zonder uitkering
    - 1 jaar en 5 jaar na uitstroom onderwijs (cohort 2013/'14 en 2017/'18)
- Groepen vso'ers:
  - Met en zonder (niet-Westerse) migratieachtergrond

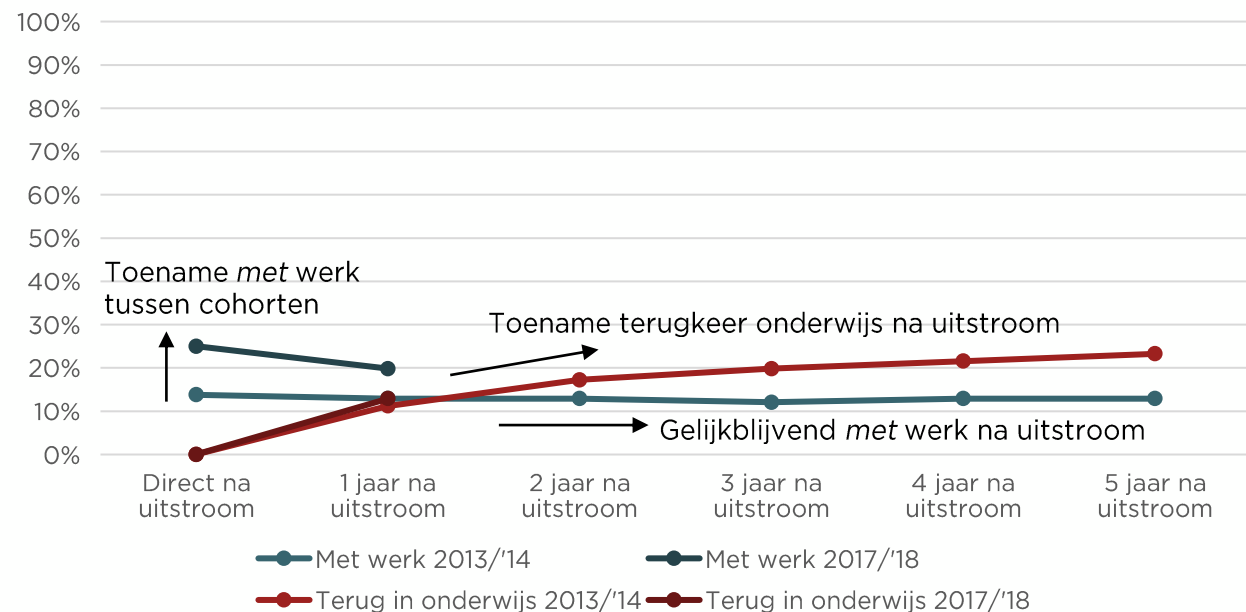
4. ONTWIKKELING ARBEIDSMARKTPOSITIE SPECIFIEKE GROEPEN JONGEREN (MIGRATIEACHTERGROND VSO)

Het aandeel vso'ers met een niet-Westerse migratieachtergrond met werk ligt lager dan het aandeel vso'ers zonder migratieachtergrond met werk. Voor beide groepen neemt het aandeel met werk tussen cohorten toe direct na uitstroom, maar blijft het relatief laag. Vso'ers met een niet-Westerse migratieachtergrond keren vaker terug in het onderwijs binnen 5 jaar na uitstroom, maar het resterende aandeel zonder werk blijft hoger liggen.

Zonder migratieachtergrond (VSO)

Niet-Westerse migratieachtergrond (VSO)

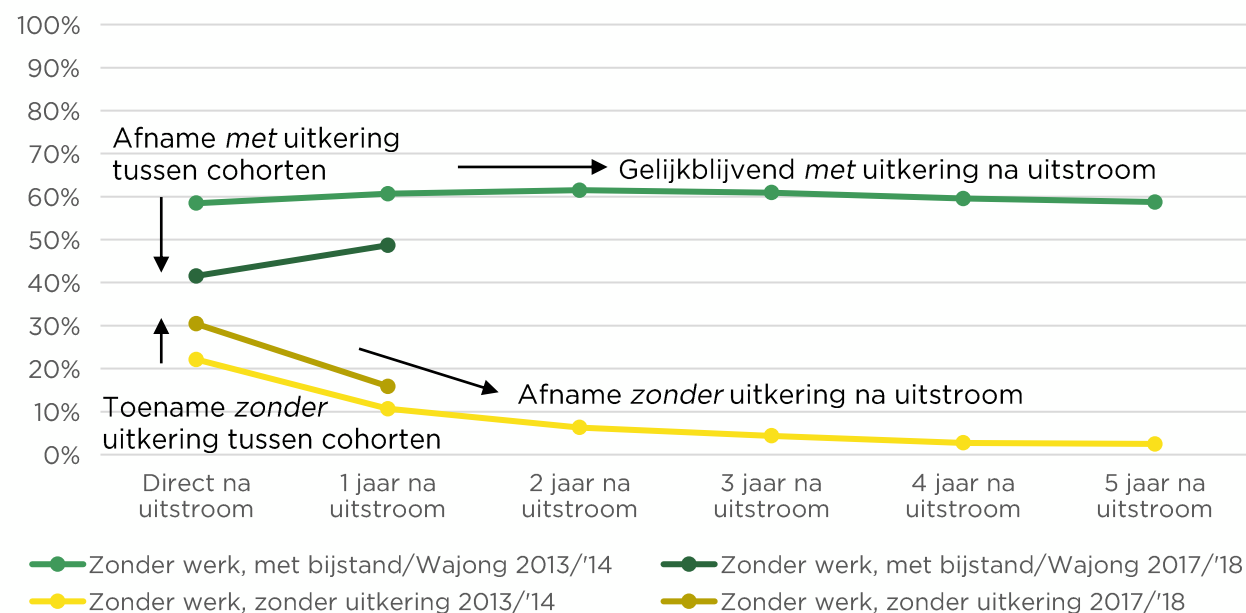

Bron: [Dashboard schoolverlaters vso en pro \(cbs.nl\)](https://dashboard.schoolverlaters.vso.en.pro.cbs.nl)

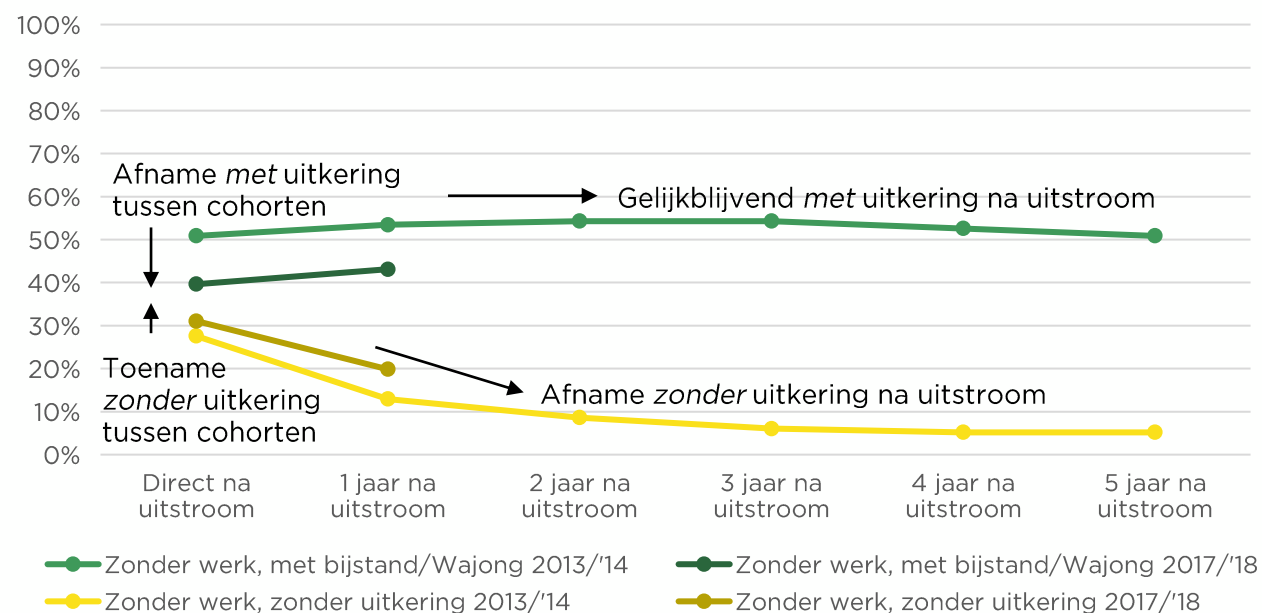
4. ONTWIKKELING ARBEIDSMARKTPOSITIE SPECIFIEKE GROEPEN JONGEREN (MIGRATIEACHTERGROND VSO)

Zowel bij vso'ers zonder migratieachtergrond als bij vso'ers met een niet-Westerse migratieachtergrond neemt het aandeel met een bijstands- of Wajong-uitkering relatief sterk af tussen cohorten direct na uitstroom. Daarentegen neemt voor beide groepen het aandeel zonder werk en zonder uitkering juist iets toe tussen cohorten.

Zonder migratieachtergrond (VSO)

Niet-Westerse migratieachtergrond (VSO)

Bron: [Dashboard schoolverlaters vso en pro \(cbs.nl\)](https://dashboard.schoolverlaters.vso-en-pro.cbs.nl)

4. ONTWIKKELING ARBEIDSMARKTPOSITIE SPECIFIEKE GROEPEN JONGEREN (MIGRATIEACHTERGROND PRO)

Onderzoeksvraag 2e: Hoe ontwikkelt de arbeidsmarkt zich voor jongeren met een migratieachtergrond (pro)?

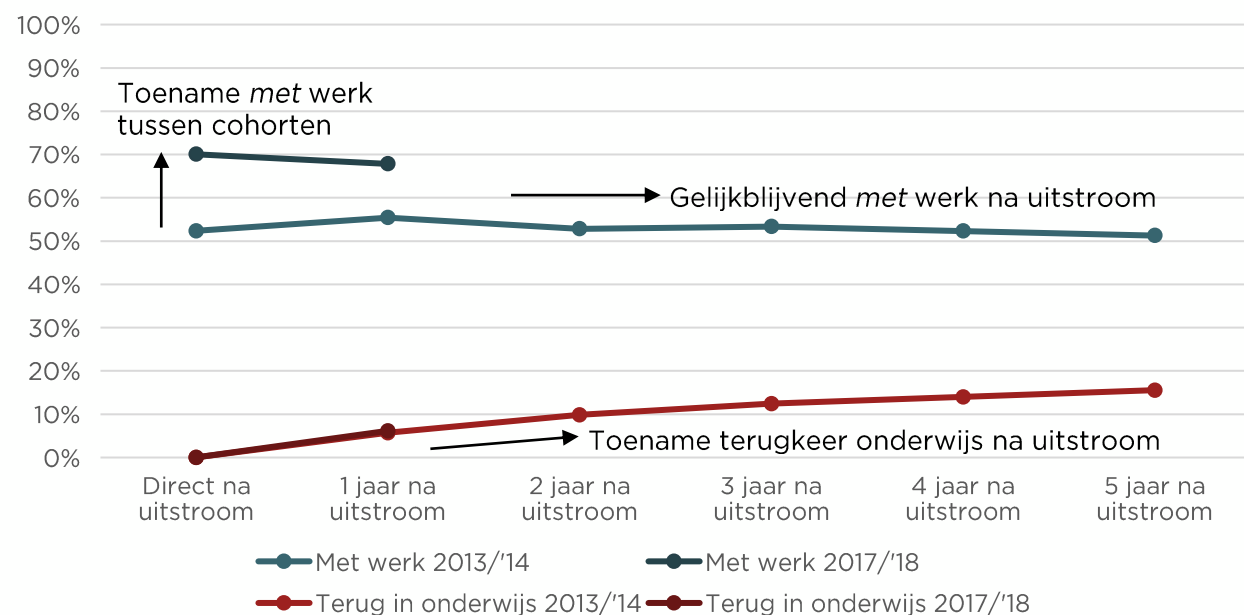
Dashboard schoolverlaters vso en pro ([CBS](#))

- Databron: [Dashboard schoolverlaters vso en pro \(cbs.nl\)](#)
- Uitkomstmaten:
  - Aandeel pro'ers met werk
    - 1 jaar en 5 jaar na uitstroom onderwijs (cohort 2013/'14 en 2017/'18)
  - Aandeel pro'ers dat terugkeert in het onderwijs
    - 1 jaar en 5 jaar na uitstroom onderwijs (cohort 2013/'14 en 2017/'18)
  - Aandeel pro'ers zonder werk, met/zonder uitkering
    - 1 jaar en 5 jaar na uitstroom onderwijs (cohort 2013/'14 en 2017/'18)
- Groepen pro'ers:
  - Met en zonder (niet-Westerse) migratieachtergrond

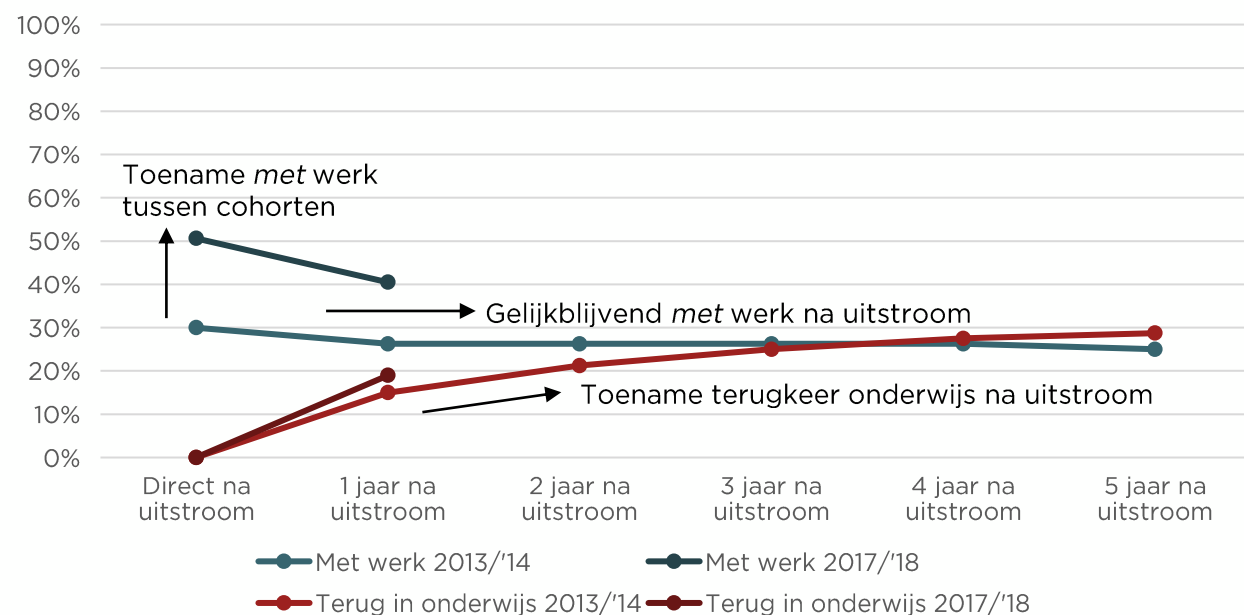
4. ONTWIKKELING ARBEIDSMARKTPOSITIE SPECIFIEKE GROEPEN JONGEREN (MIGRATIEACHTERGROND PRO)

Het aandeel pro'ers met een niet-Westerse migratieachtergrond met werk ligt lager dan het aandeel pro'ers zonder migratieachtergrond met werk. Dit verschil neemt wel af, omdat het aandeel met werk meer toeneemt bij pro'ers met een niet-Westerse migratieachtergrond. Pro'ers met een migratieachtergrond keren veel vaker terug in het onderwijs, maar het resterende aandeel zonder werk blijft hoger liggen.

Zonder migratieachtergrond (PRO)

Niet-Westerse migratieachtergrond (PRO)

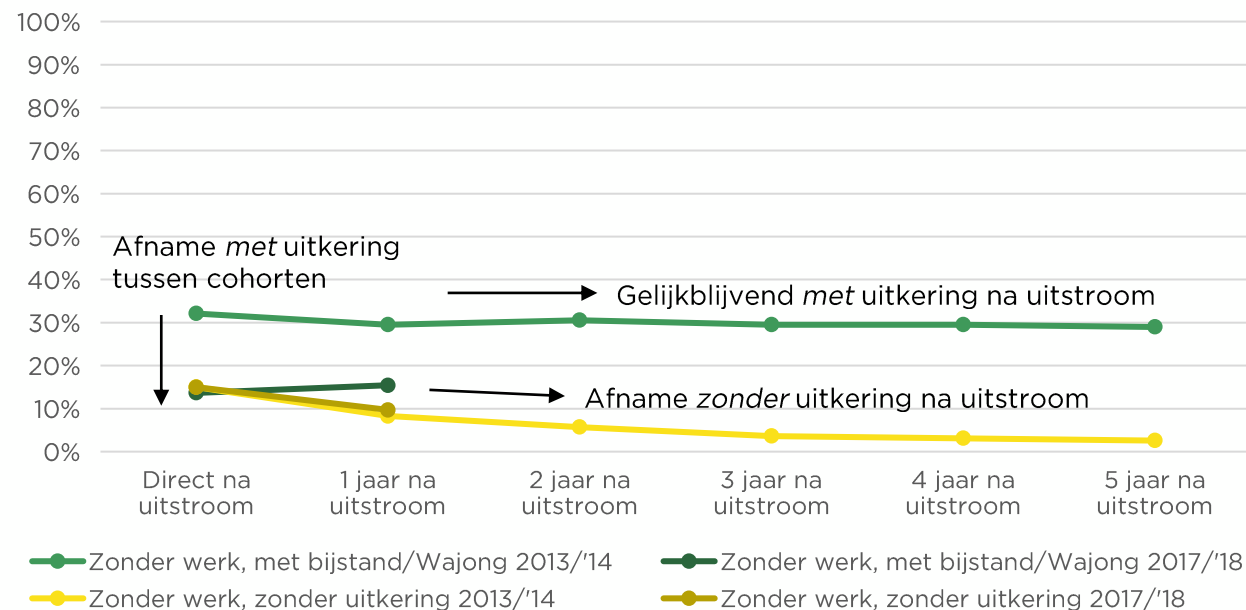

Bron: [Dashboard schoolverlaters vso en pro \(cbs.nl\)](https://dashboardschoolverlaters.vso.en.pro.cbs.nl)

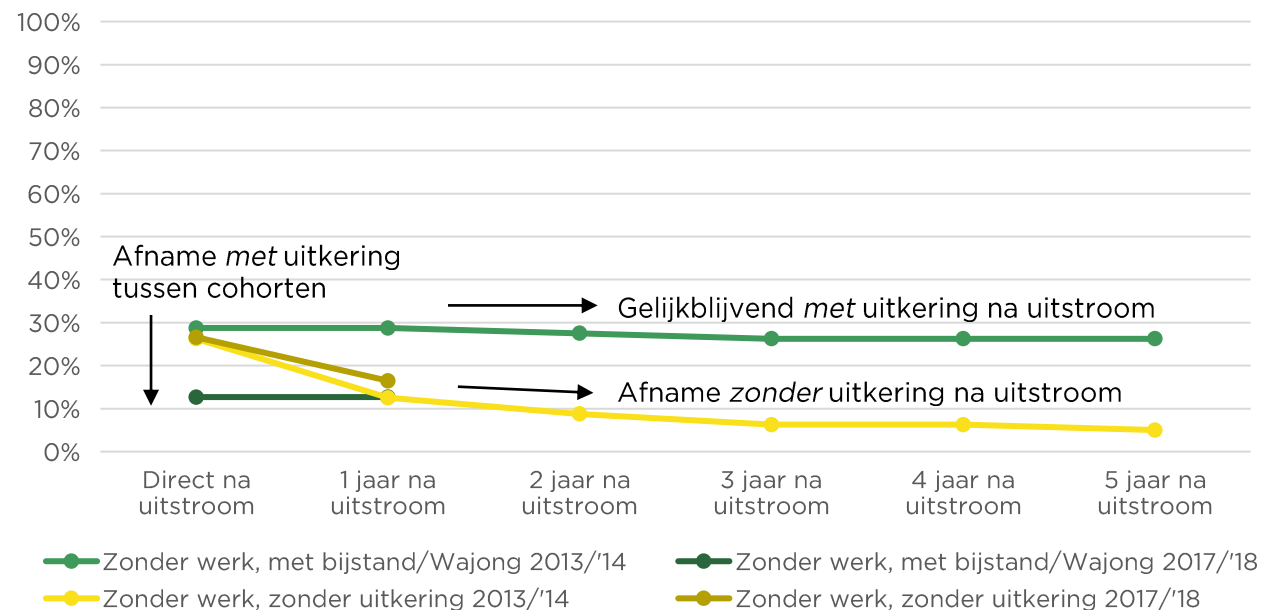
4. ONTWIKKELING ARBEIDSMARKTPOSITIE SPECIFIEKE GROEPEN JONGEREN (MIGRATIEACHTERGROND PRO)

Zowel bij pro'ers zonder migratieachtergrond als bij pro'ers met een niet-Westerse migratieachtergrond neemt het aandeel met een bijstands- of Wajong-uitkering relatief sterk af. Het aandeel met uitkering is voor beide groepen ongeveer gelijk. Wel ligt het aandeel zonder uitkering hoger bij pro'ers met een niet-Westerse migratieachtergrond en neemt deze iets toe.

Zonder migratieachtergrond (PRO)

Niet-Westerse migratieachtergrond (PRO)

Bron: [Dashboard schoolverlaters vso en pro \(cbs.nl\)](https://dashboard.schoolverlaters.vso.en.pro.cbs.nl)

4. ONTWIKKELING ARBEIDSMARKTPOSITIE SPECIFIEKE GROEPEN JONGEREN (MIGRATIEACHTERGROND MBO)

Onderzoeksvraag 2e: Hoe ontwikkelt de arbeidsmarkt zich voor jongeren met een migratieachtergrond (mbo)?

Dashboard Arbeidsmarktpositie mbo-ge diplomaerden ([CBS](#))

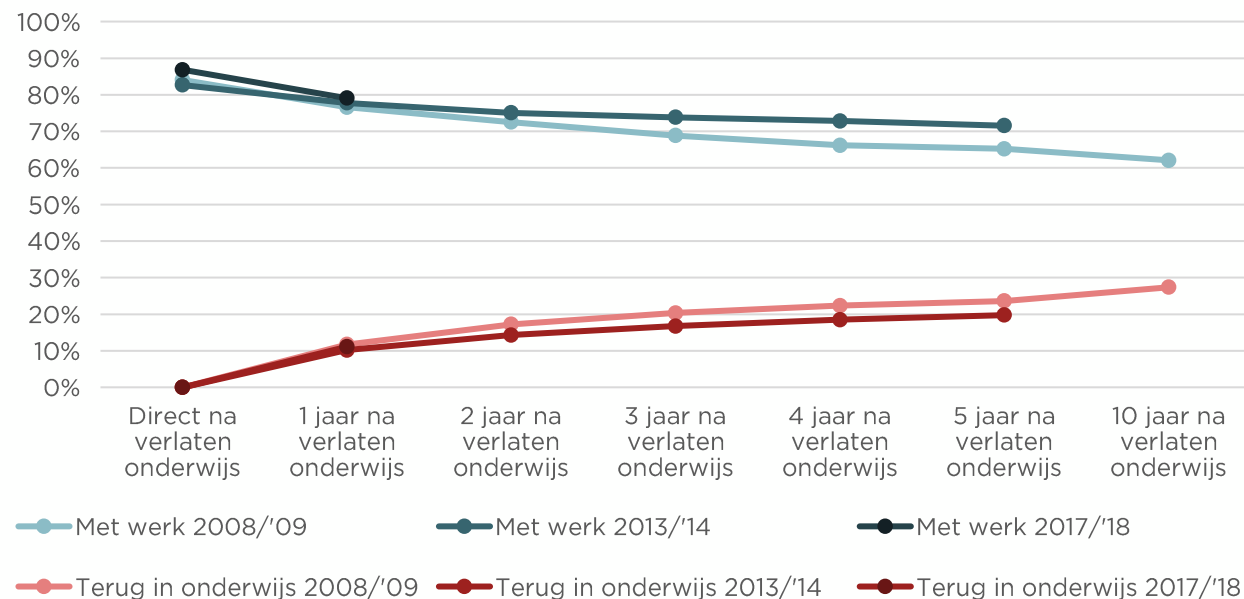
- Databron: [StatLine - Uitstromers mbo; arbeidsmarktpositie na verlaten onderwijs \(cbs.nl\)](#)
- Uitkomstmaten:
  - Aandeel mbo'ers met werk
    - 1 jaar, 5 jaar en 10 jaar na uitstroom onderwijs (cohort 2008/'09, 2013/'14 en 2017/'18)
  - Aandeel mbo'ers dat terugkeert in het onderwijs
    - 1 jaar, 5 jaar en 10 jaar na uitstroom onderwijs (cohort 2008/'09, 2013/'14 en 2017/'18)
- Groepen mbo'ers:
  - Met en zonder een (niet-Westerse) migratieachtergrond

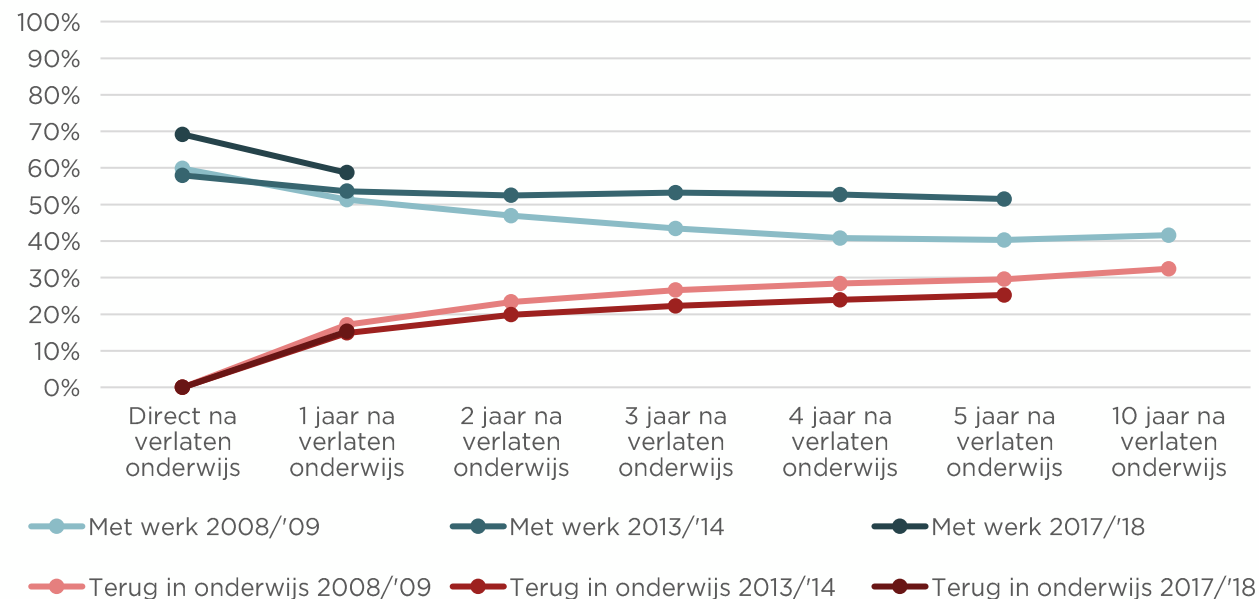
4. ONTWIKKELING ARBEIDSMARKTPOSITIE SPECIFIEKE GROEPEN JONGEREN (MIGRATIEACHTERGROND MBO)

Het aandeel mannen met een niet-Westerse migratieachtergrond met werk ligt lager dan het aandeel Nederlandse mannen met werk. Dit verschil neemt wel af, omdat het aandeel met werk meer toeneemt bij mannen met een niet-Westerse migratieachtergrond. Mannen met een migratieachtergrond keren iets vaker terug in het onderwijs, maar het resterende aandeel zonder werk blijft hoger liggen.

Mannen zonder migratieachtergrond (MBO)

Mannen met een niet-Westerse migratieachtergrond

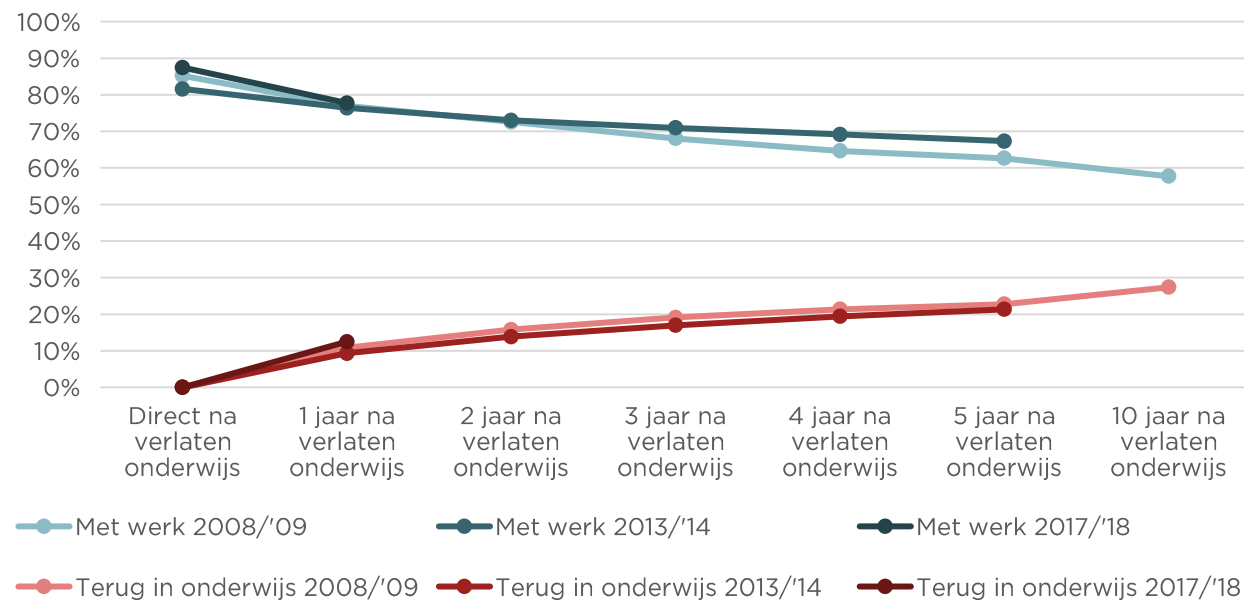

Bron: [StatLine - Uitstromers mbo; arbeidsmarktpositie na verlaten onderwijs \(cbs.nl\)](https://www.cbs.nl/StatLine)

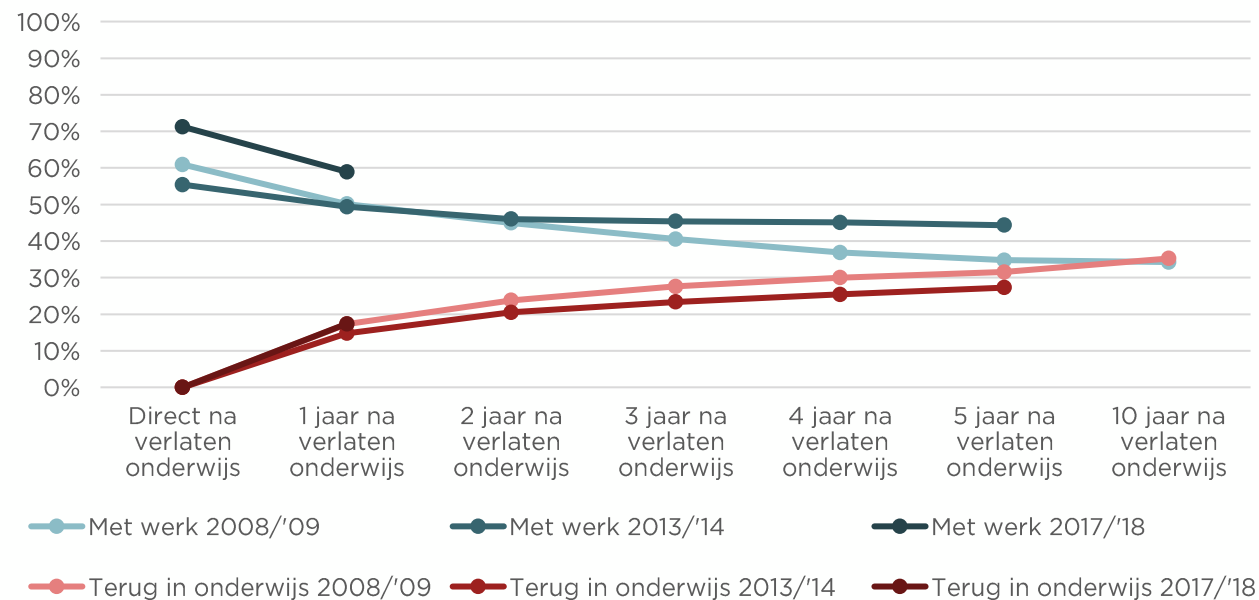
4. ONTWIKKELING ARBEIDSMARKTPOSITIE SPECIFIEKE GROEPEN JONGEREN (MIGRATIEACHTERGROND MBO)

Ook het aandeel vrouwen met een niet-Westerse migratieachtergrond met werk ligt lager dan het aandeel Nederlandse vrouwen met werk. Ook dit verschil neemt af, omdat het aandeel met werk meer toeneemt bij vrouwen met een niet-Westerse migratieachtergrond. Vrouwen met een migratieachtergrond keren ook iets vaker terug in het onderwijs, maar het resterende aandeel zonder werk blijft hoger liggen.

Vrouwen zonder migratieachtergrond (MBO)

Vrouwen met een niet-Westerse migratieachtergrond

Bron: [StatLine - Uitstromers mbo; arbeidsmarktpositie na verlaten onderwijs \(cbs.nl\)](https://www.cbs.nl/StatLine)

4. ONTWIKKELING ARBEIDSMARKTPOSITIE SPECIFIEKE GROEPEN JONGEREN (MIGRATIEACHTERGROND MBO)

Onderzoeksvraag 2e: Hoe ontwikkelt de arbeidsmarkt zich voor jongeren met een migratieachtergrond (mbo)?

De overgang van het mbo naar de arbeidsmarkt ([SEO, 2020a](#)) / Verschillen in arbeidsparticipatie van mbo'ers circa een jaar na afstuderen ([SEO, 2020b](#))

- Databron: CBS Microdata
- Uitkomstmaten:
  - Netto arbeidsparticipatie
    - Circa 1 jaar na uitstroom onderwijs (cohort 2017/'18)
- Groepen mbo'ers
  - Met en zonder een (niet-Westerse) migratieachtergrond

Achterstand in arbeidsparticipatie bij mbo'ers met een niet-westerse migratieachtergrond

De baankans (netto arbeidsparticipatie) een jaar na het afronden van een mbo-opleiding ligt voor Nederlandse jongeren gemiddeld op ongeveer 80 procent. Jongeren met een niet-westerse migratieachtergrond hebben een forse achterstand, gemiddeld 20 procentpunt. Een deel van deze achterstand is te verklaren aan de hand van de gekozen leerweg (BBL vs. BOL), de opleidingsrichting, de opgedane werkervaring tijdens de opleiding en de sociaaleconomische status van de gezinnen waarin ze opgroeien.

Het grootste deel van het verschil blijft echter onverklaard op basis van kenmerken die te meten zijn met CBS Microdata. Om dit onverklaarde verschil nader te onderzoeken is een enquête onder afgestudeerde mbo'ers uitgezet, waaruit naar voren komt dat ervaren discriminatie ongeveer 1,5 procentpunt van het onverklaarde verschil van gemiddeld 20 procentpunt verklaart.

Daarnaast valt op dat jongeren met een niet-westerse migratieachtergrond vaker formele kanalen benutten om hun studiekeuze te maken, deze keuze vaker baseren op gepercipieerde baankansen en vaker spijt hebben van hun opleiding. Dat laatste is het gevolg van feitelijke studiekeuzes die juist leiden tot een kleinere kans op werk.

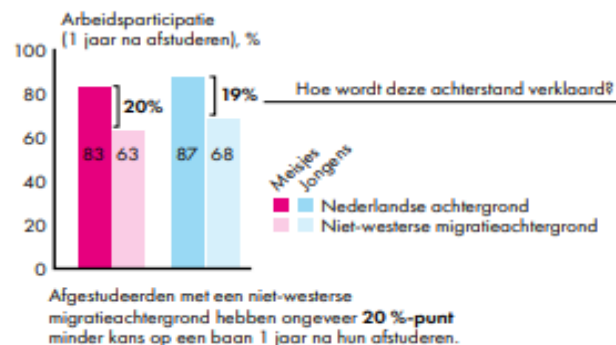
Dit onderzoek (Ongelijke kansen bij de overgang van middelbaar beroepsonderwijs naar arbeidsmarkt) is uitgevoerd met een subsidie van het Nationaal Regieorgaan Onderwijsonderzoek (NRO).

ONDERZOEK 1

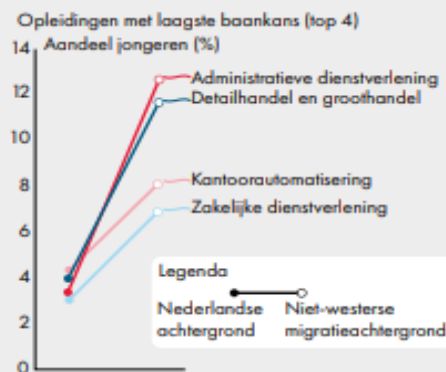
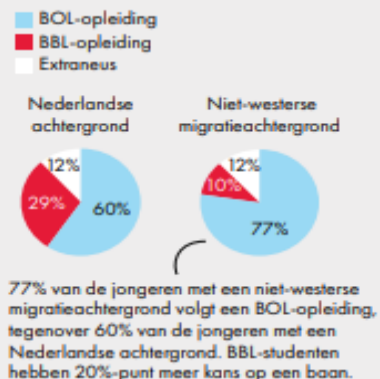
Grote achterstand in arbeidsparticipatie bij jongeren met niet-westerse migratieachtergrond

Er is een grote achterstand in arbeidsparticipatie (1 jaar na afstuderen) bij mbo-afgestudeerden met een niet-westerse migratieachtergrond ten opzichte van mbo-afgestudeerden met een Nederlandse achtergrond.

Leerweg en opleidingsrichting, werkervaring en sociaaleconomische status van de ouders verklaren een relatief groot deel van de achterstand, maar veel blijft **onverklaard**.

Jongeren met een niet-westerse migratieachtergrond: vaker een BOL-opleiding en vaker een opleiding met lage baankans

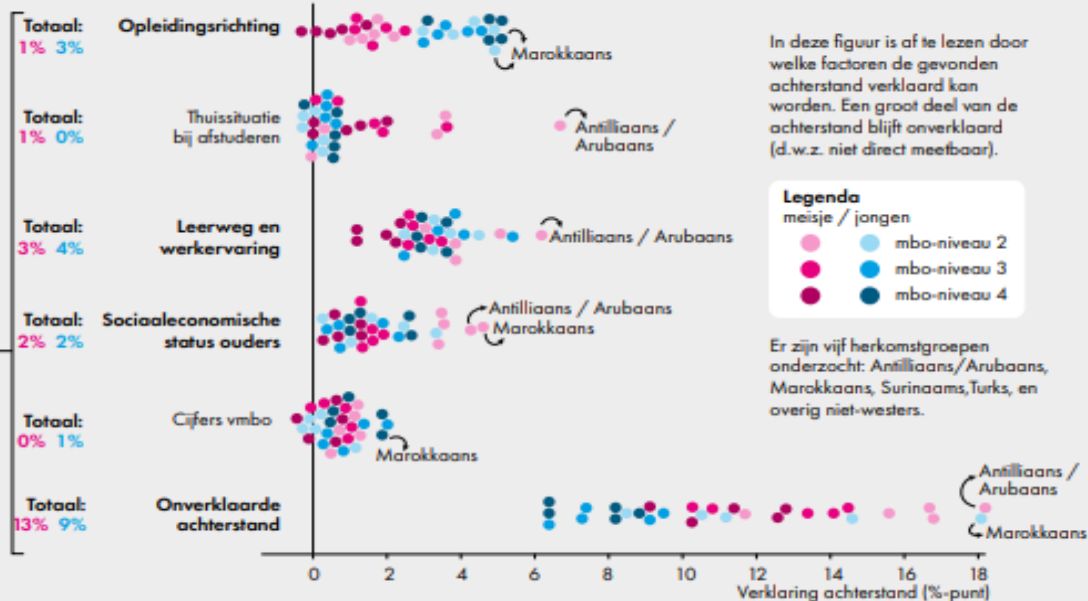

ANDERE OPVALLENDE RESULTATEN

Afgestudeerden met een niet-westerse migratieachtergrond maken vaker gebruik van **formele kanalen** zoals een studietoelichting of begeleiding bij het inwinnen van informatie over hun opleiding.

Jongeren met een niet-westerse migratieachtergrond kiezen vaker een opleiding op basis van **gepercipieerde baankansen**, terwijl zij juist vaker terechtkomen in opleidingen met een **lage baankans**.

27% van de afgestudeerden met een niet-westerse migratieachtergrond heeft **spijt** van hun gekozen opleiding (tegenover 20% afgestudeerden met Nederlandse of westerse achtergrond).

In deze figuur is af te lezen door welke factoren de gevonden achterstand verklaard kan worden. Een groot deel van de achterstand blijft onverklaard (d.w.z. niet direct meetbaar).

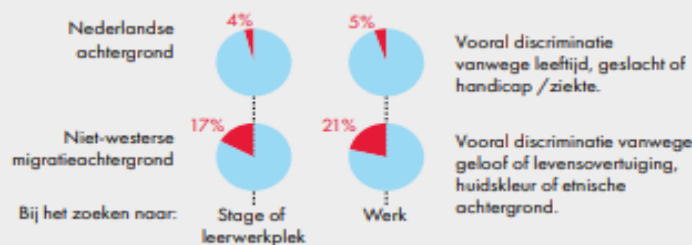
ONDERZOEK 2

Op zoek naar aanvullende verklaringen: ervaren discriminatie

Om de onverklaarde achterstand te onderzoeken is een enquête afgenomen. Keuze en gedrag van deze jongeren beïnvloeden mogelijk hun arbeidsparticipatie. Daarom zijn hierover aanvullende vragen gesteld aan 2094 mbo'ers. Hieruit blijkt dat, naast leerweg en opleidingsrichting, werkervaring en sociaaleconomische positie van de ouders, ook **ervaren discriminatie** een belangrijke aanvullende verklaring is van het onverklaarde verschil.

Meer ervaren discriminatie bij jongeren met een niet-westerse migratieachtergrond

Jongeren met een niet-westerse migratieachtergrond ervaren vaker discriminatie bij het zoeken naar stages en werk.

4. ONTWIKKELING ARBEIDSMARKTPOSITIE SPECIFIEKE GROEPEN JONGEREN (MIGRATIEACHTERGROND MBO)

Onderzoeksvraag 2e: Hoe ontwikkelt de arbeidsmarkt zich voor jongeren met een migratieachtergrond (mbo)?

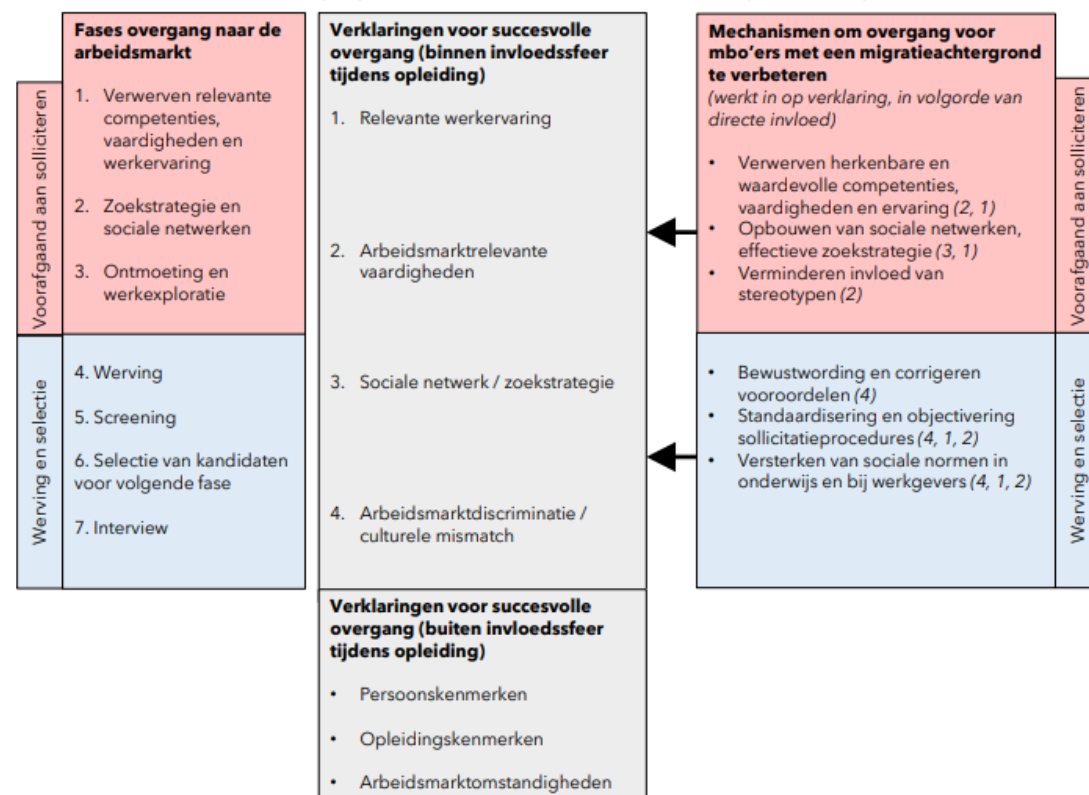
Naar een betere startpositie op de arbeidsmarkt ([SEO, 2021](#))

- Databron: CBS Microdata, enquête mbo'ers en interviews opleiders en werkgevers
- Uitkomstmaten:
  - Aandeel mbo'ers met een baan
    - 6 maanden na uitstroom onderwijs (cohort 2017/'18 en 2018/'19)
  - Uurloon van mbo'ers
    - 15 maanden na uitstroom onderwijs (cohort 2017/'18 en 2018/'19)
  - Duur tot een substantiële baan (minimaal 3 dagen per week)
  - Aansluiting opleidingsniveau en -richting en werksituatie (subjectief oordeel)
- Groepen mbo'ers
  - Met en zonder een (niet-Westerse) migratieachtergrond

4. ONTWIKKELING ARBEIDSMARKTPOSITIE SPECIFIEKE GROEPEN JONGEREN (MIGRATIEACHTERGROND MBO)

Onderzoeksvraag 2e: Hoe ontwikkelt de arbeidsmarkt zich voor jongeren met een migratieachtergrond (mbo)?

Figuur S.1 Relatie tussen fases bij de arbeidsmarktintrede, verklaringen voor een succesvolle overgang en mechanismen om de overgang voor mbo'ers met een niet-westerse migratieachtergrond te verbeteren

- De arbeidsmarktintrede van mbo'ers met een niet-Westerse migratieachtergrond is minder succesvol dan van mbo'ers zonder migratieachtergrond;
- Met name mbo2'ers (bol) ondervinden problemen bij de overgang naar de arbeidsmarkt;
- Hiervoor zijn verschillende verklaringen, die deels binnen de invloedssfeer van studenten, opleidingen en werkgevers liggen;
- Mbo-opleidingen zijn sterk gefocust op de stageperiode bij het versterken van de startpositie van mbo'ers met een niet-Westerse migratieachtergrond.

Bron: [Naar een betere startpositie op de arbeidsmarkt - SEO Economisch Onderzoek](#)

4. ONTWIKKELING ARBEIDSMARKTPOSITIE SPECIFIEKE GROEPEN JONGEREN (MIGRATIEACHTERGROND MBO)

Onderzoeksvraag 2e: Hoe ontwikkelt de arbeidsmarkt zich voor jongeren met een migratieachtergrond (mbo)?

- Belangrijkste resultaten:
  - Startpositie van mbo'ers met een migratieachtergrond:
    - Mbo'ers met een migratieachtergrond volgen meestal een bol-opleiding. De arbeidsmarktintrede van bbl'ers is echter gunstiger dan die van bol'ers;
    - Mbo2'ers (bol) met een migratieachtergrond hebben een minder succesvolle arbeidsmarktintrede dan mbo3/4'ers;
    - Mbo'ers met een Marokkaanse migratieachtergrond vinden het minst snel een substantiële baan.
  - Uitsplitsingen naar opleidingsrichting:
    - De meeste mbo'ers met een niet-Westerse migratieachtergrond volgen een opleiding in de richting Economie en administratie, Handel en ondernemerschap, Informatie en communicatietechnologie en Zorg en welzijn;
    - De startpositie van mbo'ers met een niet-Westerse migratieachtergrond in de richting Zorg en welzijn is het gunstigs en het minst afhankelijk van de economische conjunctuur;
    - Het verschil in arbeidsmarktperspectief is groot tussen mbo2'ers en mbo3/4'ers.

4. ONTWIKKELING ARBEIDSMARKTPOSITIE SPECIFIEKE GROEPEN JONGEREN (MIGRATIEACHTERGROND MBO)

Onderzoeksvraag 2e: Hoe ontwikkelt de arbeidsmarkt zich voor jongeren met een migratieachtergrond (mbo)?

- Verklarende factoren startpositie mbo'ers met een migratieachtergrond:
  - Arbeidsmarktomstandigheden:
    - De duur tot een substantiële baan voor mbo'ers met een niet-Westerse migratieachtergrond kan tijdens arbeidsmarktkrapte oplopen, met name voor mbo2'ers (bol);
    - In de zorg en ICT zijn er regionaal arbeidstekorten. De kansen voor mbo'ers met een migratieachtergrond zijn daar groter. In de administratieve sector zijn minder tekorten en vinden mbo'ers moeilijker een stage, terwijl een stage vaak een opstap is naar een eerste baan.
  - Persoons- en opleidingskenmerken:
    - Meisjes met een niet-Westerse migratieachtergrond met de opleidingsrichting Zorg en welzijn en Economie en administratie vinden sneller een baan dan jongens met dezelfde opleidingsrichting. Bij mbo'ers zonder migratieachtergrond is dit omgekeerd. Mbo'ers met een Marokkaanse achtergrond vinden minder snel een baan dan mbo'ers met een andere migratieachtergrond;
    - De opleidingskeuze is een belangrijke voorspeller voor een succesvolle arbeidsmarktintrede, ook voor mbo'ers met een migratieachtergrond. De opleidingsrichtingen Economie en administratie, Media en vormgeving en Handel en ondernemerschap leiden vaak tot een slechte overgang naar de arbeidsmarkt.

4. ONTWIKKELING ARBEIDSMARKTPOSITIE SPECIFIEKE GROEPEN JONGEREN (MIGRATIEACHTERGROND MBO)

Onderzoeksvraag 2e: Hoe ontwikkelt de arbeidsmarkt zich voor jongeren met een migratieachtergrond (mbo)?

- Verklarende factoren startpositie mbo'ers met een migratieachtergrond (vervolg):
  - Werkervaring:
    - Ook werkervaring hangt sterk samen met de overgang naar de arbeidsmarkt. Dit effect is sterker voor mbo'ers met een niet-Westerse migratieachtergrond dan voor mbo'ers zonder migratieachtergrond.
  - Arbeidsmarktrelevante vaardigheden:
    - Een goede beheersing van de Nederlandse taal is een belangrijke vereiste voor bepaalde beroepen. Met name mbo'ers met een eerste generatie niet-Westerse migratieachtergrond lopen hier tegenaan. Een gebrekkige taalbeheersing blijkt al uit het CV en de motivatiebrief van een sollicitant. Werkgevers geven aan dat een eerste impressie heel belangrijk is;
    - Vanuit een culturele achtergrond hebben mbo'ers met een niet-Westerse migratieachtergrond volgens werkgevers meer moeite met netwerken en communiceren ze moeilijker met ouderen of met personen in hogere functies.
  - Sociale netwerken en zoekstrategie:
    - Mbo'ers met een niet-Westerse migratieachtergrond die in hun zoektocht naar een baan bij hun (...)

4. ONTWIKKELING ARBEIDSMARKTPOSITIE SPECIFIEKE GROEPEN JONGEREN (MIGRATIEACHTERGROND MBO)

Onderzoeksvraag 2e: Hoe ontwikkelt de arbeidsmarkt zich voor jongeren met een migratieachtergrond (mbo)?

- Verklarende factoren startpositie mbo'ers met een migratieachtergrond (vervolg):
  - Sociale netwerken en zoekstrategie (vervolg):
    - (...) laatste stagewerkgever hebben geïnformeerd, hebben meer succes bij het vinden van een baan. Bovendien zijn zij positiever over de aansluiting tussen de opleiding en hun baan.
  - Arbeidsmarktdiscriminatie:
    - Arbeidsmarkt- en stagediscriminatie zijn moeilijk aan te tonen. Mbo-opleiders kennen individuele gevallen waarbij dit gebeurd is. Soms is het duidelijk dat mbo'ers met een Arabische naam vaker moeten solliciteren voor een stageplek dan andere studenten;
    - Soms is er een mismatch tussen werkgevers en mbo'ers met een niet-Westers migratieachtergrond door hun culturele achtergrond. Dit komt tot uiting in de communicatie;
    - Werkgevers geven aan arbeidsmarktdiscriminatie niet te herkennen vanuit hun eigen context. Tekortsectoren zijn volgens werkgevers minder vatbaar voor discriminatie: alle handen zijn hard nodig;
    - Toch zijn er gevallen bekend waarbij discriminatie een rol speelt. Bijvoorbeeld zorgpatiënten die niet verzorgd willen worden door iemand met een migratieachtergrond of bij meisjes met een hoofdoek die niet geplaatst worden bij een kinderopvangorganisatie in een dorp na druk van ouders.

4. ONTWIKKELING ARBEIDSMARKTPOSITIE SPECIFIEKE GROEPEN JONGEREN (MIGRATIEACHTERGROND MBO)

Onderzoeksvraag 2e: Hoe ontwikkelt de arbeidsmarkt zich voor jongeren met een migratieachtergrond (mbo)?

- Aangrijpingspunten voor verbetering:
  - Inspanningen van mbo-opleidingen:
    - Opleidingen besteden veel aandacht aan de stagevoorbereiding en -begeleiding door in te zetten op presentatie- en sollicitatievaardigheden en taalbeheersing;
    - Opleidingen verschillen in de mate waarin zij mbo'ers de verantwoordelijkheid geven voor de sollicitatie op de stageplek. Het voordeel hiervan is dat zij hierdoor waardevolle ervaringen opdoen. Het voordeel van stagematching door de school is de lagere kans op afwijzing en negatieve ervaringen bij de stage;
    - Specifiek voor mbo'ers met een eerste generatie niet-Westerse migratieachtergrond ondersteunen opleidingen met extra taallessen;
    - Opleidingen werken aan de sociale netwerken van mbo'ers door nauw samen te werken met verschillende partijen: intern met BPV-coördinatoren , studiebegeleiders en docenten, extern met werkgevers en ouders;
    - Bovenop de LOB-lessen wordt door sommige opleidingen ingezet op het versterken van het zelfvertrouwen en het zelfbeeld van mbo'ers. Hiermee leren zij dat ze zelf invloed hebben op hun stage- en baankansen (locus of control).

4. ONTWIKKELING ARBEIDSMARKTPOSITIE SPECIFIEKE GROEPEN JONGEREN (MIGRATIEACHTERGROND MBO)

Onderzoeksvraag 2e: Hoe ontwikkelt de arbeidsmarkt zich voor jongeren met een migratieachtergrond (mbo)?

- Aangrijpingspunten voor verbetering:
  - Inspanningen van het bedrijfsleven:
    - Bedrijven helpen werknemers met een niet-Westerse migratieachtergrond door te investeren in relevante competenties en vaardigheden via speciale programma's;
    - Door middel van centraal Diversiteit & Inclusie beleid proberen grotere organisaties een open cultuur te creëren waarin iedereen zich welkom voelt. Er wordt gestreefd naar een objectievere manier van werving en selectie. Door partners ook aan de eigen diversiteitsstandaarden te houden, breiden de sociale normen van organisaties zich uit.

4. ONTWIKKELING ARBEIDSMARKTPOSITIE SPECIFIEKE GROEPEN JONGEREN (MIGRATIEACHTERGROND VSV)

Onderzoeksvraag 2e: Hoe ontwikkelt de arbeidsmarkt zich voor jongeren met een migratieachtergrond (vsv)?

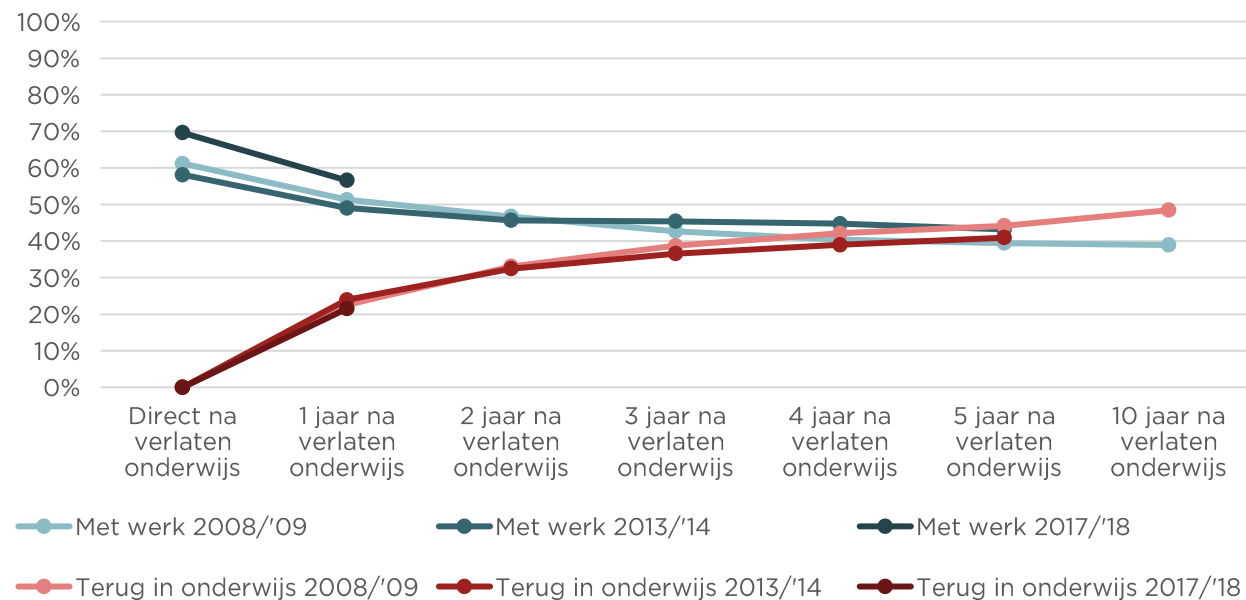
Dashboard Voortijdig schoolverlaten voor RMC's ([DUO](#))

- Databron: [StatLine - VSV; arbeidsmarktpositie na verlaten onderwijs \(cbs.nl\)](#)
- Uitkomstmaten:
  - Aandeel vsv'ers met werk
    - 1 jaar, 5 jaar en 10 jaar na uitstroom onderwijs (cohort 2008/'09, 2013/'14 en 2017/'18)
  - Aandeel vsv'ers dat terugkeert in het onderwijs
    - 1 jaar, 5 jaar en 10 jaar na uitstroom onderwijs (cohort 2008/'09, 2013/'14 en 2017/'18)
- Groepen vsv'ers:
  - Met en zonder (niet-Westerse) migratieachtergrond

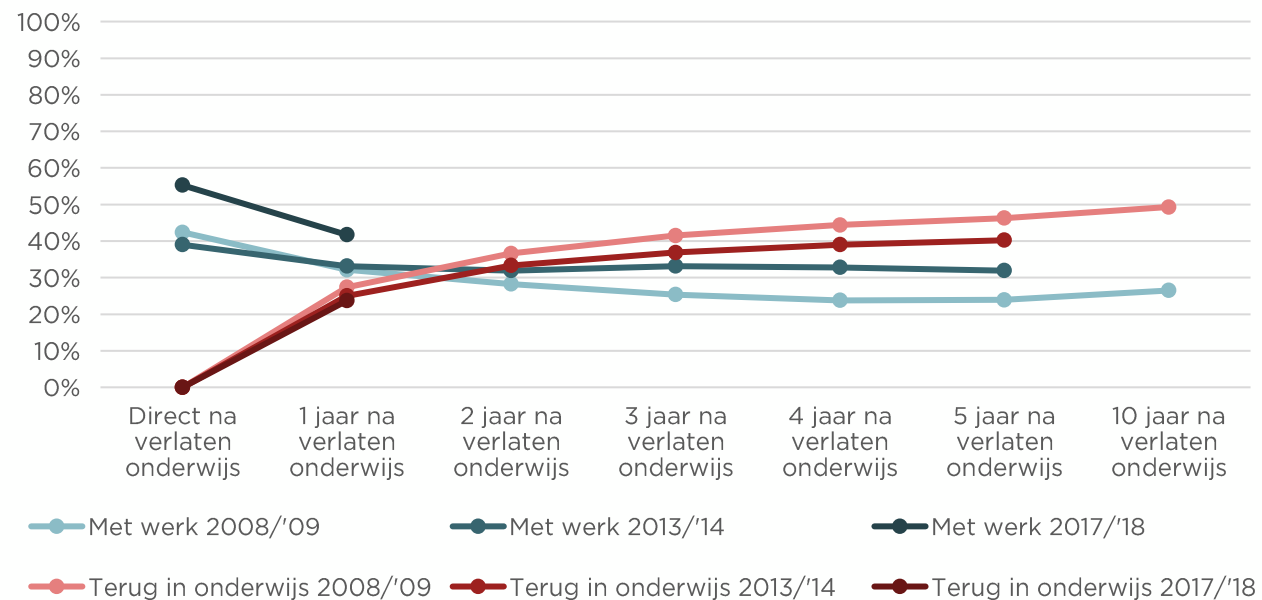
4. ONTWIKKELING ARBEIDSMARKTPOSITIE SPECIFIEKE GROEPEN JONGEREN (MIGRATIEACHTERGROND VSV)

Het aandeel mannen met een niet-Westerse migratieachtergrond met werk ligt lager dan het aandeel Nederlandse mannen met werk. Dit verschil neemt wel af, omdat het aandeel met werk meer toeneemt bij mannen met een niet-Westerse migratieachtergrond. Mannen met een migratieachtergrond keren iets vaker terug in het onderwijs, maar het resterende aandeel zonder werk blijft op een al relatief hoog niveau hoger liggen.

Mannen zonder migratieachtergrond (VSV)

Mannen met een niet-Westerse migratieachtergrond

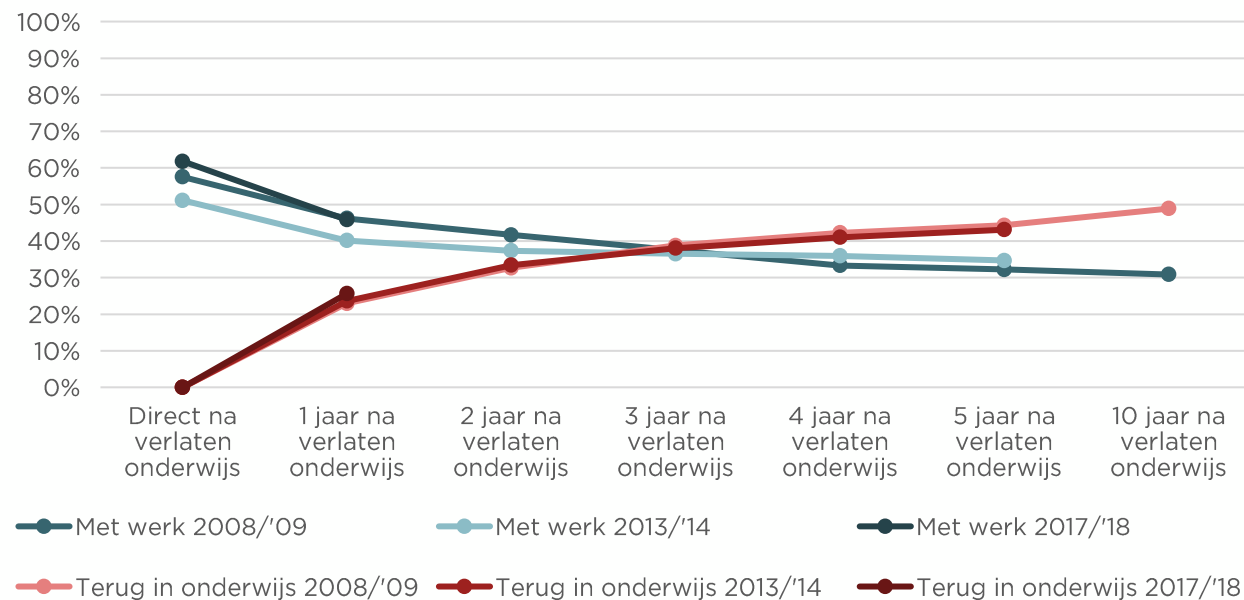

Bron: [StatLine - VSV; arbeidsmarktpositie na verlaten onderwijs \(cbs.nl\)](https://www.cbs.nl/StatLine)

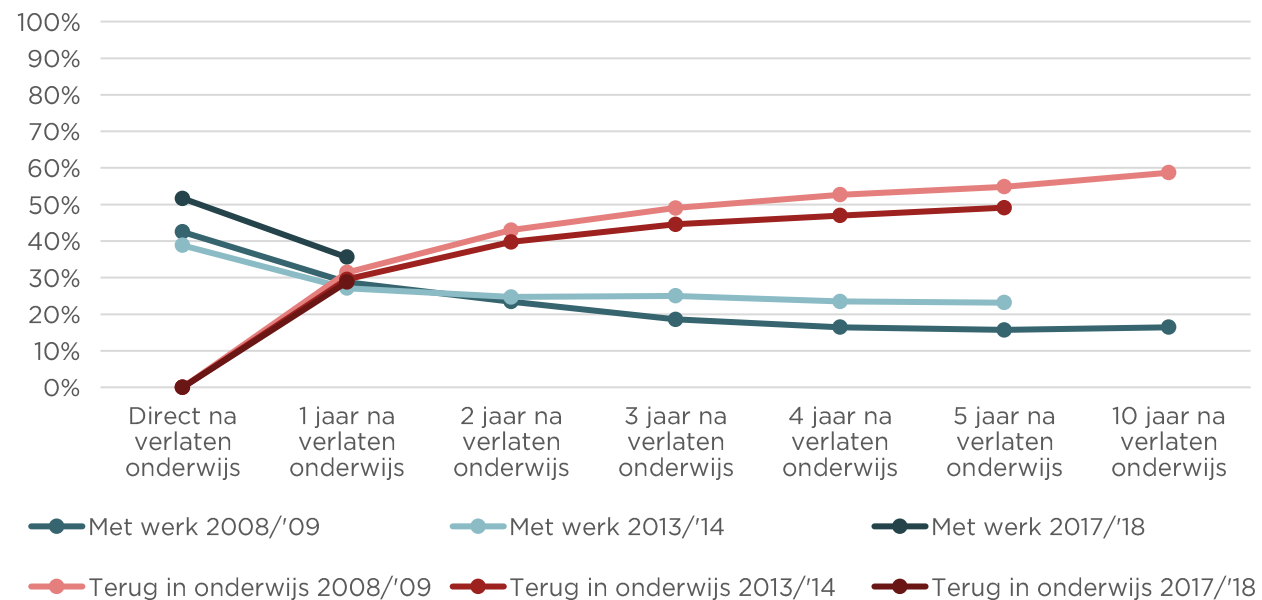
4. ONTWIKKELING ARBEIDSMARKTPOSITIE SPECIFIEKE GROEPEN JONGEREN (MIGRATIEACHTERGROND VSV)

Ook het aandeel vrouwen met een niet-Westerse migratieachtergrond met werk ligt lager dan het aandeel Nederlandse vrouwen met werk. Ook dit verschil neemt af, omdat het aandeel met werk meer toeneemt bij vrouwen met een niet-Westerse migratieachtergrond. Vrouwen met een migratieachtergrond keren ook iets vaker terug in het onderwijs, maar het resterende aandeel zonder werk blijft op een al relatief hoog niveau hoger liggen.

Vrouwen zonder migratieachtergrond (VSV)

Vrouwen met een niet-Westerse migratieachtergrond

Bron: [StatLine - VSV; arbeidsmarktpositie na verlaten onderwijs \(cbs.nl\)](https://www.cbs.nl/StatLine)

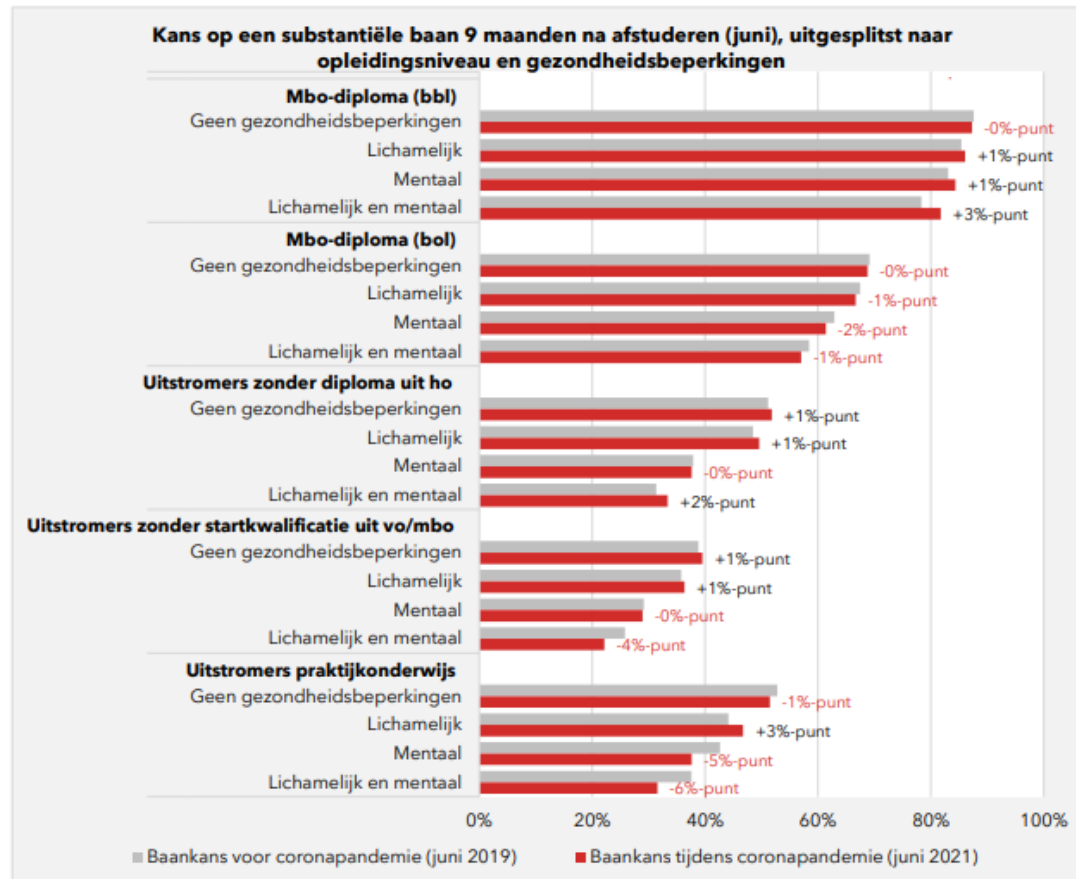
INHOUDSOPGAVE

- 1 Aanleiding
- 2 Onderzoeksaanpak
- 3 Ontwikkeling arbeidsmarktpositie jongeren
- 4 Ontwikkeling arbeidsmarktpositie specifieke groepen jongeren (beperking of ziekte)
- 5 Kritische invloedsfactoren
- 6 Beleidsimplicaties

3. ONTWIKKELING ARBEIDSMARKTPOSITIE SPECIFIEKE GROEPEN JONGEREN (BEPERKING OF ZIEKTE)

Onderzoeksvraag 2f: Hoe ontwikkelt de arbeidsmarkt zich voor jongeren met een beperking of (chronische) ziekte?

- De baankansen voor uitstromers met een gezondheidsbeperking liggen lager dan van uitstromers zonder gezondheidsbeperking;
- Dit geldt met name voor mbo'ers, uitvallers uit het ho zonder diploma en uitstromers uit het pro en vo/mbo zonder startkwalificatie met mentale (en lichamelijke) gezondheidsbeperkingen;
- Voor mbo'ers (bol) met een gezondheidsbeperking zijn de baankansen tijdens de pandemie afgenomen, terwijl die voor mbo'ers (bbl) juist zijn toegenomen ten opzichte van jongeren zonder gezondheidsbeperking;
- Binnen de andere opleidingsniveaus is dit beeld gemengder en afhankelijk van het soort gezondheidsbeperking.

Bron: [De impact van de coronapandemie op de overgang onderwijs-arbeidsmarkt](#) - SEO Economisch Onderzoek

INHOUDSOPGAVE

- 1 Aanleiding
- 2 Onderzoeksaanpak
- 3 Ontwikkeling arbeidsmarktpositie jongeren
- 4 Ontwikkeling arbeidsmarktpositie specifieke groepen jongeren (coronapandemie)**
- 5 Kritische invloedsfactoren
- 6 Beleidsimplicaties

4. ONTWIKKELING ARBEIDSMARKTPOSITIE SPECIFIEKE GROEPEN JONGEREN (CORONAPANDEMIE)

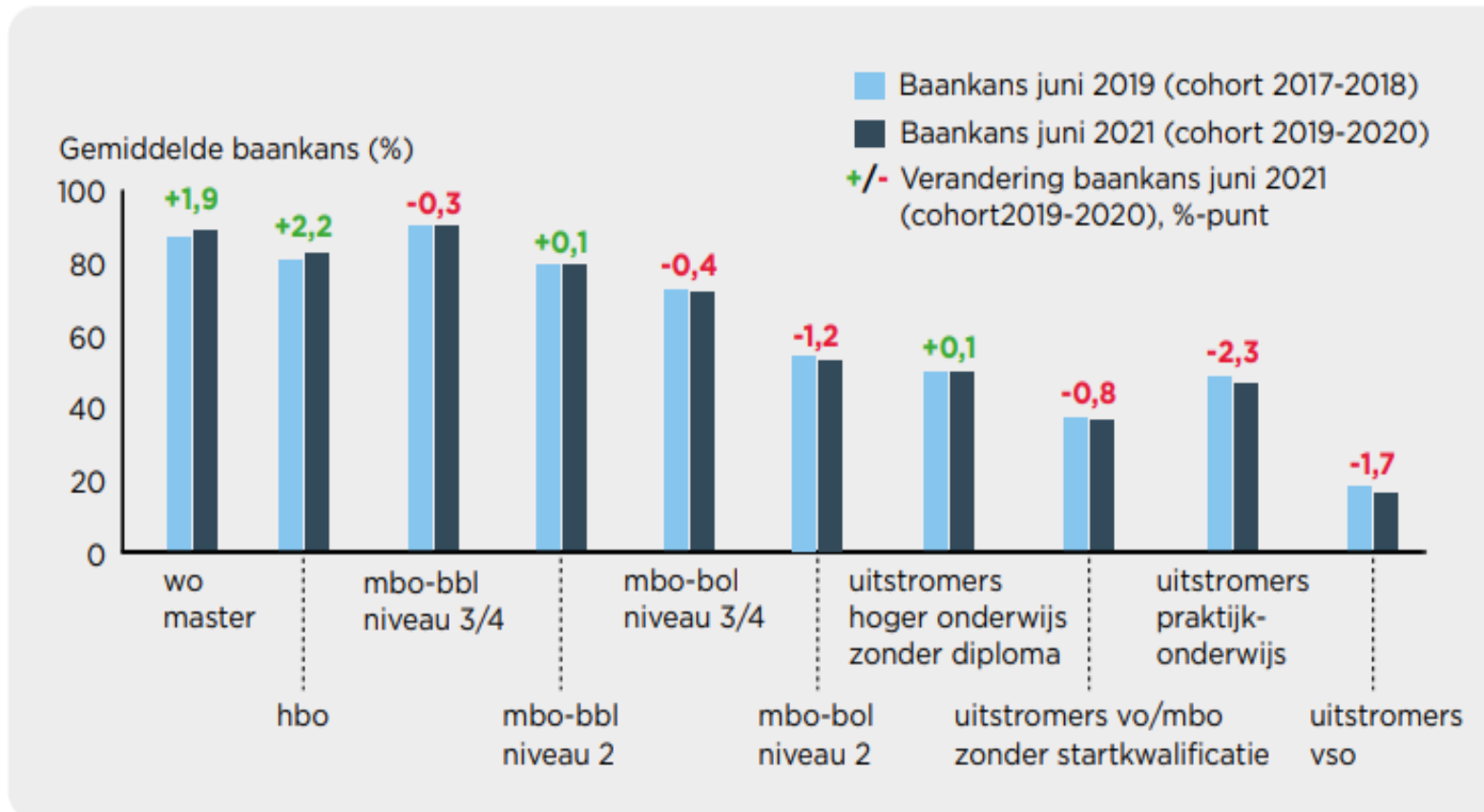
Aanvullend is de ontwikkeling in de arbeidsmarktpositie van (specifieke) groepen jongeren tijdens de coronapandemie in kaart gebracht.

De impact van de coronapandemie op de overgang-onderwijs arbeidsmarkt ([SEO, 2021a](#))

- Databron: CBS Microdata
- Uitkomstmaten:
  - Kans op een substantiële baan (minimaal 3 dagen per week)
    - 9 maanden na uitstroom onderwijs (cohort 2016/'17, 2017/'18, 2018/'19 en 2019/'20)
- Groepen jongeren:
  - Mbo niveau 2 (bol/bbl) en mbo niveau 3/4 (bol/bbl)
  - Uitvallers hoger onderwijs zonder diploma
  - Uitstromers pro, vso en vo/mbo zonder startkwalificatie
  - Met en zonder een gezondheidsbeperking

4. ONTWIKKELING ARBEIDSMARKTPOSITIE SPECIFIEKE GROEPEN JONGEREN (CORONAPANDEMIE)

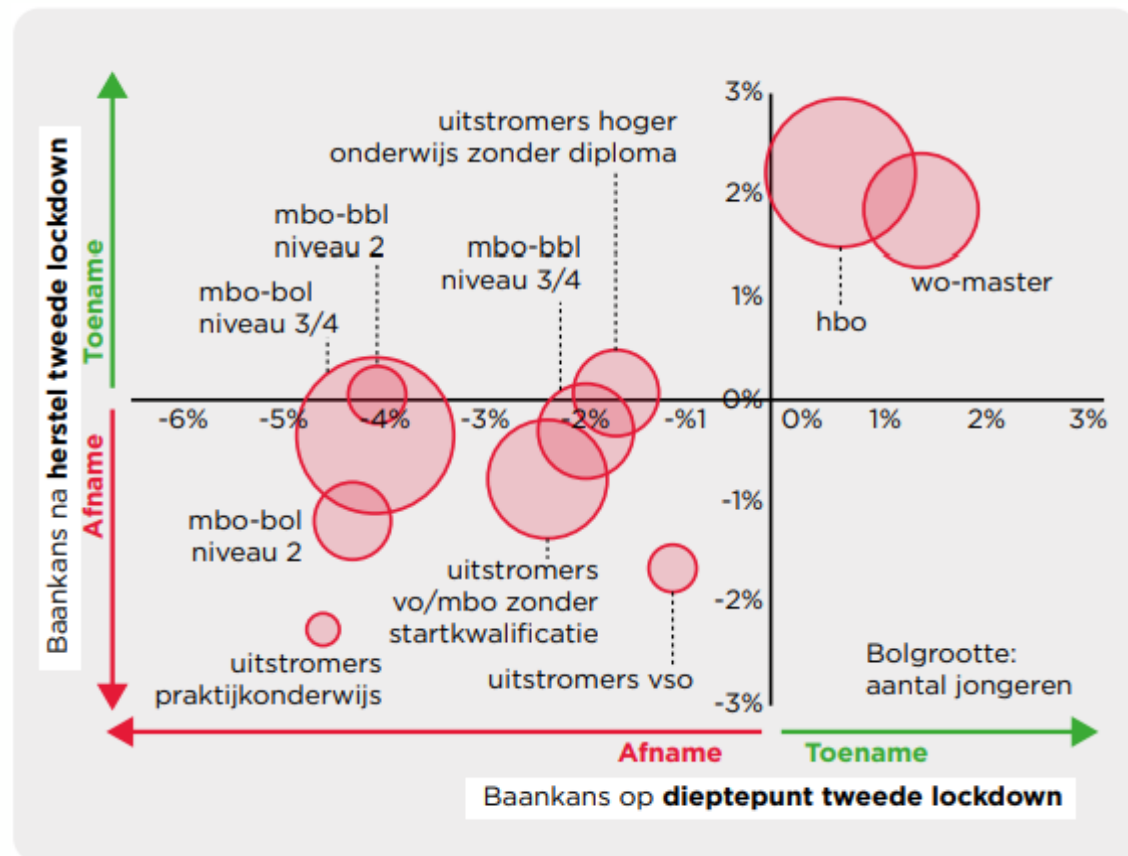
De gemiddelde baankansen zijn na de tweede lockdown hersteld (zie slide 12), maar de ongelijkheid in baankansen tussen opleidingsniveaus is toegenomen.

- De al relatief lage baankansen voor mbo'ers (bol) en uitstromers uit het vso, pro en vo/mbo zonder startkwalificatie zijn afgenomen, terwijl die voor hbo'ers en wo'ers is toegenomen;
- Voor mbo'ers (bbl) en uitvallers uit het ho zonder diploma zijn de baankansen gelijk gebleven.

4. ONTWIKKELING ARBEIDSMARKTPOSITIE SPECIFIEKE GROEPEN JONGEREN (CORONAPANDEMIE)

Jongeren met al relatief lage baankansen zijn harder geraakt tijdens de tweede lockdown en profiteren minder van het daaropvolgende economische herstel.

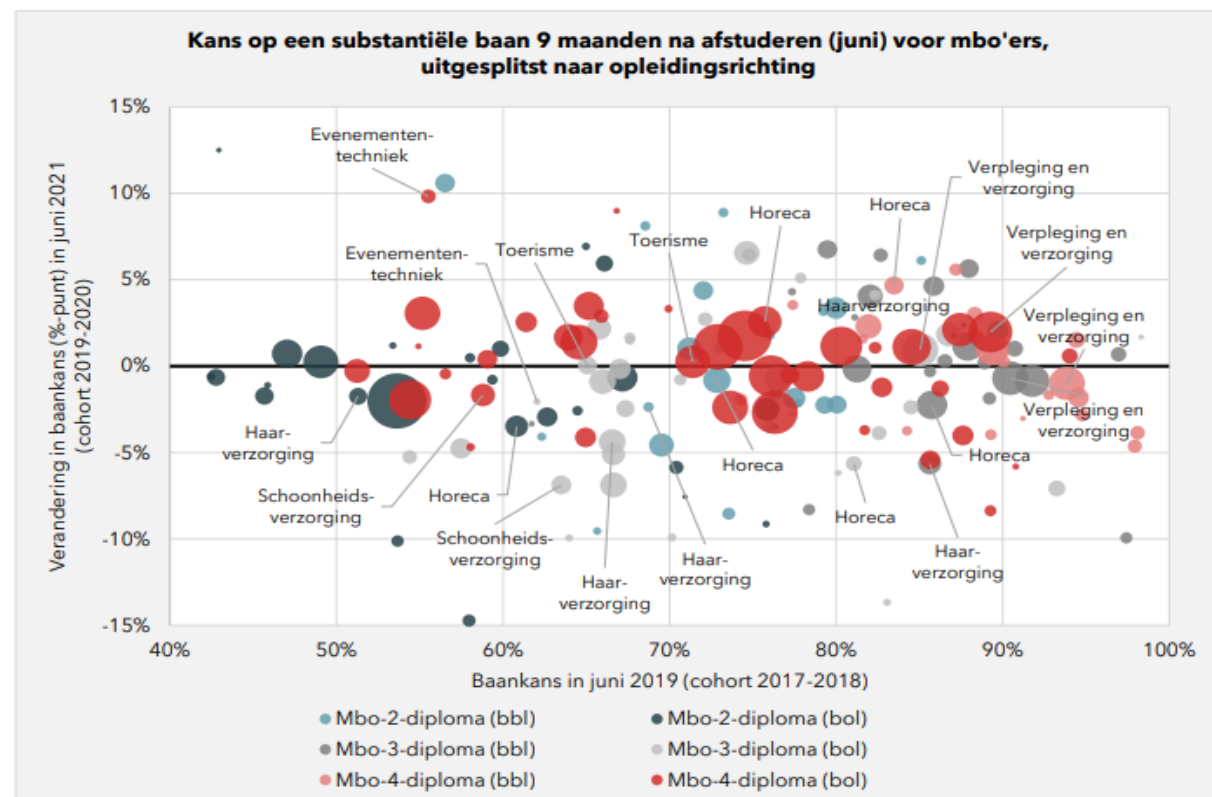
- De baankansen van mbo2'ers (bol) en uitstromers uit het vso, pro en vo/mbo zonder startkwalificatie zijn na een dip tijdens de tweede lockdown deels hersteld, maar blijven veelal onder het niveau van voor de pandemie (linksonder);
- De baankansen van mbo3/4'ers en uitvallers uit het ho zonder diploma zijn wel hersteld tot op het niveau van voor de pandemie (linksmidden);
- Voor hbo'ers en wo'ers liggen de baankansen zowel tijdens als na de tweede lockdown hoger dan voor de pandemie (rechtsboven);
- Vooral de relatief hoger opgeleide jongeren (vanaf mbo niveau 3/4) lijken dus te profiteren van de huidige krapte op de arbeidsmarkt.

Bron: [De impact van de coronapandemie op de overgang onderwijs-arbeidsmarkt - SEO Economisch Onderzoek](#)

4. ONTWIKKELING ARBEIDSMARKTPOSITIE SPECIFIEKE GROEPEN JONGEREN (CORONAPANDEMIE)

De baankansen van mbo'ers met opleidingsrichtingen in coronagevoelige sectoren zijn vaker en meer afgenomen tijdens de coronapandemie.

Figuur 5 De baankansen van mbo'ers Horeca, Haar- en Schoonheidsverzorging blijven gemiddeld lager dan voor de coronapandemie, terwijl die voor Toerisme en Evenemententechniek grotendeels zijn hersteld

- De baankansen van mbo'ers (bol/bbl) Horeca, Haar- en Schoonheidsverzorging liggen gemiddeld lager dan voor de pandemie (onder nullijn);
- Voor mbo4'ers (bol/bbl) Horeca daarentegen zijn de baankansen wel hersteld (boven nullijn). Zij profiteren mogelijk het meeste van de heropening van de horeca;
- Ook voor mbo3/4'ers (bol/bbl) Toerisme en Evenemententechniek zijn de baankansen grotendeels hersteld;
- Voor mbo3/4'ers (bol/bbl) Verpleging en verzorging zijn de baankansen gelijk gebleven.

INHOUDSOPGAVE

- 1 Aanleiding
- 2 Onderzoeksaanpak
- 3 Ontwikkeling arbeidsmarktpositie jongeren
- 4 Ontwikkeling arbeidsmarktpositie specifieke groepen jongeren
- 5 Kritische invloedsfactoren**
- 6 Beleidsimplicaties

5. KRITISCHE INVLOEDSFACTOREN

De economische situatie, thuissituatie, opleidingskeuze, stage- en werkervaring en het sociale netwerk zijn belangrijke factoren die van invloed zijn op de (ontwikkeling van de) arbeidsmarktpositie van (specifieke groepen) jongeren.

- **Kritische invloedsfactoren:**
  - Economische situatie (zowel conjunctuur als structuur):
    - Krapte op de arbeidsmarkt verhoogt de kansen voor jongeren
    - Groei-/krimpsectoren leiden tot verschuivingen in werkgelegenheid voor jongeren
  - Thuissituatie (zowel socio-economisch als cultureel):
    - Het inkomens- en opleidingsniveau en de culturele achtergrond van ouders spelen een rol
  - Opleidingskeuze (zowel opleidingsniveau- en richting als leerweg):
    - Een BBL-opleiding verschaft een kansrijkere arbeidsmarktpositie dan een BOL-opleiding
    - Technische en zorgopleidingen hebben de meeste kansrijke arbeidsmarktpositie
    - Jongeren met niet-Westerse migratieachtergrond kiezen vaker een opleiding met een minder kansrijke arbeidsmarktpositie

5. KRITISCHE INVLOEDSFACTOREN

De economische situatie, thuissituatie, opleidingskeuze, stage- en werkervaring en het sociale netwerk zijn belangrijke factoren die van invloed zijn op de (ontwikkeling van de) arbeidsmarktpositie van (specifieke groepen) jongeren.

- **Kritische invloedsfactoren (vervolg):**
  - Stage- en werkervaring:
    - Stage- en werkervaring kan voor jongeren een opstap naar hun eerste baan zijn
    - Dit lijkt extra belangrijk voor jongeren met een niet-Westerse migratieachtergrond
  - Competenties en vaardigheden (menselijk kapitaal):
    - Taal-, netwerk- en communicatievaardigheden zijn belangrijk bij de zoektocht naar werk
    - Jongeren met een niet-Westerse migratieachtergrond hebben hier vaker moeite mee
  - Sociaal netwerk (sociaal kapitaal):
    - Een sociaal netwerk (begeleider, (stage)werkgever etc.) kan helpen bij het vinden van een baan
  - Gezondheidsbeperkingen (gezondheidskapitaal)
  - Discriminatie en racisme

INHOUDSOPGAVE

- 1 Aanleiding
- 2 Onderzoeksaanpak
- 3 Ontwikkeling arbeidsmarktpositie jongeren
- 4 Ontwikkeling arbeidsmarktpositie specifieke groepen jongeren
- 5 Kritische invloedsfactoren
- 6 **Beleidsimplicaties**

6. BELEIDSIMPLICATIES

Beleid dat gericht is op factoren die van invloed zijn op de (ontwikkeling van de) arbeidsmarktpositie van (specifieke groepen) jongeren verhoogt de doeltreffendheid en doelmatigheid.

- **Beleidsimplicaties:**
  - Onderscheid tussen groepen jongeren is relevant
    - Niet werkzaam (langdurig en/of niet in beeld bij UWV of gemeente)
    - Werkzaam, maar niet economisch zelfstandig (of een risico daarop)
      - Zonder startkwalificatie, mbo2- of mbo3-diploma
      - Deeltijdbaan en/of tijdelijke arbeidsrelatie
  - Sturen van opleidingskeuze (zowel opleidingsniveau en -richting als leerweg)
    - Loopbaanoriëntatie en -(studie)begeleiding (LOB/SLB)
    - Gebruik van arbeidsmarkinformatie
  - Voorkomen voortijdig school-/studie-uitval (zowel in vo als mbo)
    - Loopbaanoriëntatie en -(studie)begeleiding (LOB/SLB)

6. BELEIDSIMPLICATIES

Beleid dat gericht is op factoren die van invloed zijn op de (ontwikkeling van de) arbeidsmarktpositie van (specifieke groepen) jongeren verhoogt de doeltreffendheid en doelmatigheid.

▪ Beleidsimplicaties (vervolg):

- Vergroten succesvolle terugkeer in onderwijs vsv'ers
  - Gericht op behalen startkwalificatie / diploma
  - Gebruik van arbeidsmarktinformatie
- Bevorderen van stage- en werkplekken
  - (Regionale) samenwerking onderwijsinstellingen en werkgevers
- Betere begeleiding voor een duurzame overgang van onderwijs naar arbeidsmarkt
  - Loopbaanoriëntatie en -(studie)begeleiding (LOB/SLB)
- Aandacht voor relevante competenties en vaardigheden (menselijk kapitaal)
  - Taal-, netwerk- en communicatievaardigheden zijn belangrijk bij de zoektocht naar werk
  - Probleemoplossend vermogen en taal- en rekenvaardigheden nemen aan belang toe
- Vergroten van sociale netwerken van jongeren (sociaal kapitaal)
- Bevorderen Diversiteits- en Inclusiebeleid (D&I) van werkgevers

REFERENTIES

- CBS: [StatLine - Arbeidsdeelname; onderwijsniveau \(cbs.nl\)](#)
- CBS: [Arbeidsmarktpositie mbo-gediplomeerden \(cbs.nl\)](#)
- CBS: [StatLine - Uitstromers mbo; arbeidsmarktpositie na verlaten onderwijs \(cbs.nl\)](#)
- CBS: [StatLine - VSV; arbeidsmarktpositie na verlaten onderwijs \(cbs.nl\)](#)
- CBS: [Jongeren met een afstand tot de arbeidsmarkt \(cbs.nl\)](#)
- DUO: [Voortijdig schoolverlaten RMC regio's - Dashboard - DUO](#)
- ROA (2020): [ROA_F_2021_5_factsheet_VSV_2020.pdf \(maastrichtuniversity.nl\)](#)
- SEO (2021a): [De impact van de coronapandemie op de overgang onderwijs-arbeidsmarkt - SEO Economisch Onderzoek](#)
- SEO (2021b): [De impact van de coronapandemie op de arbeidsmarktpositie van jonge werkenden - SEO Economisch Onderzoek](#)
- SEO (2021c): [Naar een betere startpositie op de arbeidsmarkt - SEO Economisch Onderzoek](#)
- SEO (2020a): [De overgang van het mbo naar de arbeidsmarkt - SEO Economisch Onderzoek](#)
- SEO (2020b): [Verschillen in arbeidsparticipatie van mbo'ers circa een jaar na afstuderen - SEO Economisch Onderzoek](#)

REFERENTIES

- UWV (2021a): [De arbeidsmarktpositie van mbo'ers vergeleken: bol 2 en bbl 2 \(werk.nl\)](#)
- UWV (2021b): [De arbeidsmarktpositie van mbo'ers vergeleken: bol 3 en bol 4 \(werk.nl\)](#)
- UWV (2021c): [De arbeidsmarktpositie van mbo'ers vergeleken: bbl 3 en bbl 4 \(werk.nl\)](#)

AUTEURS

Henri Bussink

Onderzoeker cluster Arbeid

h.bussink@seo.nl

Menno Pomp

Student-assistent cluster Arbeid

m.pomp@seo.nl